

Załącznik nr 1
do uchwały nr XXIV/135/2016
Rady Gminy Korczew
z dnia 30 grudnia 2016 roku

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KORCZEW NA LATA 2016-2023

**GMINA KORCZEW
POWIAT SIEDLECKI
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE**

ZAMAWIAJĄCY	GMINA KORCZEW
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING JOANNA KWAŚNIEWSKA

KORCZEW 2016

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Zgodność PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	5
2.1. Dokumenty na poziomie gminnym	5
3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	11
3.1. Sfera społeczna	13
3.2. Sfera gospodarcza	30
3.3. Sfera środowiskowa.....	32
3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	37
3.5. Sfera techniczna.....	40
3.6. Potencjał i bariery Gminy Korczew	42
3.7. Podsumowanie wskaźników	45
3.8. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych.....	57
4. Planowany efekt rewitalizacji oraz cele i kierunki działań mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	62
5. Lista projektów głównych.....	67
6. Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	70
7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności.....	73
8. Ramy finansowe PR	81
9. Mechanizmy włączenia mieszkańców.....	83
9.1. Udział interesariuszy w procesie tworzenia PR	83
9.2. Sposób włączenia interesariuszy w procesie wdrażania PR.....	86
10. System realizacji PR (struktura organizacyjna).....	91
11. System monitoringu PR	94
12. Spis tabel.....	97
13. Spis rysunków	97
14. Spis wykresów	98

1. Wstęp

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Źródło : Ustawa z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. 2015 poz. 1777)

Proces globalizacji oraz wyzwania gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zmian i procesów na obszarach jednostek samorządu terytorialnego takich jak degradacja tkanki materialnej oraz coraz większe problemy w sferze społeczno – gospodarczej. Aby temu przeciwdziałać, coraz większą uwagę zaczęto przywiązywać do planowania i realizacji kompleksowych projektów rewitalizacyjnych. Należy pamiętać, że rewitalizacja to nie tylko odbudowa, renowacja czy też przywracanie stanu pierwotnego lub minimum stanu używalności określonego obiektu lub terenu, lecz przede wszystkim dążenie do przywrócenia ożywienia społeczno - gospodarczego danego regionu.

Rewitalizacja to proces kompleksowy oraz długotrwały. Dotyczy on wybranych obszarów zamieszkałych przez grupę społeczną, dotkniętą określonymi problemami. Kompleksowa rewitalizacja obejmuje sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno – funkcjonalną i techniczną. Aby proces ten mógł przynieść założone rezultaty, konieczna jest jego konsekwentna realizacja oraz czas – tylko wówczas możliwy jest widoczny rozwój społeczno-gospodarczy terenu rewitalizowanego i całej Gminy.

Cele i oczekiwane efekty rewitalizacji przedstawiają się następująco:

- pobudzenie aktywności środowisk lokalnych;
- stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego;
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych dysfunkcjami społecznymi obszarach;
- polepszenie jakości życia mieszkańców;
- zwiększenie szans mieszkańców na zatrudnienie;
- trwała odnowa obszaru, poprawa ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych;
- odnowa lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich.

Rezultatem prowadzonych działań będzie także zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co się z tym wiąże, zwiększenie zainteresowania inwestorów tym obszarem.

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, program rewitalizacji to wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą wdrażać działania rewitalizacyjne w dwojaki sposób. Program rewitalizacji może być inicjowany, opracowany i uchwalony przez Radę Gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. 2016 poz. 446) lub na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 poz. 1777).

Program Rewitalizacji dla Gminy Korczew został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Należy podkreślić, że prawidłowo opracowany Program Rewitalizacji musi charakteryzować się następującymi cechami;

- kompleksowość
  - działania całościowe i wielowymiarowe, uwzględniające aspekty: społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe i kulturowe,
  - włączenie środków z EFRR, EFS, FS, innych publicznych oraz prywatnych.
- koncentracja
  - koncentracja na obszarach najbardziej zdegradowanych, tj. obszarach gminy gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa.
- komplementarność
  - wzajemne oddziaływanie między projektami rewitalizacyjnymi,
  - powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Gminy,
  - efektywny system zarządzania projektami rewitalizacyjnymi (współdziałanie instytucji, spójność procedur itp.),
- partycypacja
  - nierozzerwalnie wpisane w proces rewitalizacji uczestnictwo we współdecydowaniu,
  - musi mieć realny charakter,
  - stanowi fundament działań na każdym etapie procesu rewitalizacji: diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i oceniania.

Prace związane z opracowaniem *Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023* realizowane były przy aktywnym udziale społeczeństwa, które na etapie tworzenia

dokumentu miało możliwość wniesienia swoich pomysłów, opinii, stanowisk, sprzeciwu oraz aprobaty. Konsultacje społeczne były skierowane do szerokiego grona odbiorców.

2. Zgodność PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

2.1. Dokumenty na poziomie gminnym

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KORCZEW NA LATA 2015-2020

Strategia Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015 – 2020 została przyjęta Uchwałą Nr XV/81/2015 Rady Gminy Korczew z dnia 30 grudnia 2015 r. i jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Gminy Korczew. Implikuje ona przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu wyrażonego w wizji rozwoju. Strategia Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015 – 2020 jest jednym z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd gminny. Określa ona priorytety i cele polityki rozwoju społeczno - gospodarczego niniejszej jednostki samorządu terytorialnego. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że Strategia łączy różne aspekty rozwojowe Gminy, zatem Program Rewitalizacji (ukierunkowany przede wszystkim na rozwój społeczny i gospodarczy Gminy) jest dokumentem operacyjnym, podrzędny w stosunku do Strategii Rozwoju Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015 – 2020 jest dokumentem, który wskazuje strategiczne kierunki działań na rzecz likwidacji istniejących problemów w sferze: społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, ekologicznej i przestrzennej, na których powinna być skoncentrowana uwaga władz lokalnych w perspektywie do 2020 roku, aby lepiej zaspokajać zbiorowe potrzeby mieszkańców.

Już w tym miejscu widoczna jest spójność najważniejszego dokumentu strategicznego, obowiązującego na terenie Gminy Korczew z Programem Rewitalizacji, który jest wieloletnim programem działań w sferze społecznej i ekonomicznej, ale także przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej oraz kulturowej, zmierzającym do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju.

Aspekty związane z rewitalizacją znalazły się we wszystkich zasadniczych częściach Strategii Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015 – 2020 tj. zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej.

W części diagnostycznej strategii przedstawiono kwestie odnoszące się do rozwoju społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzennego oraz związane z dostępem do usług publicznych. Szczegółowej analizie poddano między innymi zagadnienia lokalnego

rynku pracy, w tym strukturę bezrobocia, przemiany gospodarcze, aktywność społeczną, stan środowiska przyrodniczego oraz potencjał kulturowy Gminy. Przekroje analizy są zasadniczo skorelowane z podstawowymi wymiarami rewitalizacji.

W części kierunkowej wizję rozwoju do 2020 dla Gminy Korczew sformułowano w następujący sposób:

Gmina Korczew- Gminą aktywnego rozwoju gospodarczego i turystycznego oraz bezpiecznym i ekologicznym miejscem do życia i rozwoju mieszkańców.

Misja natomiast stanowi syntetyczną deklarację, która określa najwyższy poziom celu i ogólną koncepcję działania:

Misja Gminy Korczew:

Dbanie o wysoką jakość warunków życia i wszechstronne możliwości rozwoju mieszkańców Gminy Korczew oraz realizacja inwestycji mających na celu rozwój gospodarczy i turystyczny.

W Strategii Rozwoju zostały określone cztery obszary strategiczne oraz w ich ramach poszczególne cele strategiczne. Program Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 wpisuje się we wszystkie wymienione obszary i cele strategiczne:

1. **Obszar I** – Społeczeństwo;

Cel strategiczny: Zapewnienie wysokiego standardu życia mieszkańcom Gminy;

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane są przede wszystkim na aktywizację i integrację społeczno – zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów. Mają doprowadzić do zapewnienia wysokiego standardu życia mieszkańcom Gminy m.in. poprzez pobudzenie aktywności społecznej oraz zapewnienie odpowiedniej oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej, dlatego też należy stwierdzić, że zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są niezbędne do tego, aby zrealizować cel wyznaczony w Strategii.

• **Obszar II**- Gospodarka;

Cel strategiczny: Stworzenie na terenie Gminy korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości, sprzyjającej tworzeniu nowych miejsc pracy oraz wspieranie procesów restrukturyzacji rolnictwa i rozwoju turystyki;

Jak wcześniej wskazano, jednym z głównych celów rewitalizacji jest aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów zdegradowanych. Aby to osiągnąć w Programie Rewitalizacji przewidziano m.in.: szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych, co wskazuje na zgodność celów Programu Rewitalizacji z celami wyznaczonymi w Strategii

Rozwoju Gminy Korczew. Realizacja zadań wyznaczonych w Programie Rewitalizacji bezpośrednio przyczyni się do osiągnięcia celu Strategii w obszarze Gospodarki.

- **Obszar III-** Środowisko naturalne i kulturowe;

Cel strategiczny: Zachowanie walorów środowiska naturalnego i kulturowego;

Na jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych, znaczący wpływ ma jakość środowiska naturalnego. Dlatego też rewitalizacja nie może pomijać tego obszaru. W odniesieniu do sfery środowiskowej, w ramach działań rewitalizacyjnych przewidziano m.in. budowę oczyszczalni ścieków i podłączenie do niej mieszkańców, termomodernizację budynków oraz instalację odnawialnych źródeł energii – zadania te w znaczący sposób wpłyną na poprawę jakości środowiska na terenie rewitalizowanym, ale również na teren całej Gminy Korczew. Zatem zadania przewidziane w Programie Rewitalizacji są w pełni zgodne z powyższym celem strategicznym.

- **Obszar IV** – Infrastruktura techniczna;

Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy;

W ramach niniejszego celu strategicznego przewidziano m.in. następujące cele operacyjne:

- budowa, przebudowa i termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- budowa i przebudowa obiektów infrastruktury sportowej, wypoczynkowo - rekreacyjnej,
- budowa i modernizacja sieci wodno - ściekowej,
- budowa instalacji z zakresu odnawialnych źródeł energii

Działania zaplanowane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji są w pełni zgodne z ww. celem strategicznym i celami operacyjnymi oraz przyczynią się do ich pełnej realizacji. W ramach rewitalizacji zaplanowano bowiem m.in. termomodernizację budynków, montaż instalacji odnawialnych źródeł energii, budowę oczyszczalni ścieków, a także zagospodarowania terenów wraz z budową ogrodu edukacyjnego. Wszystkie te inwestycje znacząco wpłyną na poprawę sfery technicznej obszarów rewitalizowanych oraz na jakość życia mieszkańców.

Strategia Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015 – 2020 stanowi rdzeń planowania na terenie Gminy Korczew. Program Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 rozwija zapisy Strategii i konkretyzuje zarówno cele, jak i przedsięwzięcia służące rewitalizacji.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KORCZEW NA LATA 2016-2020

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Korczew na lata 2016-2020 stanowi załącznik do Uchwały Nr XVI/92/2016 Rady Gminy Korczew z dnia 17 marca 2016 r.

Podobnie jak w przypadku Strategii Rozwoju Gminy, we wszystkich zasadniczych częściach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych znalazły się aspekty związane z rewitalizacją tj. zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej.

Część diagnostyczną niniejszej Strategii podsumowuje analiza SWOT, która w syntetyczny sposób prezentuje szanse i mocne strony, które mogą przyczynić się do poprawy funkcjonowania osób i rodzin na terenie Gminy Korczew, jak również zagrożenia oraz słabe strony, które mogą utrudnić zmianę na lepsze. W analizie SWOT, zwłaszcza w słabościach Gminy zawarto szereg uwarunkowań problemowych, które mogą stanowić uzasadnienie dla podjęcia działań rewitalizacyjnych:

- wysoka stopa bezrobocia wśród osób młodych i długotrwale bezrobotnych;
- mała liczba przedsiębiorców na terenie gminy;
- brak zaplecza kulturowego;
- duża liczba osób starych na terenie gminy;
- niski przyrost naturalny;
- dostępność do alkoholu z nielegalnych punktów;
- duże rozproszenie terytorialne społeczności uczniowskiej;
- luki edukacyjne rodziców;
- ograniczony dostęp do specjalistów, np. logopeda, psycholog;
- ograniczony dostęp do Internetu;
- brak chęci do zmiany swojej trudnej sytuacji rodzinnej;
- brak edukacji o zapobieganiu ciąży;
- długa procedura skierowania osób na leczenie antyalkoholowe;
- brak monitoringu sprzedaży alkoholu i papierosów w sklepach;
- przyzwolenie społeczne na spożywanie przez nieletnich papierosów i alkoholu;
- małe zainteresowanie rodziców, w jaki sposób dziecko spędza czas wolny;
- narastająca agresja wśród nieletnich;
- przenoszenie młodzieży w nowe środowisko szkolne (brak szkół średnich na terenie gminy);
- zły wzór płynący od rodziny;
- brak atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Wszystkie cele zawarte w Strategii można uznać za ściśle powiązane tematycznie z podstawowymi celami rewitalizacji:

- Cel strategiczny nr 1 Zminimalizowanie występowania bezrobocia wśród mieszkańców, a zwłaszcza wśród osób młodych i długotrwale bezrobotnych.
- Cel strategiczny nr 2 Skuteczna walka z alkoholizmem i narkomanią oraz profesjonalne rozwiązywanie problemów alkoholowych osób uzależnionych i ich rodzin.
- Cel strategiczny nr 3 Tworzenie takiego systemu wsparcia, który w sposób skuteczny i długotrwały będzie rozwiązywał problemy ludzi starszych i chorych.

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane są przede wszystkim na aktywizację i integrację społeczno – zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów. Mają doprowadzić do zapewnienia wysokiego standardu życia mieszkańcom Gminy m.in. poprzez pobudzenie aktywności społecznej oraz zapewnienie odpowiedniej oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej, dlatego też należy stwierdzić, że zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są niezbędne do tego, aby zrealizować cele wyznaczone w Strategii.

PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ DLA GMINY KORCZEW

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Korczew został przyjęty Uchwałą Nr XV/87/15 Rady Gminy Korczew w dniu 30.12.2015 r.

Celem głównym Planu jest: Realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego do roku 2020 r.

Celami strategicznymi zawartymi w dokumencie są:

1. Zmniejszenie poziomu niskiej emisji w Gminie Korczew poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych;
2. Wspieranie wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych;
3. Poprawa jakości powietrza poprzez zwiększenie efektywności energetycznej obiektów z terenu Gminy Korczew;
4. Promowanie gospodarki niskoemisyjnej oraz szeroko pojętej ochrony środowiska.

Działania przewidziane do realizacji w ramach *Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023* są w pełni zgodne z ww. celami i przyczynią się do ich pełnej realizacji. Wśród nich po pierwsze należy wymienić termomodernizację budynków mieszkalnych, która bezpośrednio przyczyni się do realizacji celu jakim jest *Poprawa jakości powietrza poprzez zwiększenie efektywności energetycznej obiektów z terenu Gminy Korczew*. Przedmiotowa inwestycja pośrednio wpłynie także na zmniejszenie poziomu niskiej emisji w Gminie Korczew poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. Dzięki termomodernizacji budynków zwiększy się ich efektywność energetyczna, co wpłynie na ograniczenia zapotrzebowania na

paliwa potrzebne do ogrzania obiektów, a to z kolei przełoży się na ograniczenia poziomu niskiej emisji na obszarze przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego.

W ramach działań rewitalizacyjnych przewidziano także montaż instalacji odnawialnych źródeł energii co bezpośrednio wpisuje się w cel *Wspieranie wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych*, a pośrednio również wpłynie na zmniejszenie poziomu niskiej emisji w Gminie Korczew poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KORCZEW

W niniejszym dokumencie planistycznym za cel wszelkich działań podejmowanych na terenie Gminy uznano zrównoważony rozwój przestrzenny ilościowy i jakościowy, a przez to poprawę jakości życia mieszkańców. W ramach tego celu, wyznaczono cele szczegółowe odnoszące się do poszczególnych sfer istotnych z punktu dalszego rozwoju Gminy:

1. Cel społeczny – zapewnienie życia w odpowiednim standardzie. Wiąże się z tym:
  - rozwój infrastruktury technicznej;
  - rozwój infrastruktury społecznej;
  - harmonijne kształtowanie przestrzeni jako miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku.
2. Cel ochrony środowiska przyrodniczego można sprecyzować jako działania zmierzające do:
  - likwidacji istniejących zagrożeń u ich źródła;
  - minimalizacji zmian w środowisku przy wprowadzaniu nowych inwestycji;
  - ochrony prawnej obszarów o najbardziej cennych wartościach przyrodniczych;
  - stosowanie ustalonych zasad gospodarowania na wyodrębnionych obszarach funkcjonalnych.
3. Ochrona dziedzictwa kulturowego, to zachowanie lokalnej tożsamości kulturowej w sferze materialnej i niematerialnej.
4. Cel ekonomiczny, to odpowiednie kształtowanie mechanizmów powodujących rozwój obszaru. Osiągnąć go można poprzez zapewnienie mieszkańcom źródeł utrzymania na miejscu, w obrębie gminy. W przypadku Gminy Korczew będzie to związane z umocnieniem istniejącej funkcji jaką pełni produkcja rolna oraz wprowadzeniem innych równorzędnych funkcji obszaru.

Program Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 jest zgodny z celami wyznaczonymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Korczew.

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane są przede wszystkim na aktywizację i integrację społeczno – zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów. Mają doprowadzić także do zapewnienie wysokiego standardu życia mieszkańcom Gminy m.in. poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej i technicznej. Dlatego też należy stwierdzić, że działania rewitalizacyjne wpisują się w wyznaczone w Studium cele społeczne i ekonomiczne. Ponadto zaplanowane działania infrastrukturalne przyczynią się do ochrony środowiska przyrodniczego. Budowa oczyszczalni ścieków i podłączenie do niej mieszkańców, ograniczy ilość nieczystości przedostających się do gleby oraz wód powierzchniowych i podziemnych, natomiast termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz montaż instalacji odnawialnych źródeł energii znacząco wpłynie na poprawę jakości powietrza na terenie Gminy Korczew.

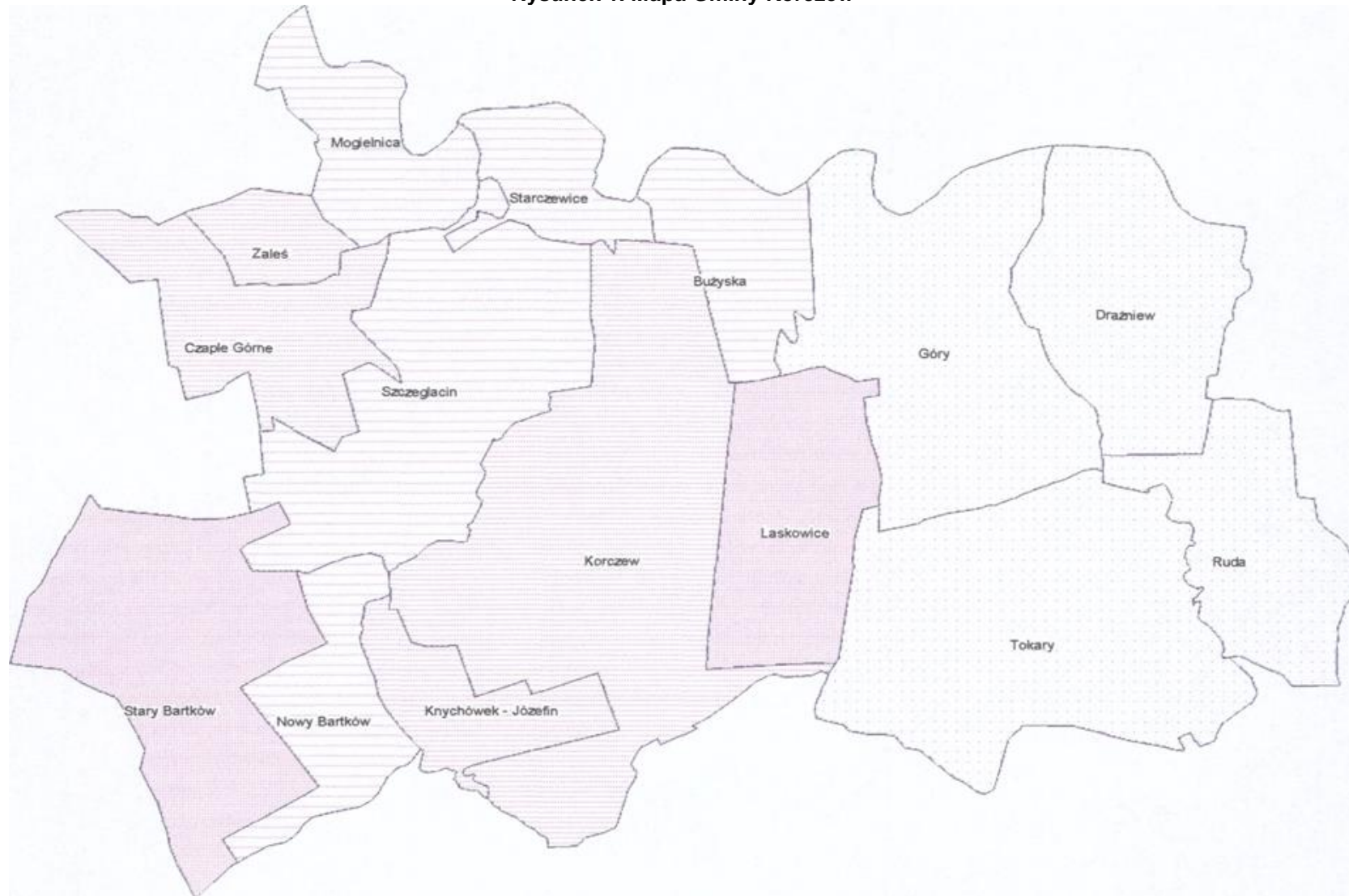
Reasumując należy stwierdzić, że zadania przewidziane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew są niezbędne do tego, by w pełni zrealizować cele wyznaczone w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Korczew.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Zgodnie z *Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ład przestrzennego*, do analizy w ujęciach przestrzennym, społecznym i gospodarczym oraz środowiskowym jednostkami są miejskie jednostki urbanistyczne. Ich brak nie wyklucza jednak innych możliwości wskazania obszarów zdegradowanych. Możliwe jest wskazanie innego typu jednostek np. sołectw. Uwzględniając fakt, że wyznaczone do analizy jednostki powinny być wyznaczone w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym, na terenie Gminy Korczew do diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych jako typ jednostki przyjęto sołectwa.

Poniżej przedstawiono mapę Gminy Korczew z zaznaczeniem poszczególnych miejscowości sołeckich.

Rysunek 1. Mapa Gminy Korczew

Źródło: UG Korczew

Analiza problemów występujących na terenie poszczególnych sołectw wyznaczonych na terenie Gminy Korczew została przeprowadzona na podstawie dostępnych danych statystycznych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i techniczno-infrastrukturalnej. Do analizy wykorzystano przede wszystkim dane Urzędu Gminy Korczew, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W każdej ze sfer przeanalizowano zestaw wskaźników, porównując wartości średnie, charakterystyczne dla poszczególnych jednostek osadniczych i zestawiając je z przeciętnymi wartościami dla Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego. Na tej podstawie stwierdzono, w których sołectwach występuje koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

3.1. Sfera społeczna

CHARAKTERYSTYKA LUDNOŚCI

W 2014 roku mieszkańcy Gminy Korczew stanowili około 3,43% powiatu siedleckiego i około 0,05% województwa mazowieckiego. Poniższa tabela przedstawia udział ludności według ekonomicznych grup wieku na terenie niniejszej jednostki samorządu terytorialnego, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w 2014 roku.

Zgodnie z poniższym zestawieniem, sytuacja na terenie Gminy Korczew kształtowała się mniej korzystnie niż w przypadku odpowiednich jednostek administracyjnych wyższego szczebla. Na terenie Gminy odnotowano znacznie niższy udział osób w wieku przedprodukcyjnym niż na terenie powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego. Znacznie wyższy odsetek zauważono natomiast w przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 1. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w 2014 roku

Wyszczególnienie	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku			Liczba osób ogółem
	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym	
Gmina	16,3%	59,3%	24,3%	2 796
Powiat	20,5%	61,9%	17,6%	81 590
Województwo	18,5%	62,0%	19,5%	5 334 511

Źródło: Dane GUS

Nieco odmiennie kształtuje się sytuacja na terenie Gminy Korczew, analizując dane odnośnie udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2014. Na przestrzeni tych pięciu lat na terenie Gminy:

- o około 1,5 p.p. spadł udział osób w wieku przedprodukcyjnym, podobnie jak na terenie powiatu siedleckiego, jednak tendencja ta była mniej korzystna niż na terenie województwa mazowieckiego, gdzie odnotowano mniejszy spadek bo o 0,2 p.p.;
- wzrósł udział ludności w wieku produkcyjnym – o 1,1 p.p., podczas gdy na terenie powiatu wartość ta zwiększyła się o 1 p.p., a na terenie województwa spadła o 1,5 p.p.;
- odnotowano zwiększenie udziału osób w wieku poprodukcyjnym o 0,3 p.p., w tym samym czasie na terenie powiatu wartość ta zwiększyła się o 0,5 p.p., a na terenie województwa mazowieckiego wzrosła o 1,8 p.p.

Tabela 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina					
w wieku przedprodukcyjnym	17,8	17,1	17,0	16,5	16,3
w wieku produkcyjnym	58,2	59,0	58,8	59,3	59,3
w wieku poprodukcyjnym	24,0	23,9	24,1	24,1	24,3
Powiat					
w wieku przedprodukcyjnym	22	22	21	21	21
w wieku produkcyjnym	61	61	62	62	62
w wieku poprodukcyjnym	17	17	17	17	18
Województwo					
w wieku przedprodukcyjnym	18,7	18,6	18,6	18,5	18,5
w wieku produkcyjnym	63,5	63,3	62,9	62,4	62,0
w wieku poprodukcyjnym	17,7	18,1	18,6	19,0	19,5

Źródło: Dane GUS

Tabela 3. Przyrost naturalny i saldo migracji na terenie Gminy Korczew w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Przyrost naturalny	-8	-30	-7	-24	-30
Saldo migracji	-3	-11	-23	-38	-21

Źródło: Dane GUS

Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym niekorzystnie wpłynę na sytuację demograficzną Gminy Korczew. Niekorzystne prognozy demograficzne potęguje ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Korczewie, niniejsza jednostka samorządu terytorialnego liczyła na koniec 2015 roku 2 797 mieszkańców. Poniższa tabela prezentuje liczbę ludności

w poszczególnych sołectwach. Największa liczba ludności zamieszkuje sołectwo Korczew – około 24,3% oraz Stary Bartków – około 13,8% ogółu mieszkańców Gminy.

Tabela 4. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Korczew z uwzględnieniem grup wiekowych

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Liczba mieszkańców
Nowy Bartków	44	174	38	256
Ruda	7	60	20	87
Góry	15	74	31	120
Korczew	128	427	124	679
Szczeglacin	74	163	68	305
Laskowice	20	64	40	124
Mogielnica	13	39	6	58
Drażniew	32	127	41	200
Bużyska	8	26	8	42
Tokary	18	133	42	193
Starczewice	7	59	17	83
Czaple Górne, Zaleś	22	98	53	173
Knychówek, Józefin	17	59	16	92
Stary Bartków	80	263	42	385
RAZEM GMINA	485	1766	546	2 797

Źródło: Dane UG Korczew

Ze względu na strukturę populacji, najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy w wieku produkcyjnym – około 63,1% ogólnej liczby ludności w 2015 roku. Następną grupą pod względem udział w ogólnej liczbie ludności były osoby w wieku poprodukcyjnym (około 19,5%). Ich liczba przewyższała liczbę osób w wieku produkcyjnym, które stanowiły około 17,3% mieszkańców Gminy Korczew. Powyższe tendencje świadczą o starzeniu się społeczeństwa na przedmiotowym obszarze.

Na podstawie powyższych danych przeanalizowano sytuację na terenie sołectw, zestawiając średnie charakteryzujące poszczególne jednostki osadnicze z wartością przeciętną dla Gminy Korczew.

Tabela 5. Wskaźniki społeczne – grupy ekonomiczne ludności

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sfera społeczna		
	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Nowy Bartków	14,84%	17,19%	21,84%
Ruda	22,99%	8,05%	33,33%
Góry	25,83%	12,50%	41,89%
Korczew	18,26%	18,85%	29,04%
Szczeglacin	22,30%	24,26%	41,72%
Laskowice	32,26%	16,13%	62,50%
Mogielnica	10,34%	22,41%	15,38%
Drażniew	20,50%	16,00%	32,28%
Bużyska	19,05%	19,05%	30,77%
Tokary	21,76%	9,33%	31,58%
Starczewice	20,48%	8,43%	28,81%
Czaple Górne, Zaleś	30,64%	12,72%	54,08%
Knychówek, Józefin	17,39%	18,48%	27,12%
Stary Bartków	10,91%	20,78%	15,97%
Średnia dla gminy	19,52%	17,34%	30,92%

Legenda:

wartość gorsza niż średnia dla gminy	wartość lepsza niż średnia dla gminy
--------------------------------------	--------------------------------------

Źródło: Opracowanie własne

Powyższa tabela przedstawia wskaźniki społeczne, opierające się na udziale grup ekonomicznych ludności w poszczególnych sołectwach. Kolorem czerwonym zaznaczono wartości, które są mniej korzystne niż średnia wartość dla gminy, natomiast kolorem zielonym zaznaczono te wskaźniki, które przyjmują lepsze wyniki niż przeciętna wartość dla gminy.

Biorąc pod uwagę udział poszczególnych grup wiekowych, najgorzej przedstawia się sytuacja w sołectwach: Ruda, Góry, Laskowice, Drażniew, Tokary oraz Czaple Górne i Zaleś, gdzie wszystkie z analizowanych wskaźników przyjmowały wartości mniej korzystne niż średnia dla gminy. Najlepszą sytuację demograficzną odnotowano na terenie sołectw: Korczew, Mogielnica, Bużyska, Knychówek i Józefin oraz Stary Bartków.

W analizowanym okresie można zauważyć, że społeczeństwo na terenie Gminy Korczew starzeje się, tak jak obserwuje się to w skali kraju i Europy. Zmiany zachodzące w strukturze

wiekowej mieszkańców, bez podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych, mogą pociągać za sobą następujące problemy:

- spadek zapotrzebowania na usługi przedszkolne w kolejnych latach w związku ze spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, a także spadek liczby uczniów uczęszczających do szkół podstawowych i gimnazjów. Może to mieć negatywne konsekwencje w postaci konieczności racjonalizacji sieci szkół, których utrzymanie będzie nieefektywne w stosunku do liczby uczniów do nich uczęszczających,
- silny wzrost liczebności osób starszych, który prawdopodobnie pociągnie za sobą nasilenie się problemów społecznych dotyczących osoby starsze oraz wzrost wydatków Gminy w zakresie opieki społecznej. Gmina powinna zatem dążyć do rozwoju usług skierowanych do starszych grup wiekowych. Niezbędna jest także likwidacja barier architektonicznych oraz tworzenie łatwo dostępnej komunikacji.

Na analizowanym obszarze, część mieszkańców boryka się z wykluczeniem społecznym. Trzeba też pamiętać, że społeczeństwo Gminy Korczew starzeje się, w związku z tym konieczne jest podejmowanie działań mających na celu aktywizację społeczną, która umożliwi integrację mieszkańców w różnym wieku i dotkniętych różnymi problemami.

Aby Gmina Korczew mogła się rozwijać i zwiększać swoją przewagę konkurencyjną w stosunku do innych gmin, musi przede wszystkim podejmować działania zmierzające do dalszego pozyskiwania nowych mieszkańców (zwłaszcza osób młodych i młodych rodzin) oraz dostosowywania panujących warunków do potrzeb osób starszych. Aby to osiągnąć, należy przede wszystkim zwiększyć atrakcyjność mieszkaniową terenów Gminy poprzez rozwój podstawowej infrastruktury. Dlatego w ramach działań rewitalizacyjnych przewidziano m.in. termomodernizację budynków mieszkalnych, montaż instalacji odnawialnych źródeł energii, budowę ogrodu edukacyjnego oraz budowę oczyszczalni ścieków. Planowanym celem niniejszych zadań jest zachęcanie obecnych, jak i potencjalnych mieszkańców do osiedlania się na tym terenie. Efektem zaplanowanych działań będzie wzrost przyrostu naturalnego oraz salda migracji, a w konsekwencji wzrost liczby mieszkańców Gminy.

PROBLEMY SPOŁECZNE

Celem działań podejmowanych przez instytucje działające w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej jest zapewnienie warunków życia odpowiadającym godności człowieka. Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Korczew jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek pomaga rodzinom oraz osobom samotnym w trudnych sytuacjach życiowych, realizuje zadania własne i zlecone zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 6 przedstawia wybrane dane charakteryzujące pomoc społeczną na obszarze Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w latach 2010-2014.

Zgodnie z danymi GUS, na terenie Gminy Korczew w latach 2010-2014 liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej wzrosła o około 14,1%, co spowodowało także wzrost osób w tych gospodarstwach o 2,7%. Odmienny trend zaobserwowano na terenie powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego. Na terenie powiatu w analizowanych latach liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej wzrosła o 2,6%, przy czym w tym samym czasie o 7,2% spadła liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Natomiast na obszarze województwa mazowieckiego w obu przypadkach odnotowano spadek (odpowiednio o 8,7% oraz o 13,6%). Uwzględniając zatem dwa powyższe wskaźniki, sytuacja na terenie Gminy Korczew kształtowała się mniej korzystnie niż na terenie powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego.

Biorąc pod uwagę zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup, w latach 2010-2014 na terenie Gminy Korczew o 1,5 p.p. zwiększył się udział osób korzystających z pomocy społecznej, podobnie jak na terenie powiatu siedleckiego. Natomiast odmiennie ukształtowała się sytuacja na terenie województwa mazowieckiego, gdzie wskaźnik ten na przestrzeni pięciu lat spadł o 1,1 p.p. Analizując natomiast zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku w 2014 roku, należy zauważyć, że sytuacja najgorzej przedstawiała się na terenie Gminy, gdzie 18,9% ogółu ludności korzystało z pomocy społecznej. W tym samym czasie znacznie niższą wartość odnotowano na poziomie powiatu i województwa (odpowiednio 11% oraz 6,5%).

Poniższa tabela przedstawia także udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. We wszystkich analizowanych jednostkach samorządu terytorialnego udział ten na przestrzeni lat 2010-2014 spadł, przy czym należy zauważyć, że najwyższy wskaźnik w każdym z lat analizy odnotowano na terenie Gminy Korczew, gdzie w 2014 roku wyniósł on 61,6% (dla porównania na terenie powiatu siedleckiego równy był 42%, natomiast na obszarze województwa mazowieckiego wynosił 24%).

Tabela 6. Wybrane dane charakteryzujące pomoc społeczną na obszarze Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina					
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	128	124	136	151	146
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego- ogółem	514	496	508	557	528
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku - ogółem [%]	17,4	17	17,6	19,6	18,9
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]	65,3	67,8	61,1	62,2	61,6
Powiat					
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	2 559	2 556	2 525	2 644	2 625
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego- ogółem	9 599	9 320	8 904	9 357	8 910
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku - ogółem [%]	12	11	11	11	11
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]	53	51	47	44	42
Województwo					
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	148 471	139 268	138 731	142 069	135 621
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego- ogółem	400 547	366 007	361 257	370 810	345 979
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku - ogółem [%]	7,6	6,9	6,8	7	6,5
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]	31,6	29,3	27	25,6	24

Źródło: Dane GUS

Poniżej zaprezentowano szczegółowe dane na temat pomocy społecznej świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Korczewie.

Tabela 7. Powody przyznawania pomocy mieszkańcom Gminy Korczew w latach 2010 – 2015

Wyszczególnienie	Liczba rodzin / osób którym udzielono pomocy					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo	77	67	72	77	82	83
Bezrobocie	58	49	45	52	56	37
Długotrwała lub ciężka choroba	27	20	28	30	34	37
Potrzeba ochrony macierzyństwa	34	32	22	31	29	41
Niepełnosprawność	15	18	20	19	19	18
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	15	18	18	17	15	15
Alkoholizm	6	8	6	7	9	8
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	1	1	1	3	2
Zdarzenie losowe	1	2	3	3	3	1
Przemoc w rodzinie	0	0	1	0	0	0

Źródło: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Korczew na lata 2016-2020

Z powyższych danych wynika, iż najpoważniejsze problemy występujące na terenie Gminy Korczew to: bezrobocie, alkoholizm, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Należy zaznaczyć, iż problemy te na ogół nie występują w izolacji od siebie, ale są ze sobą połączone np. bezrobocie z alkoholizmem. Problemy te niosą za sobą poważne skutki społeczne dla ludności, z których najczęstszym jest ubóstwo. Analizując powyższą tabelę należy zauważyć, że na przestrzeni lat 2010-2015 o prawie 8% wzrosła liczba osób, którym udzielono wsparcia z powodu ubóstwa. Tendencję wzrostową odnotowano również w przypadku długotrwałej lub ciężkiej choroby, potrzeby ochrony macierzyństwa, niepełnosprawności i alkoholizmu.

Zgodnie z informacjami przesłanymi przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Korczewie ogólna liczba osób korzystających z pomocy społecznej na koniec 2015 roku wynosiła 275, co przełożyło się na 141 gospodarstw domowych, korzystających z pomocy społecznej. Wśród ogólnej liczby beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, największy udział stanowili mieszkańcy sołectwa Korczew (około 21,1% ogólnej liczby podopiecznych GOPS) oraz sołectwa Stary Bartków (około 20,0% ogólnej liczby beneficjentów GOPS). Należy wskazać, że wartości te znacznie przewyższały liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w następnym w kolejności sołectwie - Szczegłacin, gdzie odnotowano liczbę beneficjentów pomocy społecznej powyżej średniej dla gminy.

Biorąc pod uwagę powód przyznania świadczeń socjalnych, największy udział stanowiły osoby, które otrzymały pomoc z powodu ubóstwa - 83 osoby (ich najliczniejszą grupę

odnotowano na terenie sołectw Korczew, Stary Bartków, Szczeglacin oraz Drażniew). Następnymi w kolejności powodami wsparcia udzielonego przez GOPS w Korczewie były bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba (po 37 osób), niepełnosprawność (18 osób) i alkoholizm (8 osób). Natomiast w 2015 roku nie odnotowano osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie oraz narkomanii. Świadczy to o marginalnym znaczeniu tego typu negatywnych zjawisk społecznych na terenie niniejszej jednostki samorządu terytorialnego.

Na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Korczewie przeanalizowano sytuację na terenie sołectw, zestawiając średnie charakteryzujące poszczególne jednostki osadnicze z wartością przeciętną dla Gminy Korczew.

Zgodnie z poniższym zestawieniem, najgorzej przedstawia się sytuacja w sołectwach Ruda i Stary Bartków, gdzie z siedmiu wziętych pod uwagę wskaźników, sześć przyjmuje wartości mniej korzystne niż średnia dla gminy.

- Sołectwo Ruda – jedynie w przypadku wskaźnika *„Udział osób objętych pomocą z powodu: alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze”*, odnotowano wartości bardziej korzystne niż wartość dla Gminy, ponieważ na obszarze niniejszego sołectwa w 2015 roku GOPS nie udzielał pomocy z powodu alkoholizmu.
- Sołectwo Nowy Bartków – jedynie wskaźnik *„Udział osób objętych pomocą z powodu: niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze”* przyjął wartości bardziej korzystne niż średnia dla Gminy, gdyż wyniósł 0,26%, natomiast wartość tego wskaźnika dla całej Gminy Korczew oscyluje na poziomie 0,64%.

Nieco lepiej prezentują się sołectwa Góry oraz Szczeglacin, gdzie pięć z siedmiu wskaźników przyjęło wartości gorsze niż przeciętny wynik dla gminy. Najlepiej, biorąc pod uwagę wskaźniki społeczne w zakresie pomocy społecznej przedstawia się sołectwo Laskowice, w którym wszystkie analizowane wskaźniki przyjęły wartości lepsze niż przeciętny wynik dla całej gminy, co zadecydowało o ich zaznaczeniu kolorem zielonym.

Tabela 8. Wskaźniki społeczne – beneficjenci pomocy społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sfera społeczna						
	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu: ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu: niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu: bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu: długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu: alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
Nowy Bartków	7,03%	45,45%	2,73%	0,39%	1,95%	1,95%	0,00%
Ruda	11,49%	100,00%	4,60%	2,30%	3,45%	2,30%	0,00%
Góry	9,17%	100,00%	5,00%	1,67%	0,83%	2,50%	0,83%
KorczeW	8,54%	58,59%	2,21%	0,29%	1,47%	1,18%	0,29%
Szczeglacin	13,44%	58,11%	3,61%	0,66%	1,31%	1,64%	0,00%
Laskowice	4,84%	25,00%	1,61%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Mogielnica	8,62%	38,46%	3,45%	1,72%	1,72%	1,72%	0,00%
Drażniew	8,50%	68,75%	5,00%	0,50%	2,00%	1,00%	0,00%
Bużyska	21,43%	25,00%	4,76%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Tokary	5,18%	100,00%	2,59%	1,04%	0,52%	0,52%	0,00%
Starczewice	7,23%	14,29%	2,41%	1,20%	0,00%	1,20%	0,00%
Czaple Górne, Zales	11,56%	31,82%	1,16%	1,73%	0,00%	1,73%	0,00%
Knycówek, Józefin	9,78%	17,65%	3,26%	0,00%	0,00%	0,00%	2,17%
Stary Bartków	14,29%	68,75%	3,12%	0,26%	2,08%	1,56%	0,78%
Średnia dla gminy	9,83%	57,73%	2,97%	0,64%	1,32%	1,32%	0,29%

Legenda:

wartość gorsza niż średnia dla gminy	wartość lepsza niż średnia dla gminy
--------------------------------------	--------------------------------------

Źródło: Opracowanie własne

Wielu mieszkańców Gminy Korczew boryka się z problemami społecznymi, co znajduje odzwierciedlenie w liczbie beneficjentów pomocy społecznej. Zjawiska takie jak bezrobocie i ubóstwo z jednej strony są wynikiem określonych procesów społeczno-gospodarczych, z drugiej zaś same potrafią generować nowe problemy w postaci uzależnień czy przemocy w rodzinie. Ich rozwiązanie wymaga kompleksowego podejścia do zastanej rzeczywistości, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia łatwo stać się beneficjentem systemu pomocy społecznej, o wiele trudniej jednak powrócić na drogę samodzielności i odpowiedzialności za byt własny i losy rodziny. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań profilaktycznych, terapeutycznych oraz edukacyjnych. Przyczyną wielu problemów społecznych jest bezrobocie dlatego konieczne są również działania, zmierzające do jego ograniczenia (szkolenia, staże, praktyki itp.).

W wielu przypadkach osoby korzystające z pomocy społecznej zagrożone są wykluczeniem społecznym. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań mających na celu aktywizację społeczną, która umożliwi integrację mieszkańców w różnym wieku i dotkniętych różnymi problemami.

RYNEK PRACY

Do końca 2013 roku sytuacja na rynku pracy na analizowanym obszarze nie była korzystna. W Gminie Korczew odnotowano wówczas 148 osób bez pracy, co stanowiło 8,8% liczby ludności w wieku produkcyjnym. Sytuacja uległa poprawie w 2014 roku, kiedy to bezrobocie zaczęło spadać zarówno na terenie Gminy Korczew, jaki na obszarze powiatu siedleckiego oraz województwa mazowieckiego.

Biorąc pod uwagę poszczególne wartości wskaźników należy zauważyć, że sytuacja na rynku pracy w Gminie Korczew jest mniej korzystna niż w jednostkach administracyjnych wyższego szczebla. W 2014 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci na terenie Gminy Korczew wynosił 8,1% i był wyższy niż w powiecie (6,1%) oraz w województwie (7,6%).

Niestety mniej korzystnie wygląda także sytuacja w przypadku wskaźnika pracujących na 1000 ludności. Dla Gminy Korczew wartość ta oscylowała na poziomie 50 osób i była znacznie niższa niż wartość właściwa dla powiatu siedleckiego (118 osób) oraz województwa mazowieckiego (279 osób).

Tabela 9. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Korczew na tle powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w latach 2010–2014

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013	2014	
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	gmina	129	132	136	148	135
		powiat	3 143	3 111	3 539	3 897	3 083
		województwo	238 341	246 739	271 927	283 196	249 777
mężczyźni	osoba	gmina	72	67	82	73	71
		powiat	1 599	1 505	1 794	2 092	1 642
		województwo	123 262	124 535	141 904	149 396	130 268
kobiety	osoba	gmina	57	65	54	75	64
		powiat	1 544	1 606	1 745	1 805	1 441
		województwo	115 079	122 204	130 023	133 800	119 509
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	gmina	7,5	7,7	8	8,8	8,1
		powiat	6,3	6,2	7	7,7	6,1
		województwo	7,1	7,4	8,2	8,5	7,6
mężczyźni	%	gmina	7,4	6,9	8,4	7,5	7,4
		powiat	5,9	5,5	6,5	7,5	5,9
		województwo	7,1	7,2	8,2	8,7	7,6
kobiety	%	gmina	7,6	8,8	7,5	10,6	9,2
		powiat	6,8	7	7,6	7,9	6,3
		województwo	7,1	7,6	8,1	8,4	7,6
Pracujący na 1000 ludności							
ogółem	osoba	gmina	33	38	39	40	50
		powiat	98	108	108	111	118
		województwo	272	274	272	272	279

Źródło: Dane GUS

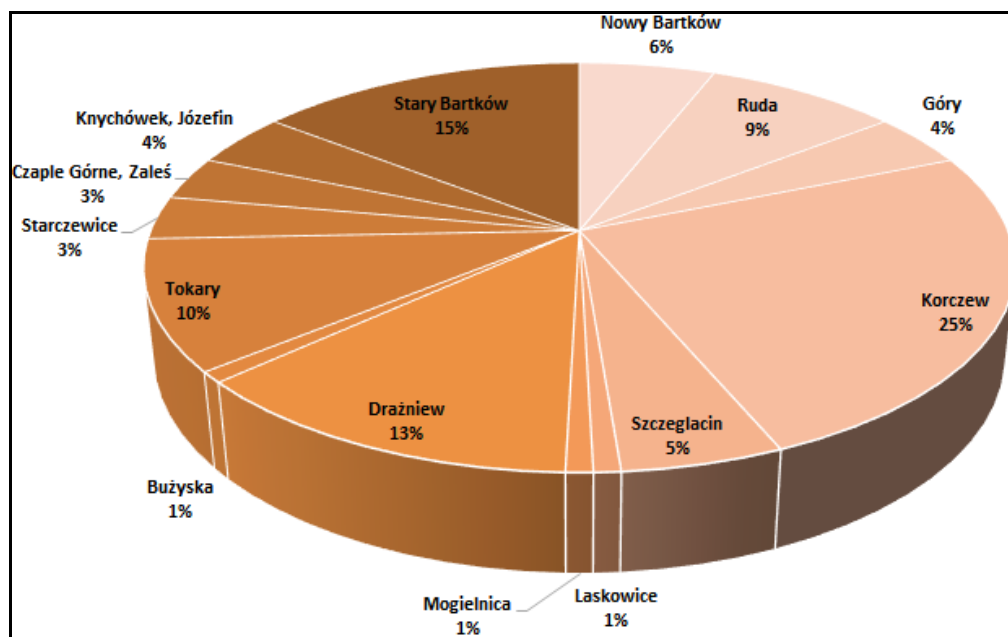
Wykres 1 prezentuje szczegółowe dane odnośnie bezrobocia na terenie poszczególnych sołectw Gminy Korczew. Największą liczbę osób bezrobotnych odnotowano na terenie Korczewa (25% osób bezrobotnych z terenu Gminy). Następnymi w kolejności sołectwami o największej liczbie osób bezrobotnych były sołectwa:

- Stary Bartków – 15%,
- Drażniew – 13%,
- Tokary – 10%.

Poniżej zaprezentowano procentowy udział osób bezrobotnych w poszczególnych sołectwach.

Wykres 1. % udział osób bezrobotnych w sołectwach Gminy Korczew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dużą część osób bezrobotnych w 2015 roku stanowili bezrobotni pozostający bez pracy ponad 24 miesiące (około 23,9% ogółu osób pozostających bez pracy). Znaczący udział wśród osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy mieli także bezrobotni pozostający bez pracy 12 miesięcy i dłużej (około 12% ogółu bezrobotnych). Najwięcej osób w dwóch powyższych kategoriach odnotowano na terenie sołectwa Korczew. Ponadto niewiele osób bezrobotnych z terenu Gminy Korczew miało prawo do zasiłku – około 8,5%. Niestety wśród osób pozostających bez pracy znaleźli się również absolwenci szkół (12 osób) oraz osoby niepełnosprawne (5 osób).

Tabela 10. Wskaźniki społeczne – bezrobocie

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sfera społeczna
	Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
Nowy Bartków	2,73%
Ruda	11,49%
Góry	4,17%
Korczew	4,27%
Szczeglacin	1,97%
Laskowice	0,81%
Mogielnica	1,72%
Drażniew	7,50%
Bużyska	2,38%

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sfera społeczna
	Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
Tokary	6,22%
Starczewice	4,82%
Czaple Górne, Zalesz	2,31%
Knychówek, Józefin	5,43%
Stary Bartków	4,42%
Średnia dla gminy	4,18%

Legenda:

wartość gorsza niż średnia dla gminy	wartość lepsza niż średnia dla gminy
--------------------------------------	--------------------------------------

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie danych przekazanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach przeanalizowano sytuację na terenie sołectw, zestawiając średnie charakteryzujące poszczególne jednostki osadnicze z wartością przeciętną dla Gminy Korczew.

Sytuację kryzysową odnotowano w sołectwach: Ruda, Korczew, Drażniew, Tokary, Starczewice, Knychówek i Józefin oraz Stary Bartków, gdzie udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze przyjmował wartości mniej korzystne niż średnia dla Gminy. Należy przy tym zauważyć, że największą wartość wskaźnik ten przyjął w sołectwie Ruda gdzie 11,49% mieszkańców pozostaje bez pracy.

Analiza problemów społecznych przedstawiona w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Korczew na lata 2016-2020, wskazuje na inne zasadnicze problemy występujące na terenie Gminy Korczew w zakresie bezrobocia.

Bezrobocie w Gminie Korczew ma wiele przyczyn i jest zjawiskiem złożonym. Podstawową jego przyczyną jest ograniczona liczba miejsc pracy u miejscowych pracodawców. Ponadto niskie kwalifikacje, brak wykształcenia, wyuczona bezradność często „dziedziczona” po rodzicach sprzyjają wysokiemu odsetkowi tego zjawiska. Stan bezrobocia w Gminie Korczew powiększył upadek Państwowych Gospodarstw Rolnych (PGR). Na terenie Gminy Korczew znajdowało się ono w Starym Bartkowie. Obecnie byli pracownicy w większości mieszkają w obiektach zakładowych byłych PGR. Duża liczba z nich, do dziś nie może znaleźć zatrudnienia. Sytuacja materialna zmusza ich bardzo często do pracy „na czarno” lub do wyjazdów za granicę. Wiele osób z tego grona korzysta z różnych form pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Korczewie, gdyż ze względu na swój wiek (przeważnie ok. 50 lat) trudno im znaleźć pracę.

Istotny problem w Gminie Korczew stanowi bezrobocie wśród ludzi młodych. Coraz częściej zdarza się, że kończą oni szkoły ponadgimnazjalne i nie kontynuują nauki na studiach ze względów finansowych. Wielu z nich nie znajduje pracy i z tego powodu zmuszeni są do zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy. Bardzo często ograniczają się tylko do złożenia podpisu, biernie czekając na pracę. W związku z tym, konieczne jest podejmowanie działań mających na celu uświadomienie, że w poszukiwaniu pracy najważniejsza jest aktywność, próba wychodzenia wyzwaniom naprzeciw.

Istotnym problemem są także wyjazdy za granicę w poszukiwaniu pracy (zwłaszcza młodych ludzi), co prowadzi do spadku liczby mieszkańców Gminy.

Trzeba też zauważyć, że dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy nie do końca odzwierciedlają faktyczną sytuację w sferze bezrobocia na terenie Gminy Korczew. Oprócz faktycznie stwierdzonej liczby osób bezrobotnych, wiele jest osób, które nie są zarejestrowane. Wiele osób pracuje „na czarno”, inne wyjeżdżają za granicę, są również tacy, których nie stać na dojazd do Siedlec w celu złożenia tzw. „podpisu” dlatego też nie widnieją oni w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy.

Należy zaznaczyć, że brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie tych efektów bezrobocia w konsekwencji wpłynie bezpośrednio na wzrost wydatków Gminy Korczew na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej oraz inwestycyjnej Gminy.

Konieczne jest zatem podejmowanie działań, zmierzających do ograniczenia bezrobocia (szkolenia, staże, praktyki itp.). Aktywizacja osób bezrobotnych przyczyni się do zmniejszenia liczby mieszkańców dotkniętych ubóstwem i innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi. Przełoży się to z kolei na spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej.

EDUKACJA

Na terenie Gminy Korczew funkcjonują następujące placówki oświatowe:

1. Zespół Placówek Oświatowych w Korczewie w skład którego wchodzi:
  - Publiczne Gimnazjum im. C.K. Norwida;
  - Publiczna Szkoła Podstawowa w Korczewie;
  - Gminne Przedszkole Publiczne w Korczewie;
2. Publiczna Szkoła Podstawowa w Drażniewie prowadzona przez stowarzyszenie;
3. Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Bartkowie prowadzona przez stowarzyszenie.

Dla Zespołu Placówek Oświatowych w Korczewie organem prowadzącym jest Gmina, natomiast dwie pozostałe placówki prowadzone są przez stowarzyszenia.

Największą placówką oświatową jest Zespół Placówek Oświatowych w Korczewie posiadający halę gimnastyczną, pracownie internetowe, czytelnię i bibliotekę oraz stołówkę szkolną. Przy Zespole znajduje się również Orlik. Publiczne Szkoły Podstawowe prowadzone przez stowarzyszenia posiadają pracownie komputerowe, biblioteki, nie posiadają natomiast sal gimnastycznych. Zajęcia odbywają się w salach lekcyjnych.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żadna szkoła ponadgimnazjalna. Młodzież po ukończeniu gimnazjum najczęściej dojeżdża do placówek, które są położone na terenie miasta Łosice lub Siedlce.

W Gminie Korczew bardzo dobrze rozwinięta jest sieć przedszkoli wszystkie dzieci, których rodzice są zainteresowani wysłaniem dziecka do przedszkola w wieku 3-5 lat objęte są wychowaniem przedszkolnym. Ilość miejsc w przedszkolach jest wystarczająca.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015 – 2020

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki sprawdzianu szóstoklasistów z terenu Gminy Korczew, na tle powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego.

Tabela 11. Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w szkołach podstawowych zlokalizowanych na terenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w latach 2013-2015

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	
Gmina Korczew	20,57 pkt.	25,83 pkt.	Część I (język polski i matematyka)	53,6%
			Część II (język angielski)	68,0%
Powiat siedlecki	22,97 pkt.	25,36 pkt.	Część I (język polski i matematyka)	61,2%
			Część II (język angielski)	70,9%
Województwo mazowieckie	25,22 pkt.	26,98 pkt.	Część I (język polski i matematyka)	69,8
			Część II (język angielski)	80,4

Źródło: OKE Warszawa

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w powyższej tabeli, uczniowie z terenu Gminy Korczew w prawie każdym z analizowanych lat uzyskali gorsze wyniki, niż średnia dla powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego. Wyjątek stanowi rok 2014, kiedy to uczniowie z terenu Gminy Korczew osiągnęli lepszy wyniki niż średnia dla powiatu.

Na terenie Gminy Korczew funkcjonuje jedno gimnazjum. Poniższa tabela przedstawia wyniki osiągnięte przez uczniów Publicznego Gimnazjum im. C.K. Norwida w 2013, 2014 oraz 2015 roku w zestawieniu ze średnimi wynikami osiągniętymi na terenie powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego.

Tabela 12. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w Publicznym Gimnazjum im. C.K. Norwida w Korczewie, powiecie siedleckim oraz w województwie mazowieckim w latach 2013-2015

Wyszczególnienie	Część humanistyczna		Część matematyczno - przyrodnicza		Część językowa – język angielski		Część językowa – język rosyjski	
	Język polski	Historia i WOS	matematyka	przedmioty przyrodnicze	Podstawowy	rozszerzony	Podstawowy	rozszerzony
2013								
Publiczne Gimnazjum w Korczewie	53,7	53,3	38,6	54,1	64,8	58,0	74,0	42,2
Powiat siedlecki	59,2	56,2	57,4	45,7	55,8	35,6	68,8	40,5
Województwo mazowieckie	64,4	59,9	50,9	61,0	66,6	48,4	64,0	40,1
2014								
Publiczne Gimnazjum w Korczewie	53,5	64,8	40,1	47,7	84,5	71,0	64,0	38,8
Powiat siedlecki	58,0	65,9	46,8	49,9	60,1	34,6	61,2	35,1
Województwo mazowieckie	70	60,9	50,2	54,1	70,1	49,6	60,0	36,6
2015								
Publiczne Gimnazjum w Korczewie	74,3	63,3	48,1	51,5	62,0	70,0	75,0	66,8
Powiat siedlecki	61,4	58,0	45,4	46,6	56,9	34,9	55,4	41,6
Województwo mazowieckie	65,9	64,7	51,2	52,1	69,8	51,2	55,4	38,4

Źródło: OKE Warszawa

Zgodnie z danymi przedstawionymi w powyższej tabeli, uczniowie z terenu Gminy Korczew osiągnęli dobre wyniki na przestrzeni trzech ostatnich lat. Jest to szczególnie widoczne w części rozszerzonej z języka angielskiego oraz części podstawowej i rozszerzonej z języka rosyjskiego, a także z języka polskiego w 2015 roku, kiedy to wyniki uczniów uczęszczających do Publicznego Gimnazjum im. C.K. Norwida były lepsze niż średnie wyniki powiatowe i wojewódzkie.

Niższe wartości od średniej powiatowej i wojewódzkiej jednocześnie charakteryzują jedynie:

- wyniki egzaminu z języka polskiego, historii i WOS-u oraz matematyki w 2013 roku;
- wyniki egzaminu z języka polskiego, matematyki i przedmiotów przyrodniczych w 2014 roku.

3.2. Sfera gospodarcza

PODMIOTY GOSPODARCZE

Według danych GUS na terenie Gminy Korczew w 2014 roku zarejestrowanych było 131 podmiotów gospodarczych, z czego około 93,1% stanowiły podmioty sektora prywatnego. W porównaniu do roku 2010, liczba podmiotów gospodarczych spadła o 8,4%. Tendencje te są odmienne od tych, które odnotowano na terenie powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego i świadczą o niekorzystnej sytuacji gospodarczej na terenie Gminy Korczew. Niewielka liczba podmiotów gospodarczych zmusza mieszkańców, przede wszystkim młodych ludzi, do poszukiwania pracy w większych miejscowościach i miastach, a także za granicą. Ma to swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w saldzie migracji, ale także w ujemnym przyroście naturalnym (oba wskaźniki w latach 2010-2014 przyjmowały wartości ujemne) i bezpośrednio wpływa na niekorzystne prognozy liczby ludności Gminy Korczew w kolejnych latach.

Równie niekorzystnie prezentuje się sytuacja na terenie Gminy Korczew w przypadku liczby podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni analizowanych lat, wskaźnik ten spadł z 83,4 do 79 podmiotów (tj. o 4,4), podczas gdy na terenie powiatu oraz województwa odnotowano wzrost wskaźnika w wysokości odpowiednio 6,3 oraz 21,1 p.p.

Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem					
gmina	143	146	147	147	131
powiat	4 948	4 954	5 050	5 263	5 333
województwo	681 012	675 099	699 212	724 997	742 172
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym					
gmina	83,4	85,2	86,7	87,6	79
powiat	99,3	98,8	100,3	104,2	105,6
województwo	203,5	201,9	209,7	218,4	224,6

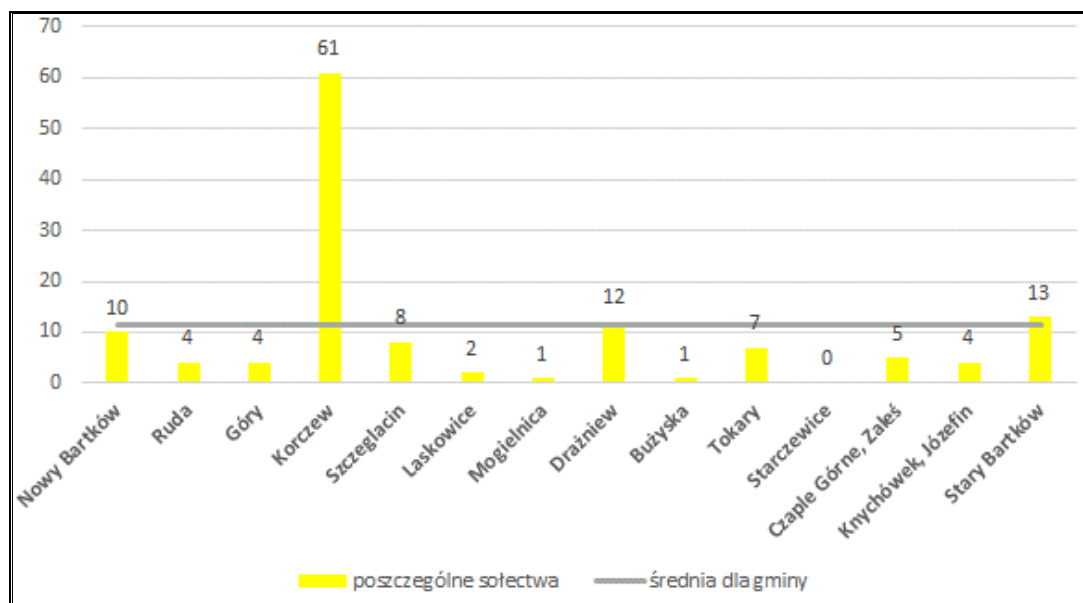
Źródło: Dane GUS

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych, funkcjonujących na terenie Gminy Korczew w podziale na sołectwa w latach 2010-2014. Największa liczba podmiotów gospodarczych działała w 2014 roku na terenie sołectwa Korczew. Tylko na terenie sołectw: Korczew, Stary Bartków oraz Drażniew odnotowano liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych powyżej średniej dla gminy, co obrazuje Wykres 2.

Tabela 14. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Korczew w podziale na sołectwa w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Nowy Bartków	14	14	13	11	10
Ruda	4	4	5	5	4
Góry	2	6	5	4	4
Korczew	62	62	61	66	61
Szczeglacin	8	7	8	9	8
Laskowice	3	3	2	3	2
Mogielnica	0	0	0	0	1
Drażniew	10	9	12	10	12
Bużyska	0	0	0	1	1
Tokary	10	11	11	11	7
Starzewice	3	3	2	0	0
Czaple Górne, Zaleś	6	6	5	6	5
Knychówek, Józefin	4	4	6	6	4
Stary Bartków	17	17	17	15	13
Razem Gmina	143	146	147	147	132

Źródło: Dane GUS

Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie poszczególnych sołectw

Źródło: Opracowanie własne

Ze względu na to, że na obszarach wiejskich liczba podmiotów gospodarczych skoncentrowana jest wokół miejscowości gminnych, w ramach niniejszego wskaźnika nie wzięto pod uwagę liczby oraz kondycji podmiotów gospodarczych na poziomie poszczególnych sołectw, gdyż ze specyfiki obszarów wiejskich wynika, że Korczew jako miejscowość gminna jest najlepiej usytuowany w tym zakresie. Ponadto należy wskazać, że

ze względu na stosunkowo niedaleką odległość Siedlec (ośrodek powiatowy oddalony o około 30 km od Korczewa), to właśnie to miasto naturalnie przyciąga na swój teren podmioty gospodarcze, dla których duże miasto jest bardziej atrakcyjne niż tereny wiejskiej Gminy Korczew. Dlatego też w dużej mierze mieszkańcy Gminy Korczew na tym terenie znajdują zatrudnienie.

Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych jest główną przyczyną powstawania bezrobocia, które z kolei pociąga za sobą wiele negatywnych zjawisk w sferze społecznej (ubóstwo, dysfunkcje społeczne, duża liczba beneficjentów pomocy społecznej). Konieczne jest zatem podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie inwestorów na teren Gminy, jak również zachęcenie obecnych mieszkańców do zakładania działalności gospodarczej (w tym przede wszystkim przez osoby bezrobotne). Działania te pozwolą na ograniczenie bezrobocia oraz liczby beneficjentów pomocy społecznej, z drugiej zaś strony przyczynią się do wzrostu dochodów Gminy i jej możliwości inwestycyjnych, a także do wzrostu atrakcyjności mieszkaniowej niniejszej jednostki samorządu terytorialnego (jednym z głównych czynników branych pod uwagę przy wyborze miejsca zamieszkania jest możliwość znalezienia pracy oraz odległość od zakładu pracy).

3.3. Sfera środowiskowa

Na obszarze Gminy Korczew dominują tereny płaskorówninne. W północnej części gminy występuje duże obniżenie terenu, które stanowi terasę zalewową rzeki Bug. Obszar południowy gminy jest bardziej urzeźbiony, chociaż wysokości względne wahają się w granicach ok. 5-8 metrów. Najniżej położony punkt w Gminie Korczew znajduje się w miejscowości Mogielnica – 110,8 m n.p.m.

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Korczew

Gmina charakteryzuje się wysokim walorami przyrodniczymi, co zadecydowało o ustanowieniu na jej terenie różnych form ochrony. Wśród nich należy wyróżnić:

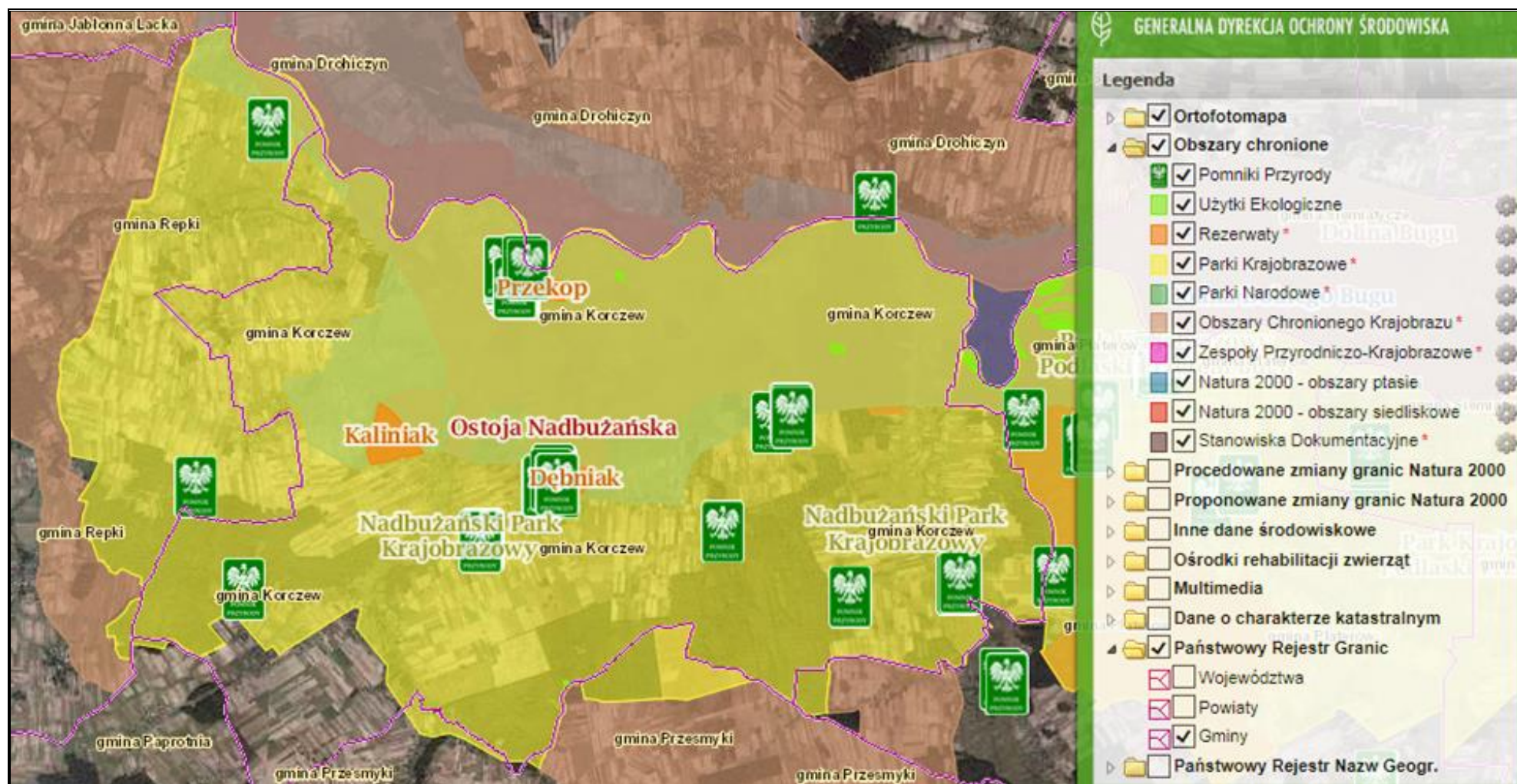
1. Obszary Natura 2000:
  - Ostoja Nadbużańska;
  - Dolina Dolnego Bugu;
2. Nadbużański Park Krajobrazowy;
3. Rezerваты:
  - Przekop;
  - Kaliniak;
  - Dębniak;
4. Użytki ekologiczne;
5. Pomniki przyrody.

Formy ochrony przyrody pokrywają niemal całą powierzchnię Gminy, co widoczne jest na Rysunku 2.

Gmina Korczew charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią hydrograficzną. Tworzą ją rzeki: Bug, Toczna, Myśla, Kołodziejka i bezimienne cieki, starorzecza Bugu, stawy rybne w rejonie Szczeglacina i Nowego Bartkowa. Poniżej zaprezentowano stan jednolitych części wód powierzchniowych zlokalizowanych na terenie Gminy Korczew. Niestety stan rzek został oceniony jako zły.

Rysunek 2. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Korczew

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Tabela 15. Ocena stanu JCWP na terenie Gminy Korczew

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Lokalizacja					Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Uzasadnienie derogacji
Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Region wodny	Obszar dorzecza		Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW)				
				Kod	Nazwa					
PLRW2000232665899	Toczna do ujścia	SW1504	region wodny Środkowej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	naturalna część wód	zły	zagrożona	Wpływ działalności antropogenicznej na stan JCW generuje konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.
PLRW2000232665929	Kołodziejka z dopływami	SW1505	region wodny Środkowej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	naturalna część wód	zły	zagrożona	Wpływ działalności antropogenicznej na stan JCW generuje konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.
PLRW2000172665949	Myśla	SW1505	region wodny Środkowej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	naturalna część wód	zły	zagrożona	Wpływ działalności antropogenicznej na stan JCW generuje konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.
PLRW200021266591	Bug od Kamianki do Kołodziejki	SW1503	region wodny Środkowej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	naturalna część wód	zły	zagrożona	Wpływ działalności antropogenicznej na stan JCW generuje konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.
PLRW200021266559	Bug od granicy w Niemirowie do Kamianki	SW1501	region wodny Środkowej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	naturalna część wód	zły	zagrożona	Wpływ działalności antropogenicznej na stan JCW generuje konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.

Źródło: www.kzgw.gov.pl

Dane na temat stanu środowiska w poszczególnych sołectwach nie są dostępne, dlatego pod uwagę wzięto dane charakterystyczne dla całej Gminy Korczew. W zakresie sfery środowiskowej przeanalizowano stan jednolitych części wód powierzchniowych. Zgodnie z danymi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Korczew charakteryzują się złym stanem, co zdecydowało o stwierdzeniu stanu kryzysowego na terenie wszystkich sołectw.

W aspekcie środowiskowym należy również wskazać, że na terenie Gminy obowiązuje Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Korczew. W dokumencie tym wskazano, że głównym problemem Gminy Korczew w aspekcie ochrony powietrza atmosferycznego jest zjawisko niskiej emisji. Niska emisja na terenie przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego związana jest głównie z emisją zanieczyszczeń z gospodarstw domowych, które powstają w wyniku funkcjonowania pieców (bardzo często starych) opalanych w większości węglem (miałem), rzadziej ekogroszkiem. Diagnoza wykazała, że 89% budynków posiada piece węglowe nowego lub starego typu. Niewielki odsetek (około 7%) stanowią domy, w którym źródłem opału jest drewno, w około 2% wykorzystywany jest ekogroszek oraz po około 1% stanowią domy ogrzewane gazem i olejem opałowym. Problemem są nie tylko nieefektywne piece, ale i znaczne ponoszenie strat ciepła, na skutek niskiej izolacji cieplnej budynków. Istotną kwestią jest również rodzaj opału. Jak wskazano wyżej, najczęściej jest to węgiel (miał), jednak trzeba pamiętać o tym, że i on może być różnej jakości. Niestety spalane są także odpady wszelkiego rodzaju.

W nawiązaniu do informacji przedstawionych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Korczew, uznano, że na terenie Gminy Korczew występuje problem niskiej emisji, co zdecydowało o stwierdzeniu stanu kryzysowego na terenie wszystkich sołectw.

Tabela 16. Wskaźniki środowiskowe

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sfera środowiskowa	
	Występowanie zjawiska niskiej emisji	Stan JCWP rzeczne na terenie Gminy
Nowy Bartków	TAK	ZŁY
Ruda	TAK	ZŁY
Góry	TAK	ZŁY
Korczew	TAK	ZŁY
Szczeglacin	TAK	ZŁY
Laskowice	TAK	ZŁY
Mogielnica	TAK	ZŁY
Drażniew	TAK	ZŁY
Bużyska	TAK	ZŁY

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sfera środowiskowa	
	Występowanie zjawiska niskiej emisji	Stan JCWP rzeczne na terenie Gminy
Tokary	TAK	ZŁY
Starczewice	TAK	ZŁY
Czaple Górne, Zaleś	TAK	ZŁY
Knychówek, Józefin	TAK	ZŁY
Stary Bartków	TAK	ZŁY
Średnia dla gminy	-	-

Legenda:

wartość gorsza niż średnia dla gminy	wartość lepsza niż średnia dla gminy
--------------------------------------	--------------------------------------

Źródło: Opracowanie własne

Jakość środowiska naturalnego ma szczególne znaczenie w kontekście atrakcyjności mieszkaniowej i rekreacyjno – turystycznej. Gmina Korczew może poszczycić się wysokimi walorami przyrodniczymi, jednak na jej terenie zdiagnozowano także problemy: zanieczyszczenia rzek oraz niską emisję. Aby walory przyrodnicze Gminy nie uległy pogorszeniu i mogły zachęcać mieszkańców do osiedlania się na jej obszarze, a turystów do zwiedzania zakątków niniejszej jednostki samorządu terytorialnego, należy przedsięwziąć kroki zmierzające do ograniczenia niskiej emisji oraz poprawy stanu wód powierzchniowych. Na poprawę jakości powietrza z pewnością wpłyną działania termomodernizacyjna, montaż instalacji odnawialnych źródeł energii, jak również edukacja ekologiczna mieszkańców. Z kolei w celu poprawy stanu wód powierzchniowych konieczne jest uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy (budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków, a tam gdzie jest to ekonomicznie nieuzasadnione przydomowych oczyszczalni ścieków).

3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

SIEĆ KOMUNIKACYJNA

Sieć drogową Gminy Korczew tworzą drogi powiatowe, gminne i drogi dojazdowe. Najbliższe ciągi drogowe wyższego rzędu przebiegają wzdłuż północnej granicy gminy – droga krajowa nr 62 oraz wzdłuż granicy wschodniej droga krajowa nr 19. Funkcjonujący układ komunikacyjny Gminy zaspakaja potrzeby mieszkańców.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA ORAZ ZAOPATRZENIE W GAZ ZIEMNY

Poniżej zaprezentowane dane GUS, charakteryzujące sieć wodociągową na terenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego. W tabeli uwzględniono jedynie sieć wodociągową, ponieważ na terenie Gminy nie występuje sieć gazowa i kanalizacji sanitarnej.

Zgodnie z poniższym zestawieniem, na przestrzeni analizowanych lat, długość czynnej sieci rozdzielczej w Gminie Korczew uległa zmniejszeniu, w odróżnieniu do danych charakteryzujących powiat oraz województwo. Analizując procent korzystający z instalacji wodociągowej w ogóle ludności (w przypadku danych dla powiatu i województwa przyjęto dane charakteryzujące obszary wiejskie), wskaźnik dla Gminy w 2014 roku wynosił 89,4% i był wyższy od wskaźników właściwych dla jednostek samorządu terytorialnego wyższego stopnia. Przy czym należy zaznaczyć, że dane przedstawione przez GUS odbiegają od faktycznej sytuacji na terenie Gminy Korczew. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Korczewie, do sieci wodociągowej jest podłączony około 95% mieszkańców niniejszej jednostki samorządu terytorialnego.

Poniższa tabela przedstawia również zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca, które na terenie Gminy było porównywalne z wartościami odpowiadającymi zużyciu wody na terenie powiatu i województwa.

Tabela 17. Wyposażenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w sieć wodociągową w latach 2010–2014

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina						
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	58,9	59,8	59,8	59,8	57,7
korzystający z instalacji w % ogółu ludności	%	77,8	77,8	77,8	77,4	89,4
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m3	28,5	29,6	28,9	30,2	29,8
Powiat						
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	1 262,5	1 317,7	1 332,9	1 359,1	1 355,1
korzystający z instalacji w % ogółu ludności	%	72,8	74,6	75,8	75,9	87,9
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m3	25,9	26,3	27,9	28,5	30,5
Województwo						
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	40 076,3	41 077,6	41 729,8	42 349,7	42 896,5
korzystający z instalacji w % ogółu ludności na wsi	%	69,7	70,5	71	71,5	82,4
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m3	27,7	28,3	29,9	30,4	31,2

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015 – 2020, aktualny stan zaopatrzenia w wodę Gminy Korczew jest zadowalający, natomiast stan sanitarny i techniczny

urządzeń związanych z poborem wody, nie budzi większych zastrzeżeń. Mieszkańcy wsi położonych poza zasięgiem wodociągu grupowego zaopatrują się w wodę przy pomocy lokalnych studni kopanych. Woda ujmowana z nich nie odpowiada wymaganiom sanitarnym, zarówno pod względem chemicznym, jak i bakteriologicznym. Część gospodarstw stale dowozi wodę do bieżącego użytku.

Na terenie Gminy Korczew brak jest zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków. Odprowadzenie ścieków z poszczególnych gospodarstw oraz obiektów użyteczności publicznej odbywa się za pośrednictwem lokalnych systemów kanalizacyjnych do zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych na terenie posesji. Ścieki z obiektów administrowanych przez Gminę oraz prywatnych gospodarstw domowych wywożone są transportem asenizacyjnym do pobliskich oczyszczalni ścieków w Sarnakach oraz Łosicach na podstawie indywidualnych umów.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015 – 2020

Jak wskazano w podrozdziale 3.3. *Sfera środowiskowa*, na terenie Gminy Korczew stan jakości jednolitych wód powierzchniowych jest zły, co w dużej części może być podyktowane brakiem sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy. Z kolei w celu poprawy stanu wód powierzchniowych konieczne jest uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy (budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków, a tam gdzie jest to ekonomicznie nieuzasadnione przydomowych oczyszczalni ścieków).

ENERGIA ELEKTRYCZNA

Obecny system zaopatrywania mieszkańców w energię elektryczną w pełni pokrywa ich zapotrzebowanie.

OCHRONA ZDROWIA

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

Na terenie Gminy Korczew usługi z zakresu opieki medycznej świadczy Przychodnia Medyczna „Vena” Marciniak sp. j., z siedzibą w Mordach. Można w niej skorzystać z usług: lekarza internisty, pediatry oraz stomatologa.

Pomoc lekarska udzielana jest codziennie od poniedziałku do piątku. W dni wolne od pracy oraz dni świąteczne pomoc lekarską i pielęgniarską oraz ambulatoryjną można bezpłatnie otrzymać na Izbie Przyjęć Szpitala Rejonowego w Łosicach. Wyjazdowa pomoc lekarska świadczona jest przez Rejonową Stację Pogotowia Ratunkowego i Transportu Medycznego w Łosicach. W zakresie leczenia zamkniętego pomoc świadczy Szpital Miejski oraz

Specjalistyczny Szpital Mazowiecki w Siedlcach. Na terenie ośrodka zdrowia w Korczewie znajduje się również Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DENTOS”, w którym opiekę dentystyczną świadczy jeden lekarz stomatolog. W Korczewie znajduje się również punkt apteczny, w którym można zaopatrzyć się we wszystkie niezbędne lekarstwa i środki medyczne.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015 – 2020

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Gmina Korczew prowadzi działalność w zakresie upowszechniania kultury i czytelnictwa z udziałem biblioteki i szkół. W ramach tej działalności funkcjonuje Biblioteka Publiczna w Korczewie oraz Biblioteka Publiczna przy Zespole Placówek Oświatowych w Korczewie.

Istotne znaczenie dla społeczności lokalnej mają także świetlice wiejskie, które aktualnie zaspokajają potrzeby kulturalno-społeczne mieszkańców.

Przy Zespole Placówek Oświatowych w Korczewie został wybudowany kompleks boisk w ramach projektu „Moje Boisko - Orlik 2012”. W skład kompleksu boisk wchodzi dwa boiska, jedno do piłki nożnej, drugie boisko wielofunkcyjne (do siatkówki, koszykówki) oraz zaplecze sanitarno-szatniowe. Przy Zespole Placówek Oświatowych wybudowane jest również pełnometrażowe boisko do piłki nożnej.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015 – 2020

Potrzeby mieszkańców Gminy Korczew w zakresie kultury sportu i rekreacji są zaspakajane w podstawowym zakresie, dzięki wyżej wymienionym obiektom. Należy jednak zauważyć, że obiekty sportowo-rekreacyjne są przede wszystkim zlokalizowane w Korczewie. Mieszkańcy pozostałych sołectw, aby z nich skorzystać muszą przebyć znaczną odległość, co często jest niemożliwe ze względu na ograniczenia czasowe i transportowe. Dlatego też konieczna jest rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, która przyczyni się do podniesienia atrakcyjności mieszkaniowej Gminy Korczew, a co za tym idzie wpłynie na wzrost liczby mieszkańców w przyszłości.

3.5. Sfera techniczna

W ramach sfery technicznej pod uwagę należy wziąć w szczególności stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braki czy niedostateczne funkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Podstawową zabudowę na terenie Gminy Korczew stanowią domy jednorodzinne wolnostojące, gdzie źródła ciepła mają charakter dowolny. Stosowane są rozwiązania indywidualne, jednak z przewagą wykorzystania węgla. System ciepłowniczy oparty

o tradycyjne kotłownie na paliwa stałe (węgiel, miał węglowy, koks) powoduje zjawisko tzw. „niskiej emisji”, która negatywnie wpływa na jakość powietrza oraz na zdrowie mieszkańców. Niewątpliwym problemem jest także nagminne spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości, a także odpadów, w tym tworzyw sztucznych, gumy i tekstyliów. Zjawisko to pogłębia fakt, że duża część budynków nie została poddana termomodernizacji, co przekłada się na ilość zużywanego paliwa na cele grzewcze oraz ilość gazów i pyłów emitowanych do powietrza.

Znaczący problem w sferze technicznej dotyczy budynków mieszkalnych w obiektach zakładowych po byłych PGR w Starym Bartkowie. Obiekty te obecnie należą do spółdzielni mieszkaniowej „Bartek”. Niniejsze budynki mieszkaniowe znajdują się w bardzo złym stanie technicznym. Są zamieszkiwane głównie przez grupy wykluczone społecznie. Duża część mieszkańców to osoby bezrobotne, które nie posiadają środków na opłaty remontowe - co skutkuje dalszym pogłębianiem się złej kondycji budynków.

Należy podkreślić, że sytuacja finansowa oraz warunki mieszkaniowe osób zamieszkujących niniejsze obiekty bezpośrednio wpływa na ich sytuację społeczną. Zła kondycja ekonomiczna oraz nieodpowiednie warunki mieszkaniowe powodują izolację społeczną, bierność mieszkańców w życiu społecznym oraz problemy w relacjach rodzinnych.

Trzeba wskazać, że w chwili obecnej wielorodzinne budynki wymagają kompleksowej termomodernizacji, a także przebudowy podstawowej infrastruktury, w tym przede wszystkim kanalizacyjnej. Konieczne są również działania zmierzające do bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów (m.in. poprzez montaż instalacji odnawialnych źródeł energii).

Zły stan obiektów negatywnie wpływa na środowisko naturalne. Brak odpowiedniego docieplania budynków i nieefektywne korzystanie z dostępnych zasobów wpływa na ilość zużywanego paliwa opałowego, co przekłada się na zwiększoną ilość emitowanych do powietrza zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, a to z kolei pogłębia zjawisko niskiej emisji na terenie Gminy Korczew. Z kolei brak odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej powoduje przedostawanie się zanieczyszczeń do wód i gleby, co wpływa na degradację środowiska na przedmiotowym obszarze. Niniejsze uwarunkowania niosą za sobą negatywne skutki dla życia i zdrowie mieszkańców Starego Bartkowa, jak również wszystkich mieszkańców Gminy Korczew.

3.6. Potencjał i bariery Gminy Korczew

W poniższej tabeli przedstawiono syntetyczne zestawienie kluczowych potencjałów i barier rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Korczew w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej.

Tabela 18. Kluczowe potencjały i bariery rewitalizacji na terenie Gminy Korczew

Sfera	Potencjał	Bariery
Spoleczna	<ul style="list-style-type: none"> Pojawiają się pojedyncze osoby z inicjatywą oraz społeczne grupy aktywności Oferta oświatowa i infrastruktura opieki zdrowotnej na podstawowym poziomie Potencjał instytucji pomocy społecznej na rzecz realizacji programów aktywizujących i integrujących społeczności lokalne Miejsca z potencjałem dla tworzenia oferty kulturalno-sportowo-rekreacyjnej Wystarczająco rozwinięta infrastruktura drogowa na potrzeby codziennego życia Położenie przy drodze powiatowej, która zapewnia dogodny połączenia z drogami wyższej kategorii i pobliskimi ośrodkami miejskimi Wysokie walory przyrodnicze do osiedlania się 	<ul style="list-style-type: none"> W większości niechęć do zmiany, dostosowania się do norm społecznych i brak włączenia w życie społeczności części mieszkańców obszarów zdegradowanych Bierność i apatia obecna w środowiskach dotkniętych bezrobociem i problemami społecznymi Międzypokoleniowe przekazywanie negatywnych wzorców i zachowań w rodzinach z dysfunkcjami społecznymi Przewaga postaw roszczeniowych nad chęcią korzystania z oferty aktywizującej w środowiskach dotkniętych różnymi formami wykluczenia Podstawowa oferta kulturalno-sportowo-rekreacyjna, która jednak nie zaspakaja potrzeb osób z terenów zdegradowanych Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną (zwłaszcza sieć kanalizacyjną) Zły stan techniczny budynków mieszkalnych Ograniczone możliwości ekonomiczne mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązania problemu niskiej emisji Skala degradacji terenów i dewastacji obiektów obniżająca atrakcyjność inwestycyjną i mieszkaniową gminy
Przestrzenno - funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> Wystarczająco rozwinięta infrastruktura drogowa na potrzeby codziennego życia Bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa Działania podejmowane przez Gminę Korczew w celu rozwoju sieci kanalizacyjnej (budowa przydomowych oczyszczalni ścieków) 	<ul style="list-style-type: none"> Zły stan niektórych dróg na terenie Gminy Na terenie Gminy zlokalizowano tylko drogi gminne i powiatowe, przez jej teren nie przebiegają natomiast szlaki komunikacyjne wyższej kategorii, co hamuje rozwój gminy w kierunku rozwoju mieszkalnictwa i sfery gospodarczej

Sfera	Potencjał	Bariery
	<ul style="list-style-type: none"> Dobre zaopatrzenie w infrastrukturę energetyczną (energia elektryczna) Oferta oświatowa i infrastruktura opieki zdrowotnej na podstawowym poziomie Infrastruktura społeczna na podstawowym poziomie 	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura kanalizacyjna Brak sieci gazowej
Gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> Dobre warunki do produkcji rolnej Dobre warunki do prowadzenia agroturystyki Położenie przy drodze powiatowej, która zapewnia dogodne połączenia z drogami wyższej kategorii Niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół miast i obszarów miejskich Duże zasoby siły roboczej Doświadczenie zawodowe mieszkańców wyniesione z tradycyjnych branż gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> Skala degradacji terenów i dewastacji obiektów obniżająca atrakcyjność inwestycyjną i mieszkaniową gminy Bierność i apatia obecna w środowiskach dotkniętych bezrobociem i problemami społecznym Przewaga postaw roszczeniowych nad chęcią korzystania z oferty aktywizującej w środowiskach dotkniętych różnymi formami wykluczenia Formy ochrony przyrody, które ograniczają możliwość lokalizacji niektórych form działalności gospodarczej
Techniczna	<ul style="list-style-type: none"> Dobre warunki do wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych Działania podejmowane przez Gminę Korczew w celu ztermomodernizowania budynków komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> Duża część budynków na terenie gminy jest nieocieplona i znajduje się w złym stanie technicznym System ciepłowniczy oparty o tradycyjne kotłownie na paliwa stałe Występowanie na terenie Gminy zjawiska niskiej emisji Nagminne spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości, a także odpadów Ograniczone możliwości ekonomiczne mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązania problemu niskiej emisji
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> Atrakcyjne walory przyrodnicze Liczne tereny zielone, doliny oraz enklawy przyrodnicze niezdeformowane antropogenicznie Prawie cały obszar gminy znajduje się w zakresie różnorodnych form ochrony przyrody Niski poziom hałasu komunikacyjnego i zanieczyszczeń powietrza spowodowanych przez ruch tranzytowy 	<ul style="list-style-type: none"> Ograniczone możliwości ekonomiczne mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązania problemu niskiej emisji Skala degradacji terenów i dewastacji obiektów obniżająca atrakcyjność krajobrazową gminy

Źródło: Opracowanie własne

Należy zauważyć, że wiele potencjałów i barier występuje wielokrotnie w poszczególnych sferach, co wynika z tego, że sfera społeczna, gospodarcza, przestrzenno – funkcjonalna, techniczna i środowiskowa są ze sobą ściśle powiązane.

Płaszczyzna środowiskowa ma znaczący wpływ na obszar zarówno społeczny, techniczny, jak i gospodarczy. Atrakcyjne tereny przyrodnicze, nieskażone przez działalność człowieka mają duże znaczenie dla osób poszukujących spokojnego miejsca zamieszkania. Obszar Gminy Korczew charakteryzuje czyste środowisko naturalne i walory krajobrazowe. To interesujące miejsce zarówno dla rodzin z dziećmi, jak i osób w starszym wieku. Środowisko ma także znaczący wpływ na płaszczyznę techniczną i gospodarczą. Dla sfery technicznej ważne są możliwości wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Uwarunkowania przyrodnicze oraz występujące formy ochrony przyrody w dużej mierze decydują o możliwych formach prowadzenia działalności gospodarczej. Teren Gminy Korczew prawie w całości pokryty jest różnorodnymi formami ochrony przyrody, co wyklucza możliwość lokowania dużych zakładów przemysłowych. Z jednej strony jest to bariera dla dalszego rozwoju niniejszej jednostki samorządu terytorialnego, z drugiej zaś strony, tkwi w tym również potencjał. Trzeba bowiem pamiętać, że walory przyrodnicze i związane z tym formy ochrony mogą stanowić atrakcyjne miejsce turystyczno – rekreacyjne, co z kolei może zostać wykorzystane do rozwoju agroturystyki. Ponadto nieskażone środowisko stanowi również niewątpliwy potencjał do rozwoju ekologicznego rolnictwa, a trzeba pamiętać, że popyt na zdrową, ekologiczną żywność jest coraz większy. W tym miejscu widoczne jest przenikanie się sfery gospodarczej ze sferą społeczną. Wykorzystanie potencjałów występujących w przestrzeni gospodarczej może przyczynić się do ograniczenia bezrobocia na terenie Gminy, a co za tym idzie do ograniczenia liczby osób dotkniętych problemami społecznymi i korzystających z pomocy GOPS. Trzeba też pamiętać, że jednym z głównych czynników branych pod uwagę przy wyborze miejsca zamieszkania jest możliwość znalezienia pracy oraz odległość od zakładu pracy, dlatego rozwój Gminy w sferze gospodarczej bezpośrednio wpłynie na kondycję sfery społecznej. Należy również zauważyć, że wzrost liczby mieszkańców Gminy pośrednio może przyczynić się do poprawy sytuacji gospodarczej niniejszej jednostki samorządu terytorialnego. Wśród nowych mieszkańców mogą znaleźć się przedsiębiorcze osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą na terenie Gminy, co z kolei przełoży się na ograniczenie liczby osób bezrobotnych i beneficjentów pomocy społecznej. Działania mające na celu poprawę sfery społecznej na terenie Gminy w dalszej perspektywie przyczynią się do zwiększenia dochodów własnych Gminy, a tym samym do zwiększenia jej możliwości inwestycyjnych (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej oraz środowiskowej).

Sfera techniczna oraz przestrzenno – funkcjonalna oddziałują zarówno na sferę społeczną, jak i gospodarczą oraz środowiskową. Atrakcyjne obiekty mieszkaniowe, podstawowa infrastruktura techniczna i społeczna znacznie podnoszą atrakcyjność mieszkaniową i gospodarczą danego obszaru. Dobra kondycja infrastruktury technicznej przekłada się również na jakość środowiska naturalnego.

Niestety wyżej wymienione obszary są ze sobą również ściśle powiązane w kontekście zjawisk kryzysowych. Występowanie problemów w jednej sferze powoduje ich nawarstwianie się i utrwalanie w pozostałych obszarach. Brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie tych efektów bezrobocia w konsekwencji wpływa bezpośrednio na wzrost wydatków na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy. Ogranicza to możliwości inwestycyjne, co wpływa na obniżenie atrakcyjności mieszkaniowej i gospodarczej, a to z kolei wpływa na spadek liczby mieszkańców i liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy. Niemniejsze znaczenie mają problemy w sferze technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej. Zdegradowane środowisko naturalne, zły jakości oraz niedostateczna infrastruktura techniczna nie zachęcają do osiedlania się na danym terenie, jak również ograniczają możliwość rozwoju rolnictwa i agroturystyki. Niniejsze uwarunkowania z kolei przekładają się na spadek liczby mieszkańców i turystów odwiedzających Gminę, a także negatywnie oddziałują na kondycję finansową mieszkańców i samej jednostki samorządu terytorialnego.

3.7. Podsumowanie wskaźników

W tym podrozdziale zaprezentowano zbiorcze zestawienie wszystkich analizowanych wskaźników. W ramach diagnozy czynników i zjawisku kryzysowych wzięto pod uwagę 11 wskaźników w sferze społecznej oraz 2 wskaźniki w sferze środowiskowej.

Tabela 19. Zbiorcze zestawienie wszystkich analizowanych wskaźników

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sfera społeczna											Sfera środowiskowa	
	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu: ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu: niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu: bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu: długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu: alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Występowanie zjawiska niskiej emisji	Stan JCWP rzeczne na terenie Gminy
Nowy Bartków	14,84%	17,19%	21,84%	2,73%	7,03%	45,45%	2,73%	0,39%	1,95%	1,95%	0,00%	TAK	ZŁY
Ruda	22,99%	8,05%	33,33%	11,49%	11,49%	100,00%	4,60%	2,30%	3,45%	2,30%	0,00%	TAK	ZŁY
Góry	25,83%	12,50%	41,89%	4,17%	9,17%	100,00%	5,00%	1,67%	0,83%	2,50%	0,83%	TAK	ZŁY
Korczew	18,26%	18,85%	29,04%	4,27%	8,54%	58,59%	2,21%	0,29%	1,47%	1,18%	0,29%	TAK	ZŁY
Szczeglacin	22,30%	24,26%	41,72%	1,97%	13,44%	58,11%	3,61%	0,66%	1,31%	1,64%	0,00%	TAK	ZŁY
Laskowice	32,26%	16,13%	62,50%	0,81%	4,84%	25,00%	1,61%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	TAK	ZŁY
Mogielnica	10,34%	22,41%	15,38%	1,72%	8,62%	38,46%	3,45%	1,72%	1,72%	1,72%	0,00%	TAK	ZŁY
Drażniew	20,50%	16,00%	32,28%	7,50%	8,50%	68,75%	5,00%	0,50%	2,00%	1,00%	0,00%	TAK	ZŁY
Bużyska	19,05%	19,05%	30,77%	2,38%	21,43%	25,00%	4,76%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	TAK	ZŁY
Tokary	21,76%	9,33%	31,58%	6,22%	5,18%	100,00%	2,59%	1,04%	0,52%	0,52%	0,00%	TAK	ZŁY
Starczewice	20,48%	8,43%	28,81%	4,82%	7,23%	14,29%	2,41%	1,20%	0,00%	1,20%	0,00%	TAK	ZŁY
Czaple Górne, Zalesz	30,64%	12,72%	54,08%	2,31%	11,56%	31,82%	1,16%	1,73%	0,00%	1,73%	0,00%	TAK	ZŁY
Knychówek, Józefin	17,39%	18,48%	27,12%	5,43%	9,78%	17,65%	3,26%	0,00%	0,00%	0,00%	2,17%	TAK	ZŁY
Stary Bartków	10,91%	20,78%	15,97%	4,42%	14,29%	68,75%	3,12%	0,26%	2,08%	1,56%	0,78%	TAK	ZŁY
Średnia dla gminy	19,52%	17,34%	30,92%	4,18%	9,83%	57,73%	2,97%	0,64%	1,32%	1,32%	0,29%	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie powyższego zestawienia należy zauważyć, że we wszystkich sołectwach odnotowano problemy w sferze społecznej, jak również dodatkowo w sferze środowiskowej – na tej podstawie każdy z obszarów mógł zostać potencjalnie uznany za zdegradowany. Dlatego też kolejnym krokiem było zsumowanie liczby wskaźników, które przyjmują wartości mniej korzystne niż średnia dla Gminy Korczew. Następnie liczbę tę odniesiono do średniej liczby negatywnych wskaźników dla wszystkich sołectw. Sołectwa w których odnotowano liczbę negatywnych wskaźników powyżej średniej liczby negatywnych wskaźników dla Gminy Korczew, zaliczono do obszaru zdegradowanego. Niniejsze zależności prezentuje tabela 20.

Zgodnie z obraną metodyką, za obszar zdegradowany należy uznać następujące sołectwa:

- Ruda;
- Góry;
- Szczeglacin;
- Drażniew;
- Tokary;
- Czaple Górne, Zales;
- Stary Bartków;

Poniżej zaprezentowano poszczególne sołectwa wraz z liczbą wskaźników świadczących o sytuacji kryzysowej. Kolorem czerwonym zaznaczono te wskaźniki, które przyjmują wartości powyżej średniej dla Gminy Korczew. Dodatkowo w tabeli zestawiono powierzchnię poszczególnych sołectw i liczbę ich mieszkańców, aby zweryfikować, czy tak wyznaczony obszar nie przekracza 20% powierzchni Gminy Korczew i 30% mieszkańców niniejszej jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 20. Wskaźniki syntetyczne dla sołectw Gminy Korczew

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba wskaźników świadczących o sytuacji kryzysowej	Powierzchnia [ha]	Udział powierzchni	Liczba Ludności	Udział ludności
Nowy Bartków	5	378	3,6%	256	9,2%
Ruda	12	537	5,1%	87	3,1%
Góry	10	1 164	11,1%	120	4,3%
Korczew	6	1 411	13,5%	679	24,3%
Szczeglacin	9	1 029	9,8%	305	10,9%
Laskowice	5	608	5,8%	124	4,4%
Mogielnica	6	382	3,6%	58	2,1%
Drażniew	9	756	7,2%	200	7,2%
Bużyska	4	324	3,1%	42	1,5%

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba wskaźników świadczących o sytuacji kryzysowej	Powierzchnia [ha]	Udział powierzchni	Liczba Ludności	Udział ludności
Tokary	8	1 664	15,9%	193	6,9%
Starczewice	6	214	2,0%	83	3,0%
Czaple Górne, Zaleś	8	715	6,8%	173	6,2%
Knychówek, Józefin	5	316	3,0%	92	3,3%
Stary Bartków	9	990	9,4%	385	13,8%
Gmina Korczew	7,285714286	10 488	100,0%	2797	100,0%

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z powyższym zestawieniem sołectwa uznane za zdegradowane zajmują łącznie około:

- 58,2% powierzchni Gminy;
- 45,2% mieszkańców Gminy Korczew.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy należy stwierdzić, że obszary wyznaczone jako zdegradowane charakteryzują się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o czym świadczy poziomy wskaźnika syntetycznego powyżej średniej dla Gminy Korczew.

Zgodnie z *Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ład przestrzennego*, po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy wskazać obszar do rewitalizacji. Obszar wskazany do rewitalizacji powinien obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego.

Należy jednak pamiętać, iż obszar do rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych, pokazujących najbardziej intensywną degradację. Bardzo ważne jest uchwycenie wskaźników jakościowych oraz powiązań funkcjonalnych obszarów. Dlatego też w ramach opracowywania PR zadbano o przeprowadzenie szeroko zakrojonych konsultacji społecznych. Oprócz wyłożenia dokumentu do wglądu publicznego oraz ankiety, w ramach której każdy mógł wskazać na najważniejsze problemy i działania konieczne do podjęcia, przeprowadzono także spotkania konsultacyjne z mieszkańcami Gminy (najpierw z mieszkańcami wszystkich sołectw, później jedynie z mieszkańcami sołectwa Stary Bartków), co pozwoliło na dogłębne zdiagnozowanie problemów i zjawisk kryzysowych na terenie gminy i poszczególnych sołectw.

Pierwszą z przeprowadzonych form konsultacji społecznych było spotkanie z mieszkańcami całej Gminy, które pozwoliło na wyjaśnienie istoty rewitalizacji. Spotkanie przeprowadzone zostało w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści. Aby zachęcić mieszkańców

do aktywnego udziału, została również przygotowana wizualizacja sporządzona w języku niespecjalistycznym z wykorzystaniem różnorodnych form graficznych. Po wyjaśnieniu istoty rewitalizacji i przedstawieniu podstawowych pojęć w tym zakresie, została przeprowadzona debata. Miała ona na celu ustalenie, które według mieszkańców obszary powinny zostać uznane jako zdegradowane, a następnie wytypowane do rewitalizacji. Debata miała również na celu wstępne ustalenie koniecznych do podjęcia przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na spotkaniu mieszkańcy wskazali problemy i zadania konieczne do realizacji:

- Nieodpowiedni stan obiektów na terenie gminy (np. bloki w Starym Bartkowie, pałac w Korczewie, zły stan budynku Urzędu Gminy, remiz);
- Problem alkoholizmu;
- Bezrobocie;
- Małe zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne;
- Brak oferty spędzania wolnego czasu przede wszystkim dla dzieci i osób starszych;
- Zły stan infrastruktury drogowej i okołodrogowej;
- Nieodpowiednia infrastruktura kanalizacyjna (przede wszystkim brak rozwiązań w tym zakresie na terenie spółdzielni w Starym Bartkowie);
- Niedostateczne wykorzystanie OZE.

Mieszkańcy zaproponowali również działania jakie należałoby podjąć aby rozwiązać ww. problemy:

- Remont i budowa obiektów w których mogliby integrować się mieszkańcy (np. budowa świetlic wiejskich, remonty remiz, odnowa pałacu w Korczewie, remont szkół, termomodernizacja budynku Urzędu Gminy i bloków w Starym Bartkowie);
- Szkolenia dla osób bezrobotnych (np. na kierowców kategorii C+E z przewozami);
- Modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej;
- Zagospodarowanie wolnych terenów na potrzeby oferty spędzania wolnego czasu i integracji mieszkańców (np. place zabaw, siłownie na świeżym powietrzu, odnowa kapliczek) i organizacja spotkań dla osób starszych;
- Oznakowanie ścieżek rowerowych i przeprawy promowej w celu rozwijania funkcji turystycznej przedmiotowego obszaru;
- Podłączenie bloków w Starym Bartkowie do lokalnej kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

Drugim etapem konsultacji społecznych było przeprowadzenie ankiety. W ankiecie każdy mieszkaniec Gminy, chętny do udziału w tworzeniu Programu Rewitalizacji, mógł anonimowo wypowiedzieć się na temat problemów, jakie występują na terenie Gminy Korczew, obszarów gdzie koncentracja negatywnych zjawisk społecznych jest największa oraz koniecznych do przeprowadzenia zadań rewitalizacyjnych.

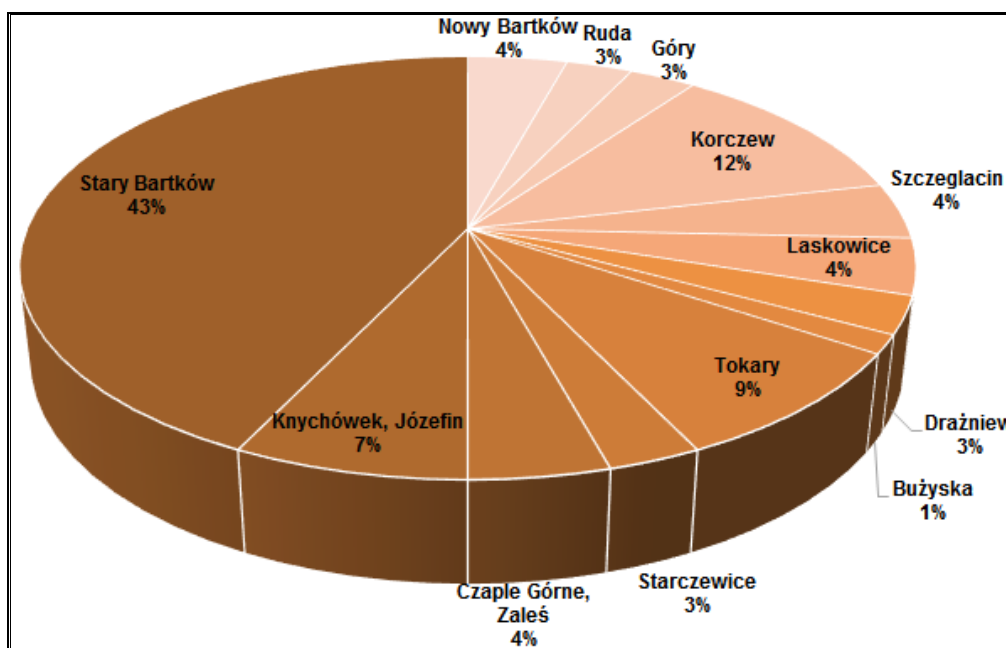
Ankieta składała się z 5 pytań. W ankiecie wzięło udział 32 mieszkańców Gminy Korczew z różnych sołectw. Poniżej przedstawiono wyniki badania ankietowanego.

1. Pytanie: Które obszary charakteryzują się największą kumulacją problemów?

W pierwszym pytaniu zapytano mieszkańców o obszary, które charakteryzują się największą kumulacją problemów społeczno – gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i kulturowych. Ponad 40% ankietowanych wskazało sołectwo Stary Bartków jako miejsce z największą kumulacją problemów.

Poniższy wykres przedstawia zestawienie odpowiedzi na pierwsze pytanie.

Wykres 3. Obszary o największej kumulacji problemów wg mieszkańców

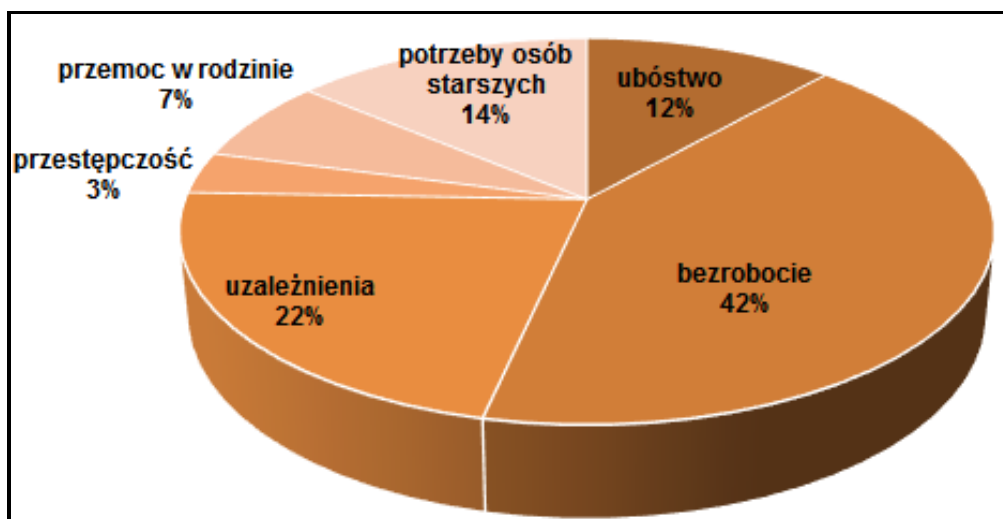

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

2. Pytanie: Które z problemów sfery społeczno-gospodarczej uważa Pan/Pani za największy na obszarze Gminy?

W kolejnym pytaniu poruszono kwestię problemów sfery społeczno - gospodarczej. Największym problemem według mieszkańców jest bezrobocie.

Wykres 4. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy wg mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

W ramach tego pytania zadano również dodatkowe pytanie:

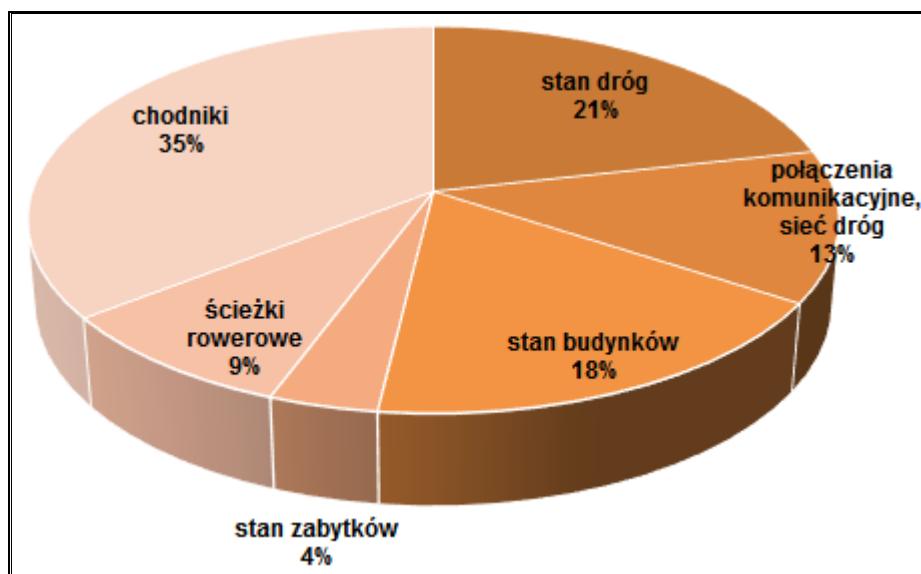
- **Jakie działania Pana/Pani zdaniem powinny zostać podjęte, aby zwalczyć te problemy?**

Odpowiedzi na to pytanie były bardzo zróżnicowane. Wśród zaproponowanych przez mieszkańców działań, które powinny zostać podjęte najczęściej zostały wskazane:

- tworzenie nowych miejsc pracy wymienione
- szkolenia, przekształcenie zawodowe
- tworzenie miejsc spotkań w świetlicach
- zorganizowanie zajęć dla młodzieży
- spotkania dla osób starszych
- poprawa infrastruktury
- częstsze kontrole policji

Zaplanowane w Programie Rewitalizacji działania są zgodne z oczekiwaniami mieszkańców.

3. Pytanie: **Które z problemów sfery infrastrukturalno-technicznej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na obszarze Gminy?**

Wykres 5. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy w sferze infrastrukturalno-techniczne wg mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

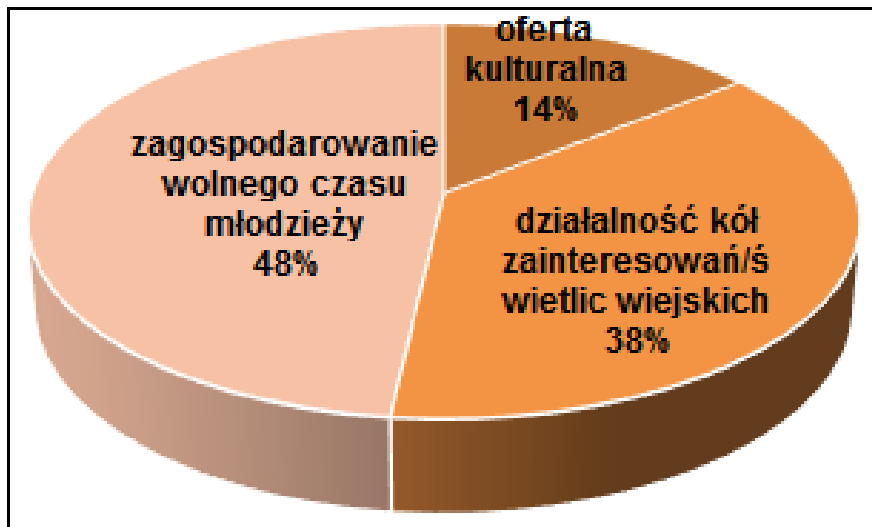
35% ankietowanych wskazało chodniki jako najważniejszy problem sfery infrastrukturalno - technicznej. Wielu mieszkańców wskazało również na stan dróg i ścieżki rowerowe.

W dodatkowym pytaniu dotyczącym działań, które należy podjąć, aby zwalczyć te problemy, najwięcej mieszkańców wskazało na:

- budowę ścieżek rowerowych i chodników
- zwiększenie liczby połączeń komunikacyjnych
- poprawę stanu dróg i chodników
- ocieplenie budynków
- budowę placów zabaw i boisk
- większą pomoc socjalną
- pozyskanie dofinansowania na działania w sferze infrastruktury

4. Pytanie: Które z problemów sfery kulturalnej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na obszarze Gminy?

Wykres 6. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy w sferze kulturowej wg mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

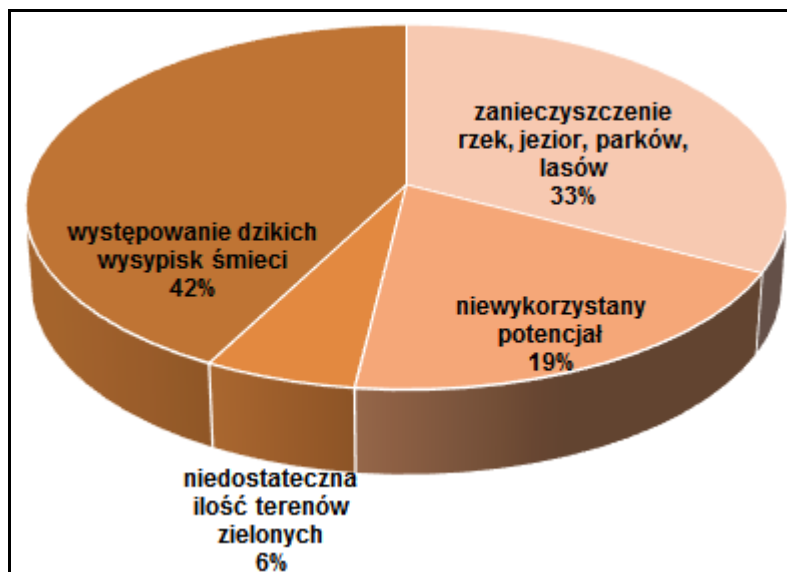
W sferze kulturalnej prawie połowa ankietowanych wskazała zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży jako najistotniejszy problem. Równie dużą popularnością cieszyły się odpowiedzi dotyczące działalności kół zainteresowań/ świątlic wiejskich.

W dodatkowym pytaniu dotyczącym działań, które należy podjąć, aby zwalczyć te problemy, najwięcej mieszkańców wskazało na:

- tworzenie zajęć dla młodzieży w świątlicach
- doposażenie / rozwój świątlic
- budowę boisk, placów zabaw
- tworzenie kół zainteresowań

5. Pytanie: Które z problemów sfery przyrodniczej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na obszarze Gminy?

Ostatnie pytanie dotyczyło sfery przyrodniczej. Analogicznie jak w poprzednich pytaniach mieszkańcy zostali poproszeni o wskazanie najistotniejszych problemów na obszarze Gminy ze sfery przyrodniczej oraz wskazanie działań, jakie powinny zostać podjęte, aby zwalczyć te problemy.

Wykres 7. Problemy sfery przyrodniczej według mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Zgodnie z udzielonymi odpowiedziami 42% ankietowanych wskazało za najistotniejszy problem występowanie dzikich wysypisk śmieci. Następnym problemem wskazanym przez mieszkańców były zanieczyszczenia rzek, jezior, parków i lasów. Na tę odpowiedź wskazało 33% biorących udział w sondażu. Prawie co piąty ankietowy wskazał na niewykorzystany potencjał.

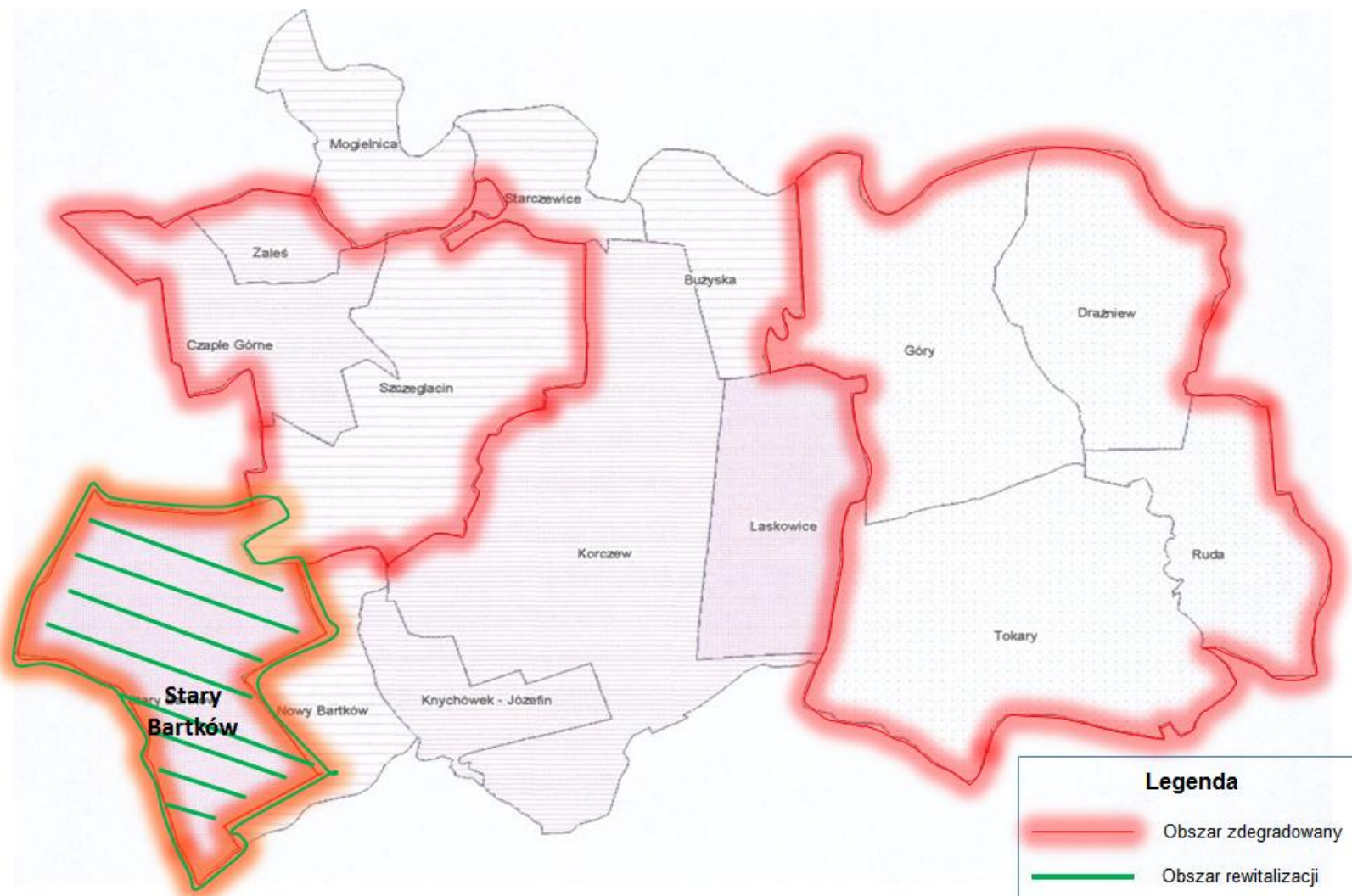
Wśród zaproponowanych przez mieszkańców działań, jakie należy podjąć, aby zwalczyć te problemy znalazły się:

- więcej kontroli nad lasami i przydrożnymi rowami
- surowe kary za zanieczyszczanie środowiska
- budowę ścieżek rowerowych i chodników
- likwidacja wysypisk i kontrola
- edukacja przyrodnicza
- zagospodarowanie terenów zielonych / rzek
- tworzenie agroturystki

Wskazane przez mieszkańców odpowiedzi ukazały najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy Korczew i pozwoliły na pełne przeprowadzenie diagnozy całej Gminy, jak i poszczególnych sołectw. Pierwsze spotkanie, a także wyniki badania ankietowego uzupełniły dane statystyczne, co pozwoliło na określenie głównych problemów na terenie Gminy i ustalenie, gdzie występuje ich największa koncentracja.

Biorąc pod uwagę szczególną koncentrację negatywnych zjawisk oraz potrzeby i możliwości finansowe Gminy Korczew, jako obszar rewitalizacji wyznacza się sołectwo Stary Bartków. Zgodnie z tym, obszar rewitalizacji obejmuje łącznie około 990 ha tj. około 9,4% powierzchni Gminy Korczew oraz jest zamieszkały przez 385 mieszkańców tj. około 13,8% mieszkańców Gminy Korczew. Reasumując obszar wyznaczony do rewitalizacji nie obejmuje terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Rysunek 3. Obszar zdegradowany i rewitalizacji na terenie Gminy Korczew

Źródło: Opracowanie własne

3.8. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych

Sołectwo wytypowane do rewitalizacji - Stary Bartków położone jest w południowo – zachodniej części Gminy Korczew. Niniejszą jednostkę osadniczą zamieszkuje 385 osób, co stanowi 13,8% ludności Gminy Korczew.

Poniższa tabela prezentuje analizowane wskaźniki, charakteryzujące sołectwo Stary Bartków.

Tabela 21. Wskaźniki charakteryzujące sołectwo Stary Bartków

WYSZCZEGÓLNIENIE		Stary Bartków	Średnia dla gminy
Sfera społeczna	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	10,91%	19,52%
	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	20,78%	17,34%
	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	15,97%	30,92%
	Udział osób bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze	4,42%	4,18%
	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze	14,29%	9,83%
	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	68,75%	57,73%
	Udział osób objętych pomocą z powodu: ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	3,12%	2,97%
	Udział osób objętych pomocą z powodu: niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	0,26%	0,64%
	Udział osób objętych pomocą z powodu: bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	2,08%	1,32%
	Udział osób objętych pomocą z powodu: długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	1,56%	1,32%
	Udział osób objętych pomocą z powodu: alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	0,78%	0,29%
Sfera środowiskowa	Występowanie zjawiska niskiej emisji	TAK	-
	Stan JCWP rzeczne na terenie Gminy	ZŁY	-

Źródło: Opracowanie własne

Pod względem udziału osób w ekonomicznych grupach wiekowych, sytuacja na terenie sołectwa prezentuje się korzystnie. Zgodnie z Tabelą 21, udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie sołectwa jest znacznie niższy, niż średnia charakteryzująca Gminę. Podobnie kształtuje się sytuacja biorąc pod uwagę stosunek ludności

w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym. Na terenie sołectwa wyznaczonego do rewitalizacji, odnotowano natomiast znacznie wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, niż miało to miejsce na obszarze całej Gminy Korczew. Niniejsze dane świadczą o tym, że w odróżnieniu do wartości charakteryzujących całą jednostkę samorządu terytorialnego, na obszarze niniejszej jednostki osadniczej nie występuje problem starzenia się społeczeństwa. Ze względu na dużą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym konieczne jest utworzenie na terenie sołectwa miejsca, gdzie dzieci i młodzież mogłyby aktywnie spędzać czas. Dzięki temu wzrośnie atrakcyjność mieszkaniowa niniejszego terenu, co przełoży się na wzrost liczby mieszkańców Gminy, a co za tym idzie na wzrost jej dochodów i możliwości inwestycyjnych.

Znacznie gorzej przedstawia się sytuacja jeśli chodzi o bezrobocie, które w znacznej mierze podyktowane jest upadkiem Państwowych Gospodarstw Rolnych. Jedno z takich gospodarstw znajdowało się w Starym Bartkowie. Duża liczba osób niegdyś pracujących w PGR, do dziś nie może znaleźć zatrudnienia. Sytuacja materialna zmusza ich bardzo często do pracy „na czarno” lub do wyjazdów za granicę (co powoduje spadek liczby mieszkańców Gminy). Wiele osób z tego grona, korzysta z różnych form pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Korczewie, gdyż ze względu na swój wiek (przeważnie około 50 lat) trudno im znaleźć pracę. Niniejszą sytuację potwierdza wskaźnik udziału osób bezrobotnych w ludności ogółem na danym terenie, który dla sołectwa Stary Bartków jest wyższy niż średnia dla Gminy Korczew.

Bezrobocie jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. ubóstwa, dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Konieczne jest zatem podjęcie działań, zmierzających do ograniczenia bezrobocia (szkolenia, staże, praktyki itp.). Aktywizacja osób bezrobotnych przyczyni się do zmniejszenia liczby mieszkańców dotknięta ubóstwem i innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi. Przełoży się to z kolei na spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz ograniczenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej, których odzwierciedleniem są wskaźniki w sferze społecznej przyjmując na terenie sołectwa Stary Bartków wartości mniej korzystne niż średnia wartość dla Gminy:

- udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze
- udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
- udział osób objętych pomocą z powodu: ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
- udział osób objętych pomocą z powodu: bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze

- udział osób objętych pomocą z powodu: długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
- udział osób objętych pomocą z powodu: alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze

Problemy w sferze społecznej, przekładają się również na sytuację w sferze technicznej. Wielu mieszkańców sołectwa Stary Barków mieszka w obiektach zakładowych po byłych PGR. Obiekty te obecnie należą do spółdzielni mieszkaniowej „Bartek”. Nieodpowiedni stopień ztermomodernizowania budynków ujemnie wpływa na zdrowie mieszkańców i ich sytuację finansową. Brak odpowiedniej izolacji cieplnej powoduje zbyt wysoką wilgotność powietrza wewnątrz przedmiotowych budynków, co sprzyja zagnieżdżaniu się grzyba i pleśni na nadprożach, ościeżach okiennych, pod parapetami, narożach pomieszczeń oraz za meblami. Stanowi to realne zagrożenia dla zdrowia osób przebywających w obiektach oraz powoduje powolne niszczenie konstrukcji budynków poprzez wnikanie wilgoci do ścian oraz pęcznienie drewnianych elementów architektonicznych, mebli oraz podłóg. Brak odpowiedniej termoizolacji przedmiotowych budynków nie tylko podwyższa koszty ich ogrzewania i utrzymania, ale obniża również komfort życia wszystkich użytkowników obiektów. Na podstawie przeprowadzonych wielorakich badań naukowych stwierdzono, iż nieutrzymanie wymaganego komfortu cieplnego, znaczne stężenie zanieczyszczeń w powietrzu, nieodpowiednia cyrkulacja powietrza oraz zbyt duża zawartość wilgoci w powietrzu pomieszczeń, jest powodem ogólnie złego samopoczucia, bólów i zawrotów głowy, zmęczenia i rozdrażnienia, problemów z koncentracją, podrażnienia błon śluzowych nosa, gardła, skóry, uczuleń i chorób dróg oddechowych. Nieodpowiednia termoizolacja charakteryzowanych obiektów, wywiera także negatywny wpływ na środowisko naturalne. Energochłonne obecnie budynki wymagają znacznych ilości materiałów i paliw opałowych mogących zapewnić odpowiedni komfort cieplny pomieszczeń. W efekcie spalanych paliw do atmosfery zostają emitowane znaczne ilości szkodliwych zanieczyszczeń, zarówno gazowych (SO₂, NO_x, CO), jak i pyłowych. Ponadto zostaje zachwiana oszczędna gospodarka zasobami energetycznymi, a tym samym bezpieczeństwo energetyczne państwa. Oszczędność energii stanowi niewątpliwie najszybszy, najskuteczniejszy i najbardziej opłacalny sposób ograniczenia emisji gazów cieplarnianych oraz poprawy jakości powietrza, szczególnie na terenach gęsto zaludnionych.

Należy podkreślić, że sytuacja finansowa oraz warunki mieszkaniowe osób zamieszkujących niniejsze obiekty bezpośrednio wpływa na ich sytuację społeczną. Zła kondycja ekonomiczna oraz nieodpowiednie warunki mieszkaniowe powodują izolację społeczną, bierność mieszkańców w życiu społecznym oraz problemy w relacjach rodzinnych.

Trzeba wskazać, że w chwili obecnej wielorodzinne budynki wymagają kompleksowej termomodernizacji, a także przebudowy podstawowej infrastruktury, w tym przede wszystkim

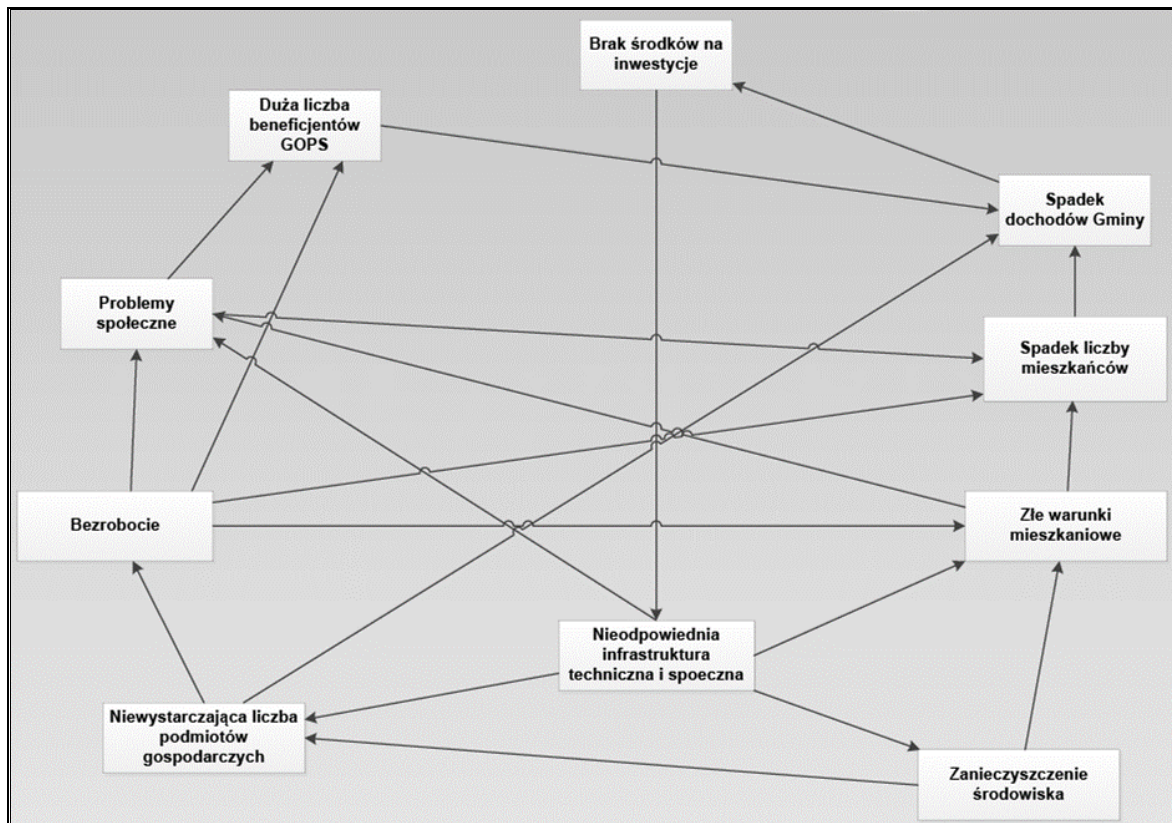
kanalizacyjnej. Konieczne są również działania zmierzające do bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów (m.in. poprzez instalacje odnawialnych źródeł energii).

Zły stan obiektów negatywnie wpływa na środowisko naturalne. Brak odpowiedniego docieplania budynków i nieefektywne korzystanie z dostępnych zasobów wpływa na ilość zużywanego paliwa opałowego, co przekłada się na zwiększoną ilość emitowanych do powietrza zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, a to z kolei pogłębia zjawisko niskiej emisji na terenie Gminy Korczew. Z kolei brak odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej powoduje przedostawanie się zanieczyszczeń do wód i gleby, co wpływa na degradację środowiska na przedmiotowym obszarze. Niniejsze uwarunkowania niosą za sobą negatywne skutki dla życia i zdrowie mieszkańców Starego Bartkowa, jak również wszystkich mieszkańców Gminy Korczew.

Problemy w sferze technicznej nawarstwiają się i powodują utrwalanie sytuacji kryzysowej w sferze środowiskowej. Niedocieplone budynki i nieefektywne wykorzystywanie dostępnych zasobów, wpływa na ilość zużywanego paliwa opałowego, co przekłada się na zwiększoną ilość emitowanych do powietrza zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, a to z kolei pogłębia zjawisko niskiej emisji na terenie rewitalizowanym. Z kolei brak odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej powoduje przedostawanie się zanieczyszczeń do wód i gleby, co wpływa na degradację środowiska na przedmiotowym obszarze. Niniejsze uwarunkowania niosą za sobą negatywne skutki dla życia i zdrowie mieszkańców Starego Bartkowa. Problemy w sferze środowiskowej powodują także sytuację kryzysową w sferze gospodarczej. Zanieczyszczenie środowiska ogranicza możliwości otwierania gospodarstw agroturystycznych, co wpływa na wzrost bezrobocia. Ponadto zanieczyszczenie wód, gleb i powietrza uniemożliwia produkcję ekologicznej, zdrowej żywności, co również skutkuje wzrostem liczby osób pozostających bez pracy.

Poniższy rysunek ukazuje wzajemne powiązania zjawisk kryzysowych, występujących na terenie sołectwa Stary Bartków. Graficzne przedstawienie zagadnień kryzysowych pozwala zauważyć, że zjawiska te są ze sobą ściśle powiązane, a występowanie jednego, powoduje utrwalanie się i występowanie problemów w innych sferach.

Rysunek 4. Schemat prezentujący powiązanie i nawarstwianie się zjawisk i kryzysowych na terenie sołectwa Stary Bartków

Źródło: Opracowanie własne

Analizując powyższy schemat można zauważyć, że najwięcej powiązań „wychodzi” od bezrobocia oraz nieodpowiedniej infrastruktury technicznej i społecznej:

1. Bezrobocie w pierwszej kolejności implikuje takie zjawiska kryzysowe jak:

- problemy społeczne - brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. ubóstwa, dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień);
- dużą liczbę beneficjentów GOPS – bezrobocie jest jedną z głównych przyczyn wsparcia udzielanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Korczewie;
- spadek liczby mieszkańców na danym obszarze - osoby bezrobotne wyjeżdżają poza teren niniejszej jednostki osadniczej w celu poszukiwania pracy, jak również nie napływają nowi mieszkańcy, dla których jedną z zasadniczych kwestii przy wyborze miejsca zamieszkania jest możliwość znalezienia pracy i odległość od zakładu pracy;
- złe warunki mieszkaniowe – brak pracy i środków finansowych powoduje, że mieszkańcy terenów rewitalizowanych nie mają funduszy na modernizację i remonty swoich mieszkań, co przekłada się na pogarszające warunki bytowe.

2. Nieodpowiednia infrastruktura techniczna i społeczna bezpośrednio skutkuje takimi problemami jak:

- niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych – brak odpowiedniej infrastruktury technicznej zniechęca przedsiębiorców do podejmowania działalności gospodarczej na terenie rewitalizowanym;
- zanieczyszczenie środowiska – zły stan budynków na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji i niewystarczająca infrastruktura kanalizacyjna powodują zanieczyszczenie powietrza, wód oraz gleb;
- złe warunki mieszkaniowe – brak odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej negatywnie wpływa na codzienne funkcjonowanie wszystkich mieszkańców i obniżenie komfortu życia. Ponadto brak właściwego ztermomodernizowania budynków przekłada się na złe warunki mieszkaniowe m.in. na niską temperaturę w pomieszczeniach, zagnieżdżanie się grzyba i pleśni w mieszkaniach;
- problemy społeczne - nieodpowiednie warunki mieszkaniowe powodują izolację społeczną, bierność mieszkańców w życiu społecznym oraz problemy w relacjach rodzinnych.

Wyżej wskazane zjawiska z kolei warunkują dalsze problemy w poszczególnych sferach.

4. Planowany efekt rewitalizacji oraz cele i kierunki działań mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Wizja określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu.

Wizja stanowi opis oczekiwanego stanu na obszarze rewitalizacji - w wyniku przeprowadzonej interwencji. W wyniku realizacji działań rewitalizacyjnych, Stary Bartków stanie się miejscem ożywionym i uzdrowionym społecznie, o podwyższonej jakości życia. Tak sformułowana wizja zostanie zrealizowana przez dwa główne cele strategiczne oraz odpowiadające im kierunki działań i konkretne zadania. Należy zaznaczyć, że zaplanowane do realizacji zadania stanowią odpowiedź na zgłoszone przez mieszkańców potrzeby. Po przeprowadzeniu diagnozy, wyznaczeniu obszarów zdegradowanych i przewidzianych do rewitalizacji, zorganizowano drugie spotkanie z mieszkańcami sołectwa wyznaczonego do rewitalizacji - mieszkańcami Starego Bartkowa. Aby zapewnić jak największy udział mieszkańców w spotkaniu, odbyło się ono na otwartym terenie przy blokach po dawnym PGR. Podczas spotkania, przeprowadzono debatę odnośnie przedsięwzięć jakie powinny zostać ujęte w Programie Rewitalizacji. Mieszkańcy zaproponowali następujące projekty:

- organizację zajęć dla dzieci i osób starszych,
- szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych,

- poradnictwo prawne dla osób najbardziej potrzebujących,
- wyjazdy integracyjne (do kina, teatru itp.) dla różnych grup wiekowych i społecznych,
- termomodernizację bloków,
- budowę instalacji solarnych,
- budowę oczyszczalni ścieków wraz z podłączeniami do wszystkich mieszkań zlokalizowanych w blokach po dawnym PGR,
- budowę ogrodu edukacyjnego wraz z zagospodarowaniem terenów zielonych.

Wyżej wskazane propozycje zostały uwzględnione przy planowaniu działań rewitalizacyjnych do ujęcia w Programie Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023.

Tabela 22. Wizja i cele strategiczne rewitalizacji

WIZJA			
„STARY BARTKÓW MIEJSCEM OŻYWIIONYM I UZDROWIONYM SPOŁECZNIE, O PODWYŻSZONEJ JAKOŚCI ŻYCIA”.			
CELE STRATEGICZNE			
OGRANICZENIE SKALI BEZROBOCIA I PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH		DOSTOSOWANIE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ W CELU NIWELACJI ZJAWISK KRYZYSOWYCH	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA	KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
AKTYWIZACJA SPOŁECZNO ZAWODOWA OSÓB WYKLUCZONYCH I PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	Dodatkowe zajęcia dla dzieci i młodzieży w Szkole Podstawowej w Nowym Bartkowie	POPRAWA INFRASTRUKTURY MIESZKANIOWEJ NA TERENIE REWITALIZOWANYM	Termomodernizacja bloków po dawnym PGR
	Nieodpłatne doradztwo prawne		Budowa instalacji solarnych
	Projekty szkoleniowe (szkolenia i kursy) dla osób bezrobotnych	ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	Budowa oczyszczalni ścieków

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1 Ograniczenie skali bezrobocia i problemów społecznych

W ramach pierwszego celu strategicznego zaplanowano działania zmierzające do ograniczenia skali bezrobocia, które jest jednym z głównych problemów na przedmiotowym obszarze i implikuje zjawiska kryzysowe w pozostałych przestrzeniach rewitalizacji. Zakłada się, że działania szkoleniowe i aktywizujące osoby bezrobotne wpłyną na ograniczenie tego negatywnego zjawiska, jak i innych problemów bezpośrednio z nim powiązanych tj.:

- problemów społecznych – zatrudnienie osób bezrobotnych i biernych zawodowo przyczyni się do ograniczenia takich negatywnych zjawisk jak ubóstwo, dysfunkcje społeczne, przestępczości czy uzależnienia;
- dużej liczby beneficjentów pomocy społecznej – ograniczenie liczby bezrobotnych, wpłynie na zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej, które obecnie pobierają świadczenia właśnie z powodu bezrobocia;
- problemu spadającej liczby mieszkańców Gminy – większa liczba miejsc pracy na przedmiotowym obszarze zachęci potencjalnych mieszkańców do osiedlania się, co wpłynie na wzrost ogólnej liczby mieszkańców Gminy Korczew;
- złych warunków mieszkaniowych – posiadanie pracy wpłynie na budżet poszczególnych gospodarstw domowych, co spowoduje, że mieszkańcy chętniej będą prowadzić działania modernizacyjne i remontowe swoich mieszkań.

Drugim zasadniczym aspektem jest ograniczenie problemów społecznych, które występują na terenie rewitalizowanym i które są bezpośrednio związane z występującym bezrobociem. Dlatego też w ramach pierwszego celu strategicznego zaplanowano działania skierowane do dzieci i młodzieży (dodatkowe zajęcia) oraz nieodpłatne doradztwo prawne. Przewiduje się, że niniejsze przedsięwzięcia doprowadzą przede wszystkim do podniesienia kompetencji kluczowych u dzieci i młodzieży w wieku szkolnym (co przełoży się na lepsze osiągnięcia w nauce, a w dalszej przyszłości wpłynie na organicznie bezrobocia i wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Korczew) oraz aktywizacji społecznej mieszkańców i ich integracji.

Cel strategiczny 2 Dostosowanie infrastruktury społecznej i technicznej w celu niwelacji zjawisk kryzysowych

W ramach celu strategicznego zaplanowano działania zmierzające do rozwiązania drugiego głównego problemu zidentyfikowanego na przedmiotowym obszarze - nieodpowiedniej infrastruktury technicznej i społecznej.

Pierwszym z działań rewitalizacyjnych jest zagospodarowanie terenów zielonych wraz z budową ogrodu edukacyjnego, który to projekt umożliwi aktywne spędzanie czasu wolnego, co wpłynie na jakość życia mieszkańców, ich integrację, a przede wszystkim na ich zdrowie. Ponieważ wśród problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano

dysfunkcje społeczne, brak zaangażowania i apatię mieszkańców, do realizacji poszczególnych przedsięwzięć np. w ramach zadania *Zagospodarowanie terenu z budową ogrodu edukacyjnego* mogą zostać zaangażowani mieszkańcy Starego Bartkowa. Ich zaangażowanie na etapie tworzenia ogrodu może polegać np. na pomocy w uporządkowaniu terenu oraz sadzeniu roślin. Znacznie większy udział przewiduje się na etapie eksploatacji ogrodu – mieszkańcy będą dbać o jego utrzymanie w odpowiedniej kondycji - wspólne prace sezonowe i porządkowe polegające np. na przycinaniu trawy, podlewaniu roślin itp., wpłynie na ich integrację i włączenia w życie lokalne oraz budowania poczucia dobra wspólnego.

Kolejne dwa projekty zakładają termomodernizację bloków mieszkalnych po dawnym PGR oraz budowę instalacji solarnych. Niniejsze przedsięwzięcia przyczynią się przede wszystkim do polepszenia warunków mieszkaniowych osób zamieszkujących bloki po dawnym PGR, a także pośrednio mogą wpłynąć na włączenie społeczne i zaangażowanie osób wykluczonych społecznie w życie publiczne. Przedmiotowe inwestycje będą miały także pozytywny wpływ na środowisko naturalne. Termomodernizacja budynków oraz instalacje odnawialnych źródeł energii przyczynią się do zwiększenia efektywności energetycznej oraz ograniczenia emisji CO₂, co bezpośrednio będzie skutkowało poprawą jakości powietrza na terenie Gminy oraz pośrednio pozytywnie wpłynie na zdrowie i życie wszystkich mieszkańców obszarów rewitalizowanych.

Zasadniczym przedsięwzięciem mającym na celu rozwiązanie problemu jakim jest nieodpowiednia infrastruktura techniczna i społeczna, jest budowa oczyszczalni ścieków wraz z podłączeniem wszystkich mieszkań zlokalizowanych w blokach po dawnych budynkach PGR. Niniejsze przedsięwzięcie wpłynie na podniesienie standardu życia mieszkańców, i zapewni lepsze warunki mieszkaniowe. Ponadto bezpośrednio wpłynie na poprawę jakości wód i gleb oraz zmniejszenie ilości substancji biogenych przedostających się do środowiska.

Podsumowując, cztery wymienione wyżej zadania przyczynią się do rozwiązania problemu nieodpowiedniej infrastruktury technicznej i społecznej na obszarze rewitalizacji. Przewiduje się, że ich realizacji spowoduje przede wszystkim:

- wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie rewitalizacji - odpowiednia infrastruktura zachęci przedsiębiorców do lokowania działalności gospodarczej na tym terenie;
- poprawę jakości środowiska – budynki charakteryzujące się odpowiednimi standardami energetycznymi i odpowiednią infrastrukturą kanalizacyjną przyczynią się do poprawy jakości powietrza, wód oraz gleb na terenie rewitalizowanym;
- poprawę warunków mieszkaniowych – właściwa infrastruktura kanalizacyjna korzystnie wpłynie na komfort życia i codzienne funkcjonowanie wszystkich mieszkańców. Odpowiednia charakterystyka energetyczna budynków i wykorzystanie energii

pochodzącej ze źródeł odnawialnych ograniczy zapotrzebowanie na paliwa kopalne i obniży koszty związane z utrzymaniem właściwej temperatury w pomieszczeniach. Działania termomodernizacyjne wyeliminują problem jakim jest występowanie pleśni i grzyba w nieocieplonych mieszkaniach (które bardzo źle wpływają na życie i zdrowie mieszkańców obszarów rewitalizowanych);

- ograniczenie problemów społecznych - odpowiednie warunki mieszkaniowe wpłyną korzystnie na samopoczucie mieszkańców (mieszkańcy będą mieli mniej powodów do zmartwień) co przełoży się na poprawę relacji rodzinnych, większą aktywność społeczną oraz integrację społeczną.

Oprócz rozwiązania wyżej wskazanych problemów zakłada się, że działania rewitalizacyjne pośrednio przyczynią się do wzrostu dochodów Gminy – wzrost liczby mieszkańców i podmiotów gospodarczych w wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych wpłynie na wzrost dochodów Gminy Korczew, co spowoduje, że będzie ona miała więcej środków na inwestycje m.in. w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, co z kolei przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności gospodarczej Gminy i poprawę jakości środowiska.

Reasumując należy stwierdzić, że planowany efekt rewitalizacji stanowi odpowiedź na przeprowadzona diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych. Natomiast cele wyznaczone do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 są adekwatne do potrzeb, a ich osiągnięcie spowoduje eliminację lub przynajmniej ograniczenie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji.

5. Lista projektów głównych

Projekty wyznaczone do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 są odpowiedzią na postawione cele. Ich wdrożenie jest niezbędne do rozwiązania zdiagnozowanych sytuacji problemowych. Główne projekty rewitalizacyjne to takie, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i nie rozwiąże zdiagnozowanych sytuacji problemowych.

Tabela 23. Główne projekty rewitalizacyjne

Lokalizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
Stary Bartków (teren spółdzielni mieszkaniowej Bartek teren dawnego PGR-u)	Dodatkowe zajęcia dla dzieci i młodzieży w Szkole Podstawowej w Nowym Bartkowie	Gmina Korczew	Kształcenie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy obejmujących porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczno - przyrodnicze, kompetencje informatyczne oraz właściwych postaw i umiejętności tj. kreatywności, innowacyjności, umiejętności pracy zespołowej, postaw przedsiębiorczych.	Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy. Włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W dalszej perspektywie spadek bezrobocia i wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie Gminy.	Raport z realizacji projektu
	Nieodpłatne doradztwo prawne	Gmina Korczew	Nieodpłatna pomoc prawna dla osób najbardziej potrzebujących.	Rozwiązanie problemów prawnych osób potrzebujących, które nie mają środków na odpłatne skorzystanie z pomocy prawnej.	Raport z realizacji projektu
	Projekty szkoleniowe (szkolenia i kursy) dla osób bezrobotnych	Gmina Korczew	Kursy i szkolenia dla osób bezrobotnych w zależności od zgłaszanych potrzeb.	Nabycie i podniesienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, zmniejszenie bezrobocia, zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej	Raport z realizacji projektu
	Zagospodarowanie terenu z budową ogrodu edukacyjnego	Gmina Korczew	Utworzenie ogrodu edukacyjnego, zagospodarowanie terenów zielonych,	Realizacja projektu umożliwi aktywne spędzanie czasu wolnego, umożliwi uprawianie sportu co wpłynie na jakość życia mieszkańców, ich integrację, a przede wszystkim na ich zdrowie.	protokół odbioru
	Termomodernizacja bloków po dawnym PGR	Gmina Korczew	Docieplenie bloków	Realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia wpłynie na wzrost ożywienia społecznego na obszarach wiejskich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. Niniejszy projekt przyczyni się przede wszystkim do polepszenia warunków mieszkaniowych osób zamieszkujących bloki po dawnym PGR, a także pośrednio może wpłynąć na włączenie społeczne i zaangażowanie osób wykluczonych społecznie w życie kulturalne i społeczne na terenie Gminy Korczew. Przedmiotowe przedsięwzięcie będzie miało także pozytywny wpływ na środowisko naturalne. Termomodernizacja budynków przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej oraz ograniczenia emisji CO ₂ , co bezpośrednio przyczyni się do poprawy jakości powietrza na terenie Gminy oraz pośrednio pozytywnie wpłynie na zdrowie i życie wszystkich mieszkańców Gminy Korczew.	protokół odbioru, audyt energetyczny

Lokalizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
	Budowa instalacji solarnych	Gmina Korczew	Budowa instalacji solarnych dla każdego mieszkania z rozprowadzeniem ciepłej wody	<p>Realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia wpłynie na wzrost ożywienia społecznego na obszarach wiejskich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. Niniejszy projekt przyczyni się przede wszystkim do polepszenia warunków mieszkaniowych osób zamieszkujących bloki po dawnym PGR, a także pośrednio może wpłynąć na włączenie społeczne i zaangażowanie osób wykluczonych społecznie w życie kulturalne i społeczne na terenie Gminy Korczew.</p> <p>Realizacja przedmiotowego zadania przyczyni się do: ograniczenia emisji CO2 oraz wzrostu udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, co bezpośrednio przyczyni się do poprawy jakości powietrza na terenie rewitalizowanym i terenie całej Gminy Korczew oraz pośrednio pozytywnie wpłynie na zdrowie i życie mieszkańców niniejszego obszaru.</p>	protokół odbioru, audyt energetyczny
	Budowa oczyszczalni ścieków	Gmina Korczew	Rozwiązanie problemów kanalizacyjnych, budowa oczyszczalni ścieków i podłączenie wszystkich mieszkań	Podniesienie standardu życia mieszkańców, zapewnienie lepszych warunków mieszkaniowych, poprawa jakości wód i gleb oraz zmniejszenie ilości substancji biogenych przedostających się do środowiska	protokół odbioru

Źródło: Opracowanie własne

6. Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

W ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 prócz głównych projektów rewitalizacyjnych, zidentyfikowano także inne działania, które bezpośrednio nie przyczyniają się do eliminacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk występujących na terenach rewitalizowanych, ale powodują wzmocnienie wzajemnych efektów skutkując ich maksymalizacją tzw. efekt synergii. Wśród projektów tych należy wymienić przedsięwzięcia jakie zostały zaplanowane w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Narkomanii:

1. Zwiększenie dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz narkotyków ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki wśród dzieci i młodzieży – w ramach tego działania przewidziano:
  - Rozpoznawanie w środowisku rodzin z problemem alkoholowym i uzależnieniem od narkotyków przez GOPS, Policję, szkoły. Ośrodek Zdrowia w celu podjęcia stosownej pomocy;
  - Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do uczestnictwa w mitingach AA i AL-ANON;
  - umożliwienie dojazdu do Punktu Konsultacyjnego w Siedlcach w celu uzyskania informacji o możliwościach podjęcia leczenia poprzez zabezpieczenie środków na przejazd;
  - Ścisłe powiązanie przyznawanej przez GOPS pomocy z utrzymaniem abstynencji alkoholowej przez osoby z niej korzystające. Zobowiązanie tych osób do podjęcia leczenia odwykowego lub uczestnictwa w mitingach grupy AA w Siedlcach;
  - Organizacja i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych dotyczących problematyki alkoholowej w ośrodkach zdrowia, urzędzie gminy oraz OPS.
2. Pomoc dla członków rodzin z problemami alkoholowymi w tym pomocy psychospołecznej, prawnej a przede wszystkim ochrony przed przemocą w rodzinie – w ramach tego działania przewidziano:
  - Podejmowanie przez Gminna Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czynności związanych z obowiązkiem poddania się leczeniu odwykowemu osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków
  - Wspieranie lekarza pierwszego kontaktu w stosowaniu metod wczesnej diagnozy i krótkiej interwencji.
  - Finansowanie programów profilaktycznych.
  - Dofinansowanie obozów, kolonii, wycieczek dla rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, przemocą w rodzinie lub narkomanią.

- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
  - Występowanie z wnioskiem do Prokuratury w sprawie znęcania się nad rodziną (policja, OPS).
  - Udzielanie pomocy i wsparcia rodzinom tego potrzebującym
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjno-edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także działań na rzecz dożywiania dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, narkomanią czy przemocą domową – w ramach niniejszego działania przewidziano:
- Organizowanie lokalnych imprez profilaktycznych
  - Wspieranie działań mających na celu umożliwienie młodzieży spędzania wolnego czasu poprzez udział w zajęciach sportowych, a także umożliwienie zakupu sprzętu sportowego
  - Działalność profilaktyczna w formie konkursów, festynów, pikników dla młodzieży
  - Popularyzacja wiedzy na temat szkodliwości spożywania napojów alkoholowych i wynikających z tego zagrożeń np. poprzez propagowanie ulotek, plakatów
  - Wspieranie lokalnych inicjatyw propagujących trzeźwy styl życia
  - Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych na sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych
  - Działalność na rzecz bezpieczeństwa w miejscach publicznych w kontekście problematyki alkoholowej oraz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych pomocnych w rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii i przeciwdziałania przemocy domowej.

Ww. działania będą realizowane w 2017 roku. Na ich finansowanie przeznaczono środki przewidziane w budżecie, pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w wysokości 31 500 zł na rok 2017 (w kolejnych latach kwota przewidziana na ten cel będzie porównywalna). Należy ponadto podkreślić, że Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Narkomanii jest uchwalany przez Radę Gminy w Korczewie co roku, zatem efekt wzajemnego uzupełniania się projektów rewitalizacyjnych - głównych i uzupełniających zostanie zachowany do 2023 roku.

Trzeba wskazać, że powyższe przedsięwzięcia oraz główne projekty rewitalizacyjne są ze sobą ściśle powiązane. Działania te są spójne ze sobą pod względem lokalizacji - Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Przemocy

Domowej oraz Narkomanii obowiązuje na terenie całej Gminy Korczew, w tym również na terenie sołectwa Stary Bartków i również na tym terenie będzie on realizowany.

Ponadto powyższe działania mają na celu kształtowanie nowego stylu życia, ograniczenie spożycia alkoholu, prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz działań zapobiegających powstawaniu nowych zagrożeń, zatem są one zgodne z jednym z głównych celów rewitalizacji jakim jest *Ograniczenie skali bezrobocia i problemów społecznych*.

Działaniem uzupełniającym do głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest także projekt zakładający remont Pałacu w Korczewie, który będzie realizowany przez Fundację „Pałac w Korczewie”. Wartość projektu opiewa na około 2 miliony złotych (projekt będzie finansowany ze środków Fundacji, a także dodatkowo Fundacja w chwili obecnej ubiega się o środki na współfinansowanie niniejszej inwestycji w ramach działania 5.3. RPO WM). Pomimo iż projekt będzie realizowany poza obszarem rewitalizacji, jest on komplementarny z głównymi projektami rewitalizacyjnymi. Celem niniejszego działania jest zwiększenie dostępności oraz rozwój zasobów kulturowych Gminy Korczew. Pałac w Korczewie jest najważniejszym obiektem zabytkowym Gminy i stanowi istotny wkład w zasoby dziedzictwa kulturalnego niniejszej jednostki samorządu terytorialnego. Niniejszy obiekt stanowi jedną z najważniejszych atrakcji turystycznych przedmiotowego obszaru, a tym samym wpływa na kondycje gospodarczą Gminy Korczew. Planowane w ramach interwencji prace modernizacyjne i renowacyjne, przyczynią się do zahamowania procesu degradacji Pałacu w Korczewie oraz przyczynią się do nadania mu nowych funkcji oraz utrwalenia ich historycznych i artystycznych walorów, pozwalając na zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.

Należy podkreślić, że Pałac w Korczewie to nie tylko atrakcja turystyczna i instytucja kultury, ale również lokalny ośrodek życia społecznego (także dla mieszkańców Starego Bartkowa) z którym mieszkańcy się utożsamiają i z którego są dumni. Zaplanowany do realizacji projekt przyczyni się do zmiany jakościowej w odbiorze kultury, poprawy dostępu do zasobów kultury, wzmocnienia funkcji edukacyjnych i zwiększenia poziomu uczestnictwa mieszkańców Gminy Korczew (w tym również mieszkańców Starego Bartkowa) w życiu kulturalnym. Przedmiotowy projekt przyczyni się ponadto do wzrostu atrakcyjności Gminy, podnoszeniu regionalnego potencjału turystycznego, co z kolei przełoży się na pobudzenie wzrostu gospodarczego niniejszej jednostki samorządu terytorialnego.

Wyżej wymienione efekty przyczynią się pośrednio do realizacji celów wyznaczonych w ramach rewitalizacji, dlatego też należy stwierdzić, że projekt polegający na remoncie

Pałacu w Korczewie jest spójny z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi i wzmocni efekt synergii pomiędzy nimi.

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Wszystkie działania zaplanowane w ramach procesu rewitalizacji na terenie Gminy Korczew są ze sobą komplementarne.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Przedsięwzięcia zawarte w Programie Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 zaplanowane zostały z uwzględnieniem wzajemnych powiązań. Projekty ujęte w Programie Rewitalizacji dotyczą przede wszystkim mieszkańców obszaru rewitalizacji i przede wszystkim na tym obszarze będą realizowane.

Należy jednak zauważyć, że zaplanowano również pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które będą realizowane poza obszarem rewitalizacji i które pośrednio przyczyniają się do eliminacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk występujących na terenach rewitalizowanych. Ich realizacja spowoduje wzmocnienie efektów osiągniętych w wyniku realizacji głównych projektów rewitalizacyjnych i tym samym spowoduje tzw. efekt synergii.

Należy ponadto zaznaczyć, iż realizacja zaplanowanych zadań głównych zapewni efektywne oddziaływanie na cały obszar dotknięty kryzysem, nie tylko w pojedynczych miejscach.

Utworzenie ogrodu edukacyjnego oraz zagospodarowanie terenów zielonych umożliwi aktywne spędzanie czasu wolnego przez wszystkich mieszkańców Starego Bartkowa, co korzystnie wpłynie na jakość ich życia, włączenie i integrację społeczną, a także na ich zdrowie. Skutek w postaci włączenia i integracji społecznej przyniosą również działania obejmujące zajęcia, kursy i szkolenia dla różnych grup społecznych i wiekowych.

Większość mieszkańców sołectwa Stary Bartków, dotkniętych bezrobociem i innymi problemami społecznymi mieszka w blokach po dawnym PGR. Obiekty te w chwili obecnej znajdują się w bardzo złym stanie technicznym, co w dużej mierze uwarunkowane jest brakiem pracy, a to z kolei wpływa na sytuację finansową mieszkańców i brak środków na modernizację oraz remont mieszkań. Złe warunki mieszkaniowe pogłębia również brak odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej na niniejszym obszarze. Warunki techniczne negatywnie wpływają na atrakcyjność mieszkaniową i gospodarczą przedmiotowego sołectwa, co implikuje dalsze konsekwencje (m.in. niewystarczającą liczbę podmiotów gospodarczych, dysfunkcje społeczne, spadającą liczbę mieszkańców, problemy środowiskowe itp.). Dlatego

w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowano termomodernizację bloków po dawnym PGR, budowę instalacji solarnych oraz budowę oczyszczalni ścieków wraz z podłączeniem wszystkich mieszkań zlokalizowanych w blokach po byłym PGR. Wszystkie te działania doprowadzą do poprawy infrastruktury mieszkaniowej na terenie rewitalizowanym i wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców dotkniętych sytuacją kryzysową. Ponadto niniejsze przedsięwzięcia wpłyną na wzrost atrakcyjności gospodarczej niniejszego obszaru i całej Gminy Korczew, co w połączeniu z zadaniami szkoleniowymi i aktywizującymi mieszkańców obszarów rewitalizacji, doprowadzi do zmniejszenia bezrobocia w Starym Bartkowie i tym samym na terenie całej Gminy Korczew. Podobny efekt zostanie osiągnięty w sferze środowiskowej. Termomodernizacja bloków, instalacja odnawialnych źródeł energii oraz budowa infrastruktury kanalizacyjnej wpłynie na poprawę jakości środowiska nie tylko na terenie rewitalizowanym, ale również na obszarze przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego.

Podsumowując, zaplanowane działania nie będą skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary i nie będą prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie, a wręcz przeciwnie spowodują rozwiązanie lub przynajmniej ograniczenie negatywnych zjawisk występujących na całym obszarze rewitalizacji (a pośrednio również na terenie Gminy Korczew). Zaplanowane do realizacji zadania główne oraz pozostałe przedsięwzięcia będą się wzajemnie dopełniały, aby w jak największym stopniu osiągnąć cele rewitalizacyjne.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne, będą wzajemnie się dopełniały tematycznie, co sprawi, że Program Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, środowiskowym technicznym i przestrzenno-funkcjonalnym).

Zadania mające na celu aktywizację i podniesienie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych oraz zapobieganie procesom ubóstwa i wykluczenia społecznego wpłyną przede wszystkim na sferę społeczną tj. na ograniczenie bezrobocia i innych negatywnych zjawisk społecznych. Przy czym należy zauważyć, że będą one miały również znaczenie dla:

- sfery gospodarczej - szkolenia i aktywizacja osób bezrobotnych przyczyni się do wzrostu liczby pomiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji)
- technicznej - wzrost dochodów mieszkańców w wyniku podjęcia pracy lub rozpoczęcia działalności gospodarczej, przełoży się na poprawę sytuacji finansowej, a to z kolei może zachęcić do modernizacji i remontów mieszkań oraz domów na niniejszym obszarze.

Z kolei działania ukierunkowane na poprawę infrastruktury mieszkaniowej oraz rozwój infrastruktury społecznej na terenie rewitalizowanym wpłyną na:

- sferę społeczną – atrakcyjna infrastruktura społeczna i dogodne warunki mieszkaniowe przełożą się na wzrost liczby mieszkańców, a także ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych;
- sferę gospodarczą – atrakcyjna infrastruktura zachęci do osiedlania się na tym terenie i lokowania działalności gospodarczej, ponadto czyste środowisko umożliwi zakładanie gospodarstw agroturystycznych i produkcję zdrowej, ekologicznej żywności;
- sferę środowiskową – termomodernizacja, instalacje odnawialnych źródeł energii i infrastruktura kanalizacyjna wpłyną na ograniczenie zanieczyszczeń powietrza, wód i gleb.

Zaplanowane przedsięwzięcia doprowadzą do kompleksowej rewitalizacji sołectwa Stary Bartków. Pożądanym stanem osiągniętym w wyniku działań rewitalizacyjnych jest ograniczenie bezrobocia, jak i innych problemów bezpośrednio z nim powiązanych tj.: ograniczenia problemów społecznych oraz zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej. Ponadto zaplanowane działania rewitalizacyjne doprowadzą do poprawy warunków mieszkaniowych, a co za tym idzie do wzrostu liczby mieszkańców. Pożądanym stanem, do którego mają doprowadzić projekty rewitalizacyjne jest także wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie rewitalizacji oraz poprawa jakości środowiska. Wszystkie wymienione wyżej efekty rewitalizacji pośrednio przyczynią się do wzrostu dochodów Gminy co spowoduje, że będzie ona miała więcej środków na inwestycje m.in. w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, co z kolei przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności gospodarczej Gminy i poprawę jakości środowiska.

Skuteczna komplementarność problemowa oznacza także konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Strategia Rozwoju Gminy Korczew na lata 2016 – 2023 stanowi rdzeń planowania na terenie Gminy Korczew. Program Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 rozwija zapisy Strategii i konkretyzuje zarówno cele, jak i przedsięwzięcia służące rewitalizacji. W Strategii zostały określone cztery obszary strategiczne oraz cele strategiczne, w które wpisuje się Program Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023:

1. **Obszar I** – Społeczeństwo;

Cel strategiczny: Zapewnienie wysokiego standardu życia mieszkańcom Gminy;

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane są przede wszystkim na aktywizację i integrację społeczno – zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów. Mają

doprowadzić do zapewnienie wysokiego standardu życia mieszkańcom Gminy m.in. poprzez pobudzenie aktywności społecznej oraz zapewnienie odpowiedniej oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej, ale także poprzez stworzenie odpowiednich warunków mieszkaniowych, dlatego też należy stwierdzić, że zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są niezbędne do tego, aby zrealizować cel wyznaczony w Strategii.

- **Obszar II- Gospodarka;**

Cel strategiczny: Stworzenie na terenie Gminy korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości, sprzyjającej tworzeniu nowych miejsc pracy oraz wspieranie procesów restrukturyzacji rolnictwa i rozwoju turystyki;

Jednym z głównych celów rewitalizacji jest aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów zdegradowanych. Aby to osiągnąć w Programie Rewitalizacji przewidziano m.in.: szkolenia i kursy dla bezrobotnych, co wskazuje na zgodność zadań przewidzianych w Programie Rewitalizacji z celami wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Gminy Korczew. Ponadto działania infrastrukturalne przyczynią się do poprawy jakości środowiska naturalnego na terenie rewitalizowanymi i całej Gminy Korczew, co stworzy korzystne warunki do zakładania gospodarstw agroturystycznych na przedmiotowym obszarze i produkcji ekologicznej, zdrowej żywności. Zatem realizacja zadań wyznaczonych w Programie Rewitalizacji bezpośrednio przyczyni się do osiągnięcia celu Strategii w obszarze Gospodarki.

- **Obszar III- Środowisko naturalne i kulturowe;**

Cel strategiczny: Zachowanie walorów środowiska naturalnego i kulturowego;

Na jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych, znaczący wpływ ma jakość środowiska naturalnego. Dlatego też rewitalizacja nie może pomijać tego obszaru. W odniesieniu do sfery środowiskowej, w ramach działań rewitalizacyjnych przewidziano m.in. budowę oczyszczalni ścieków i podłączenie do niej mieszkańców, termomodernizację budynków mieszkalnych oraz instalacje odnawialnych źródeł energii – zadania te w znaczący sposób wpłyną na poprawę jakości środowiska na terenie rewitalizowanym, ale również na teren całej Gminy Korczew. Zatem zadania przewidziane w Programie Rewitalizacji są w pełni zgodne z powyższym celem strategicznym .

- **Obszar IV – Infrastruktura techniczna;**

Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy;

W ramach niniejszego celu strategicznego przewidziano m.in. następujące cele operacyjne:

— budowa, przebudowa i termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,

- budowa i przebudowa obiektów infrastruktury sportowej, wypoczynkowo - rekreacyjnej,
- budowa i modernizacja sieci wodno - ściekowej,
- budowa instalacji z zakresu odnawialnych źródeł energii

Działania zaplanowane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji są w pełni zgodne z ww. celem strategicznym i celami operacyjnymi oraz przyczynią się do ich pełnej realizacji. W ramach rewitalizacji zaplanowano bowiem m.in. termomodernizację budynków mieszkalnych, instalacje odnawialnych źródeł energii, budowę oczyszczalni ścieków, a także zagospodarowania terenów wraz z budową ogrodu edukacyjnego. Wszystkie te inwestycje znacząco wpłyną na poprawę sfery technicznej obszarów rewitalizowanych oraz na jakość życia mieszkańców.

Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest także pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa przygotowana przez samorząd województwa. Taką analizę przedstawiono w Strategii rozwoju województwa Mazowieckiego do roku 2030.

Przeprowadzone analizy uwarunkowań i stanu rozwoju województwa oraz prognoz rozwoju województwa, jak też zgłaszanych podczas konsultacji społecznych aspiracji różnych środowisk, pozwoliły na identyfikację priorytetów rozwoju województwa.

Najważniejszym ustaleniem operacyjnymi Strategii jest cel główny – *Zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie.*

Realizacja celu głównego będzie wspierana poprzez następujące cele strategiczne:

- 1) Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystywanie nowych technologii;
- 2) Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowania ładu przestrzennego;
- 3) Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki;
- 4) Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska;
- 5) Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

Zadania przewidziane do realizacji w Programie Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 wpisują się przede wszystkim w cel strategiczny 3: *Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki*, w ramach którego przewidziano następujące działania dla obszarów wiejskich:

- Tworzenie warunków dla dostosowywania się pracowników do wymogów rynku pracy
- Wyrównanie szans edukacyjnych ludności wiejskiej

Należy również wskazać, że zadania mające na celu aktywizację osób bezrobotnych wpłyną także na wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej.

Program Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 ma na celu przede wszystkim aktywizację i integrację społeczno – zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów, dlatego też zadania przewidziane do realizacji pośrednio przyczynią się do osiągnięcia celów wyznaczonych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r.

Trzeba też zauważyć, że zaplanowane działania dotyczące poprawy efektywności energetycznej budynków, wzrostu wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, czy poprawy gospodarki ściekowej na terenach zdegradowanych przyczynią się do realizacji celu strategicznego *4 Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska oraz 5 Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.*

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Za przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji odpowiada gmina, przy czym należy zaznaczyć, iż rewitalizacja prowadzona jest przez wielu interesariuszy. System zarządzania Programem Rewitalizacji został zaprojektowany w taki sposób, aby możliwe było efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Jednostką odpowiedzialną za realizację zadań ujętych w Programie Rewitalizacji będzie przede wszystkim Gmina Korczew, która będzie wspomagana przez pozostałych interesariuszy rewitalizacji.

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Projekty realizowane w ramach rewitalizacji zachowają ciągłość programową. Tworzą odpowiedź na potrzeby wynikające ze zmian jakie zostały zidentyfikowane w ramach systematycznego monitoringu. Zadania wyznaczone w niniejszym Programie Rewitalizacji są komplementarne względem przedsięwzięć realizowanych w poprzednich latach na terenie Gminy Korczew.

Poniższa tabela przedstawia ważniejsze inwestycje zrealizowane na terenie Gminy Korczew w latach 2010-2015.

Tabela 24. Ważniejsze inwestycje zrealizowane na terenie Gminy Korczew w latach 2010-2015

Nazwa inwestycji	Wartość inwestycji [zł]	Program w ramach którego przyznano wsparcie
2010		
Budowa drogi gminnej Drażniew – Mężenin ze zjazdami	1 585 889, 31	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007 - 2013
Remont budynku remizy OSP Tokary, gm. Korczew	301 917,56	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013
Usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Korczew	27 951,28	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
2011		
Ekspert w regionie	46 840,00	Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki
Remont świetlicy wiejskiej w miejscowości Szczeglacin	28 764,75	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013
Zielony Korczew	41 164,12	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013
Zakup samochodu pożarniczego średniego używanego dla OSP Tokary	120 000,00	Urząd Marszałkowski województwa Mazowieckiego w Warszawie
2012		
Bug rajem dla turysty	876 629,59	Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013
Budowa kompleksu boisk sportowych w ramach programu "Moje Boisko - Orlik 2012	1 123 077,00	Ministerstwo Sportu i Turystyki
Odbudowa drogi gminnej nr 360212W Starczewice - Przekop na długości 790 mb	393 726,39	Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie
2013		
Remont świetlicy wiejskiej w Drażniewie, gm. Korczew	229 085,79	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013
Remont świetlicy wiejskiej w Nowym Bartkowie, gm. Korczew	262 372,52	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013
Słoneczne gminy wschodniego mazowsza – energia solarna energią przyszłości	963 580,95	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007 - 2013
2014		
Rozwój e-usług w powiecie sokołowskim	569 113,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007 - 2013
Rewitalizacja centrum miejscowości Korczew, gm. Korczew	289 781,30	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013

Nazwa inwestycji	Wartość inwestycji [zł]	Program w ramach którego przyznano wsparcie
Wirtualne panoramy gminy Korczew	30 750,00	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013
2015		
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Korczew	1 244 428,50	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013
Budowa mikroinstalacji prosumenckich na potrzeby obiektów gospodarstw domowych w Gminie Korczew	402 160,28	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Korczew na lata 2015-2020

Zgodnie z powyższym zestawieniem Gmina Korczew zrealizowała szereg inwestycji mających na celu poprawę warunków mieszkaniowych, a także przyczyniających się do poprawy jakości środowiska naturalnego. Wśród nich należy przede wszystkim wskazać inwestycje w infrastrukturę drogową, usuwanie wyrobów zawierających azbest, instalację urządzeń do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, czy budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Inwestycje drogowe niewątpliwie przyczyniły się także do wzrostu konkurencyjności gospodarczej przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego.

Projekty główne zaplanowane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji będą kontynuować realizację celów, które już po części zostały zrealizowane w wyniku wdrożenia powyższych przedsięwzięć tj. poprawę warunków mieszkaniowych oraz jakości środowiska naturalnego, przy czym będą się one koncentrować na obszarze rewitalizacji, który charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych w odniesieniu do sytuacji występującej na terenie całej Gminy Korczew.

Duże znaczenie dla lokalnej społeczności miały także inwestycje związane z remontem infrastruktury społecznej – remont remizy OSP w miejscowości Tokary oraz świetlic wiejskich w Szczeglacinie, Drażniewie i Nowym Bartkowie, które przyczyniły się do aktywizacji oraz integracji lokalnej społeczności. Należy zauważyć, że inwestycje te nie obejmowały swym zakresem Starego Bartkowa, co może być jednym z powodów negatywnych zjawisk społecznych występujących na tym obszarze. Dlatego należy uznać, że konieczna jest realizacji zadań mających na celu integrację, aktywizację i włączenie społeczne na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji.

Warto również wskazać, że w latach 2008-2015 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Korczewie aktywnie uczestniczył w projekcie systemowym „Podniesienie kwalifikacji moim kluczem do lepszego i godnego życia” mającym na celu podniesienie kwalifikacji osób biorących udział w projekcie, poprzez wyposażenie ich w umiejętności elastycznego poruszania się na rynku pracy oraz pobudzanie ich do stałego inwestowania

w podnoszenie swoich kwalifikacji zarówno zawodowych, jak i społecznych. Projekt obejmował doradztwo psychologiczne i zawodowe, jak również różnego rodzaju szkolenia zawodowe, które przyczyniły się do ograniczenia bezrobocia i jego skutków na terenie Gminy Korczew. W ramach projektów rewitalizacyjnych przewidziano dalsze działania mające na celu aktywizację i podnoszenie kwalifikacji zawodowych, aby zjawisko bezrobocia ograniczyć w jeszcze większym stopniu, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców sołectwa Stary Bartków, w którym stanowi ono istotny problem.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Przedsięwzięcia wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. W celu uzyskania korzystnych efektów dla obszaru rewitalizacji niezbędne będzie koordynowanie i synergia projektów rewitalizacyjnych, szczególnie w ramach EFRR i EFS. Łączenie środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych pozwoli uzyskać korzystne efekty dla obszarów rewitalizowanych. Projekty „miękkie” ukierunkowane na ożywienie społeczne, gospodarcze, likwidację lub zmniejszenie skali ubóstwa, wykluczenia społecznego i spadek bezrobocia wspierane będą ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Natomiast projekty w zakresie infrastruktury wspierane będą z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

8. Ramy finansowe PR

Poniżej zaprezentowane zadania przewidziane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023, ze wskazaniem lokalizacji zadania, ramami czasowymi i szacunkowymi kosztami przedsięwzięcia. Poniższa tabela prezentuje również możliwe źródła finansowania inwestycji.

Należy wskazać, że w chwili obecnej nie zaplanowano współfinansowania poniższych inwestycji ze środków prywatnych, ponieważ żaden podmiot prywatny nie wyraził chęci współdziałania w działaniach rewitalizacyjnych. Niestety Spółdzielnia Mieszkaniowa Bartek, której teren w znacznej mierze jest ujęty w działaniach rewitalizacyjnych na chwilę obecną nie posiada środków finansowych, które mogłyby zainwestować w poniższe działania rewitalizacyjne. Należy jednak podkreślić, że w przyszłości, jeśli zaistnieje tylko taka możliwość lub pojawią się podmioty prywatne zainteresowane współdziałaniem przy realizacji projektów rewitalizacyjnych, środki prywatne zostaną zaangażowane.

Tabela 25. Główne projekty rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Lokalizacja	Nazwa	Termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu (zł)	wartość/udział krajowych środków publicznych	wartość/udział środków prywatnych	wartość/udział środków UE (EFRR/EFS/FS)	wartość/udział środków z innych źródeł;	Możliwe źródło finansowania
Stary Bartków (teren spółdzielni mieszkaniowej Bartek teren dawnego PGR-u)	Dodatkowe zajęcia dla dzieci i młodzieży w Szkole Podstawowej w Nowym Bartkowie	2016-2023	10 000,00	3 000,00	0,00	7 000	0,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego; Budżet Gminy
	Nieodpłatne doradztwo prawne	2016-2023	6 000,00	6 000,00	0,00	0,00	0,00	Budżet Gminy
	Projekty szkoleniowe (szkolenia i kursy) dla osób bezrobotnych	2016-2023	15 000,00	5 000,00	0,00	10 000,00	0,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego; Budżet Gminy
	Zagospodarowanie terenu z budową ogrodu edukacyjnego	2016-2023	250 000,00	250 000,00	0,00	0,00	0,00	WFOŚiGW
	Termomodernizacja bloków po dawnym PGR	2016-2023	900 000,00	180 000,00	0,00	720 000,00	0,00	RPO WM Budżet Gminy
	Budowa instalacji solarnych	2016-2023	600 000,00	120 000,00	0,00	480 000,00	0,00	RPO WM Budżet Gminy
	Budowa oczyszczalni ścieków	2016-2023	1 500 000,00	545 550,00	0,00	954 450,00	0,00	PROW

9. Mechanizmy włączenia mieszkańców

Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze strategicznym. Skutki jego wdrożenia obejmują podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. W związku z tym, konieczne jest zaangażowanie przedstawicieli różnych grup interesariuszy do prac zarówno w proces przygotowania Programu Rewitalizacji, jak i w proces jego wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Aktywny udział interesariuszy jest koniecznym warunkiem powodzenia długofalowego rozwoju obszarów znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

Interesariuszami rewitalizacji na terenie Gminy Korczew są w szczególności:

- Gmina Korczew i jednostki organizacyjne jej podległe;
- mieszkańcy Gminy Korczew, w tym przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji, czyli mieszkańcy sołectwa Stary Bartków;
- mieszkańcy spoza terenu Gminy Korczew, którzy planują się na jej terenie osiedlić;
- przedsiębiorcy z terenu Gminy Korczew;
- przedsiębiorcy spoza terenu Gminy Korczew, którzy mogą rozpocząć swoją działalność na jej terenie;
- powiatowy urząd pracy;
- organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Korczew;
- inne podmioty zainteresowane realizacją Programu Rewitalizacji.

9.1. Udział interesariuszy w procesie tworzenia PR

Program Rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Podmiotem odpowiedzialnym za proces przygotowania Programu Rewitalizacji jest Gmina Korczew. Prace nad przygotowaniem Programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie programu opierają się na współpracy z różnymi grupami interesariuszy.

Fundamentem działań na każdym etapie procesu rewitalizacji jest partycypacja społeczna. W celu prawidłowego przeprowadzenia rewitalizacji i odniesienia sukcesu w tym zakresie, konieczne jest podjęcie wspólnych wysiłków przez różne podmioty. Stąd istotne jest, aby wszyscy interesariusze brali czynny udział na etapie diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji. Sposób włączenia interesariuszy w proces opracowania Programu Rewitalizacji na terenie Gminy Korczew opierał się na przeprowadzaniu różnych form konsultacji społecznych do których należy zaliczyć:

- ankietyzację;
- uwagi w postaci papierowej lub elektronicznej;
- debaty;

- spotkania.

W ramach opracowywania Programu Rewitalizacji wybrano wyżej wymienione techniki, ponieważ są one popularne, nieskomplikowane i dążą do bezpośredniego zaangażowania całej społeczności Gminy w proces rewitalizacji. Aby zapewnić jak największy udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych interesariuszy rewitalizacji, o każdej z form konsultacji zostali wcześniej powiadomieni na stronie internetowej Gminy, a także w sposób zwyczajowo przyjęty.

Pierwszym etapem opracowania Programu Rewitalizacji było określenie czynników i zjawisk kryzysowych, które występują na terenie Gminy, a następnie ustalenie, gdzie skala tych problemów jest największa i gdzie występują najpilniejsze potrzeby rewitalizacyjne. Zasadniczym punktem niniejszego stadium, były spotkania konsultacyjne z mieszkańcami oraz ankietyzacja.

Pierwszą z przeprowadzonych form konsultacji społecznych było spotkanie z mieszkańcami, które pozwoliło na wyjaśnienie istoty rewitalizacji. Spotkanie przeprowadzone zostało w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści. Aby zachęcić mieszkańców do aktywnego udziału, została również przygotowana wizualizacja sporządzona w języku niespecjalistycznym z wykorzystaniem różnorodnych form graficznych. Po wyjaśnieniu istoty rewitalizacji i przedstawieniu podstawowych pojęć w tym zakresie, została przeprowadzona debata. Miała ona na celu ustalenie, które według mieszkańców obszary powinny zostać uznane jako zdegradowane, a następnie wytypowane do rewitalizacji. Debata miała również na celu wstępne ustalenie koniecznych do podjęcia przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Drugim etapem konsultacji społecznych było przeprowadzenie ankiety. W ankiecie każdy mieszkaniec Gminy, chętny do udziału w tworzeniu Programu Rewitalizacji, mógł anonimowo wypowiedzieć się na temat problemów, jakie występują na terenie Gminy Korczew, obszarów gdzie koncentracja negatywnych zjawisk społecznych jest największa oraz koniecznych do przeprowadzenia zadań rewitalizacyjnych. Ankieta składała się z 5 pytań. W ankiecie wzięło udział 32 mieszkańców Gminy Korczew z różnych sołectw.

Wskazane przez mieszkańców odpowiedzi ukazały najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy Korczew i pozwoliły na pełne przeprowadzenie diagnozy całej Gminy, jak i poszczególnych sołectw. Pierwsze spotkanie, a także wyniki badania ankietowego uzupełniły dane statystyczne, co pozwoliło na określenie głównych problemów na terenie Gminy i ustalenie, gdzie występuje ich największa koncentracja.

Po przeprowadzeniu diagnozy, wyznaczeniu obszarów zdegradowanych i przewidzianych do rewitalizacji, zorganizowano drugie spotkanie z mieszkańcami sołectwa wyznaczonego do rewitalizacji - mieszkańcami Starego Bartkowa. Aby zapewnić jak największy udział

mieszkańców w spotkaniu, odbyło się ono na otwartym terenie przy blokach po dawnym PGR. Podczas spotkania, przeprowadzono debatę odnośnie przedsięwzięć jakie powinny zostać ujęte Programie Rewitalizacji.

Po opracowaniu wstępnej wersji dokumentu, został on poddany konsultacjom społecznym. Dokument został wyłożony na 21 dni w formie papierowej w Urzędzie Gminy w Korczewie, jak również w wersji elektronicznej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Korczew. W tym czasie wszyscy zainteresowani mogli złożyć uwagi i wnioski do dokumentu (w wersji papierowej i elektronicznej), które następnie zostały w nim uwzględnione. Po zakończeniu konsultacji, została opracowana informacja podsumowująca ich przebieg, która jednocześnie wskazywała na zgłoszone uwagi wraz z odniesieniem się do nich. Informacja ta została opublikowana na stronie Biuletynu Informacji Publicznej.

Zgodnie z powyższym należy podkreślić, że interesariusze w ramach ankietyzacji, debat, spotkań i wyłożenia dokumentu do wglądu publicznego mieli możliwość wskazania problemów jakie występują na terenie Gminy Korczew. Ponadto mieszkańcy Gminy Korczew odnieśli się do propozycji działań jakie zaplanowano w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023, by dany obszar wyprowadzić ze stanu kryzysowego oraz przedstawili propozycje własnych przedsięwzięć, które zostały uwzględnione w przedmiotowym dokumencie. Zorganizowane spotkania pozwoliły na wyjaśnienie problematyki rewitalizacji, a dyskusja na temat problemów jakie występują na terenie Gminy oraz przewidzianych do realizacji zadań, dostarczyła konkretnych sugestii od społeczności i organizacji, zawartych następnie w Programie Rewitalizacji.

Wspólna analiza możliwości rozwojowych i zgłoszone projekty przyczynią się niewątpliwie do pełnej realizacji Programu Rewitalizacji.

Należy również wskazać, że Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023, został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Etapy procedury w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko były następujące:

- złożenie wniosku do RDOŚ i PWIS o stwierdzenie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu.
- jeżeli organy stwierdzą konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:
  - złożenie wniosku do RDOŚ i PWIS o ustalenie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;

- opracowanie Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu;
- przygotowanie wzoru wniosku o zaopiniowanie Prognozy oddziaływania na środowisko;
- wysłanie projektu dokumentu wraz z Prognozą do zaopiniowania przez RDOŚ i PWIS.

— Przyjęcie Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 w drodze uchwały przez Radę Gminy w Korczewie.

Jak widać Program Rewitalizacji był opracowany w procesie szerokiej partycypacji społecznej oraz w ścisłej współpracy z organizacjami społecznymi, instytucjami publicznymi oraz przedstawicielami środowiska gospodarczego Gminy.

9.2. Sposób włączenia interesariuszy w procesie wdrażania PR

Ze względu na planowane przedsięwzięcia, katalog interesariuszy jest szeroki i otwarty.

Głównym sposobem włączenia interesariuszy w proces wdrażania Programu Rewitalizacji będzie ich aktywny udział w przewidzianych do realizacji działaniach. Interesariusze Programu Rewitalizacji będą wdrażali i monitorowali działania dotyczące aktywizacji społecznej, likwidacji negatywnych zjawisk społecznych, działań o charakterze infrastrukturalnym, środowiskowym i przestrzenno - funkcjonalnym, co pozwoli na pełną realizację Programu Rewitalizacji. Poniżej przedstawiono głównych interesariuszy rewitalizacji i ich zadania wynikające z procesu wdrażania Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023:

1. **Gmina Korczew** – odgrywa kluczową rolę w procesie wdrażania Programu Rewitalizacji. To główny podmiot inicjujący proces rewitalizacji na wyznaczonych obszarach oraz stwarzający uwarunkowania formalne do jego realizacji. Gmina odgrywa podstawową rolę w planowaniu przewidzianych do realizacji działań w wymiarze społecznym, przestrzenno – funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Ponadto tworzy podstawy prawne i formalne, które umożliwiają uczestnictwo w procesie rewitalizacji pozostałych interesariuszy. W sposób bezpośredni wywiera wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji. Do głównych zadań Gminy Korczew należy zaliczyć:
  - inicjowanie projektów rewitalizacji, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami,
  - pozyskiwanie i rozliczanie środków finansowych, w szczególności na projekty, w których Gmina będzie beneficjentem,
  - angażowanie publicznych środków budżetowych w proces rewitalizacji,
  - komunikowanie oraz konsultowanie planów i zamierzeń ze społecznością lokalną,
  - monitorowanie zapotrzebowania na działania z zakresu rewitalizacji,

- zarządzanie procesem rewitalizacji,
  - tworzenie sieci współpracy między interesariuszami,
  - prowadzenie działań promocyjnych,
  - monitorowanie zmian zachodzących w obszarach wsparcia oraz całego procesu rewitalizacji,
  - wykonywanie innych zadań własnych samorządu gminnego, sprzyjających osiągnięciu poszczególnych celów długofalowego procesu rewitalizacji.
2. **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Korczewie** - to podmiot, który odgrywa zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. GOPS będzie jednym z głównych realizatorów i koordynatorów przeprowadzonych projektów „miękkich”. Ponadto odegra on główną rolę podczas oceny efektów rewitalizacji – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej posiada bowiem niezbędne dane na temat rodzaju udzielonych świadczeń społecznych, liczby osób pobierających świadczenia, a także skali problemów występujących na danym obszarze. Na podstawie tych danych możliwe będzie ustalenie zasięgu i ilości koniecznych projektów mających na celu ograniczenie wykluczenia społecznego, ubóstwa, czy też innych dysfunkcji społecznych.
3. **Powiatowy Urząd Pracy** – podobnie jak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej będzie odgrywał zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. PUP będzie głównym inicjatorem i koordynatorem działań „miękkich”, mających na celu ograniczenie skali bezrobocia i aktywizację zawodową. Odegra on także ważną rolę w procesie oceny działań rewitalizacyjnych. PUP jest bowiem w posiadaniu szczegółowych danych na temat osób bezrobotnych, co pozwoli w przyszłości określić, czy zadania zaplanowane w ramach rewitalizacji przynoszą wymierne efekty.
4. **Mieszkańcy Gminy Korczew** – w kontekście interesariuszy rewitalizacji należy wziąć pod uwagę przede wszystkim mieszkańców obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Będą oni bowiem głównymi beneficjentami przedsięwzięć zaplanowanych w ramach rewitalizacji. Mieszkańcy będą mieli duży wpływ na ostateczny zakres realizowanych zadań. W ramach rewitalizacji przewidziano bowiem m.in. projekty szkoleniowe (szkolenia i kursy) dla osób bezrobotnych, których ostateczna forma, zakres i rodzaj zostaną ustalone na podstawie potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców obszarów rewitalizowanych. Podobnie ostateczny zakres i forma dodatkowych zajęć dla dzieci i młodzieży w Szkole Podstawowej w Nowym Bartkowie będzie uzależniony od potrzeb niniejszej grupy docelowej. Zakres zajęć będzie uwarunkowany posiadanymi kompetencjami oraz zainteresowaniami dzieci, zweryfikowanymi przez odpowiednio do tego przygotowaną kadrę nauczycielską. Mieszkańcy obszarów rewitalizowanych będą mieli także wpływ na ostateczną formę udzielonej pomocy prawnej, która będzie odpowiadała na zgłoszone problemy. Większość działań infrastrukturalnych

zaplanowanych w PR będzie wykonywana przez specjalistyczne firmy (aby sprostać wymogom prawnym, w tym przede wszystkim normom bezpieczeństwa). Niemniej jednak mieszkańcy obszaru rewitalizacji mogą zostać po części zaangażowani w ich realizację. Ponieważ wśród problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano dysfunkcje społeczne, brak zaangażowania i apatię mieszkańców, do realizacji poszczególnych przedsięwzięć np. w ramach zadania *Zagospodarowanie terenu z budową ogrodu edukacyjnego* mogą zostać zaangażowani mieszkańcy Starego Bartkowa. Ich zaangażowanie na etapie tworzenia ogrodu może polegać np. na pomocy w uporządkowaniu terenu oraz sadzeniu roślin. Znacznie większy udział przewiduje się na etapie eksploatacji ogrodu – mieszkańcy będą dbać o jego utrzymanie w odpowiednie kondycji - wspólne prace sezonowe i porządkowe polegające np. na przycinaniu trawy, podlewaniu roślin itp., wpłyną na ich integrację i włączenia w życie lokalne oraz budowania poczucia dobra wspólnego.

Dzięki projektom „miękkim” poprawie ulegnie sytuacja społeczna i finansowa mieszkańców przedmiotowego obszaru, natomiast działania infrastrukturalne przyczynią się do podniesienia komfortu życia i integracji społecznej.

Głównym zadaniem mieszkańców w procesie rewitalizacji będzie zatem aktywny udział i zaangażowanie w realizowane projekty, tak aby jak najlepiej zrealizować zaplanowane cele rewitalizacji.

Ponadto należy wskazać, że Program Rewitalizacji będzie oceniany pod względem aktualności i stopnia realizacji przez Wójta Gminy Korczew co najmniej raz na 3 lata. Sporządzona ocena będzie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Podanie oceny stopnia realizacji Programu do publicznej wiadomości umożliwi mieszkańcom zapoznanie się z nią i zgłoszenie ewentualnych uwag. W ramach niniejszej procedury mieszkańcy obszarów rewitalizacji będą mogli również proponować nowe zadania do ujęcia w PR, co będzie miało znaczący wpływ na przebieg rewitalizacji w kolejnych latach. Zgłoszone wnioski zostaną uwzględnione podczas aktualizacji PR.

Trzeba również pamiętać, że mieszkańcy na bieżąco mogą zgłaszać swoje problemy oraz propozycje ich rozwiązania Wójtowi Gminy Korczew oraz pracownikom Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (podczas codziennego przyjmowania interesantów), jak również podczas spotkań organizowanych na terenie poszczególnych sołectw i sesjach Rady Gminy (za pośrednictwem radnych i sołtysów). Do interesariuszy rewitalizacja należy także zaliczyć pozostałych mieszkańców Gminy, zamieszkujących tereny poza obszarem rewitalizacji. Dzięki przedsięwzięciom rewitalizacyjnym ograniczone zostaną negatywne zjawiska społeczne występujące na terenie całej Gminy, co wpłynie na komfort życia wszystkich mieszkańców Gminy

Korczew. Działania skierowane do mieszkańców obszarów rewitalizowanych przyczynią się do zwiększenia ich aktywności i zaangażowania w życie Gminy, co również przyniesie zasadnicze korzyści dla pozostałych mieszkańców. Działania polegające na termomodernizacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych, instalacji odnawialnych źródeł energii wpłyną na ograniczenie niskiej emisji, a tym samym poprawę jakości powietrza, co przełoży się na zdrowie wszystkich obywateli Gminy Korczew. Głównym zadaniem mieszkańców Gminy Korczew spoza obszarów rewitalizowanych, będzie wspieranie wszystkich pozostałych interesariuszy rewitalizacji, aby jak najlepiej zrealizować wyznaczone cele.

5. **Przedsiębiorcy** – będą oni przede wszystkim uczestniczyć w działaniach mających na celu ograniczenie skali bezrobocia i wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów rewitalizowanych. Mogą oni zasadniczo wpłynąć na osiągnięcie celów rewitalizacji poprzez organizację miejsc pracy z przeznaczeniem na staże lub praktyki. Ponadto przy wsparciu innych interesariuszy rewitalizacji mogą oni tworzyć nowe miejsca pracy, które niewątpliwie przyczynią się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych, występujących na terenie Gminy Korczew.

Po odbyciu szkoleń i kursów, osoby bezrobotne zostaną skierowane do przedsiębiorców biorących udział w projektach w celu zdobycia odpowiedniego doświadczenia zawodowego. Niewykluczone jest również, iż po odbyciu stażu czy praktyki, osoba bezrobotna zostanie zatrudniona u danego przedsiębiorcy, co przyczyni się do realizacji jednego z celów rewitalizacji, którym jest: *Ograniczenie skali bezrobocia i problemów społecznych*. Na etapie programowania rewitalizacji nie zgłosiły się podmioty chętne do współdziałania przy realizacji zaplanowanych projektów infrastrukturalnych, jednak nie wykluczone jest, iż na etapie wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych pojawią się prywatni inwestorzy, którzy wspomogą realizację tych zadań w wymiarze rzeczowym czy finansowym.

Należy ponadto pamiętać, że Program Rewitalizacji będzie oceniany pod względem aktualności i stopnia realizacji przez Wójta Gminy Korczew co najmniej raz na 3 lata. Sporządzona ocena będzie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Podanie oceny stopnia realizacja Programu do publicznej wiadomości umożliwi przedsiębiorcom zapoznanie się z nią i zgłoszenie ewentualnych uwag. W ramach niniejszej procedury również podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Korczew będą mogły zaproponować nowe zadania do ujęcia w PR, co będzie miało znaczący wpływ na przebieg rewitalizacji w kolejnych latach. Zgłoszone wnioski zostaną uwzględnione podczas aktualizacji PR.

Trzeba również pamiętać, że przedsiębiorcy na bieżąco mogą zgłaszać swoje problemy oraz propozycje ich rozwiązania Wójtowi Gminy Korczew i pracownikom

Urzędu Gminy (podczas codziennego przyjmowania interesantów), jak również podczas spotkań organizowanych na terenie poszczególnych sołectw i sesjach Rady Gminy (za pośrednictwem radnych i sołtysów).

6. **Organizacje pozarządowe** - uzupełniają działania instytucji państwowych i prywatnych w zakresie pomocy i aktywizacji obywateli na różnych płaszczyznach życia. Jednostki te działają z własnej inicjatywy na rzecz wybranego interesu publicznego, ich celem nie jest osiągnięcie zysku. Na terenie sołectwa Stary Bartków nie działają organizacje pozarządowe, które mogłyby być bezpośrednio zaangażowane w proces rewitalizacji. Natomiast jeśli takie w przyszłości powstaną, będą mogły zostać zaangażowane w ten proces.

Organizacją pozarządową zaangażowaną w proces rewitalizacji na terenie Gminy Korczew jest natomiast Stowarzyszenie "Lokalna Grupa Działania - Tygiel Doliny Bugu", które jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, o celach niezarobkowych, mającym na celu realizację lokalnej strategii rozwoju obszaru gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia. Stowarzyszenie organizuje różnego rodzaju szkolenia zrzeszające i aktywizujące lokalną społeczność (w których udział mogą brać także mieszkańcy Starego Bartkowa). Ponadto omawiana Lokalna Grupa Działania jest instytucją organizującą naborów w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania - Tygiel Doliny Bugu”. Między innymi w ramach niniejszych naborów, Gmina Korczew będzie starała się pozyskać dofinansowanie na realizację projektów rewitalizacyjnych.

Ważną organizacją pozarządową działającą na terenie Gminy Korczew jest także Fundacja „Pałac w Korczewie”, która będzie realizowała projekt uzupełniający w stosunku do głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, polegający na remoncie Pałacu w Korczewie.

Dla mieszkańców Starego Bartkowa duże znaczenie ma także funkcjonowanie Ochotniczej Straży Pożarnej w Nowym Bartkowie. Mieszkańcy obszarów rewitalizowanych również zasilają jej struktury. Zaangażowanie w działalność OSP wpływa na integrację mieszkańców, nie tylko poprzez akcje ratownicze (dzięki którym mieszkańcy mają poczucie ochrony dobra wspólnego), ale także poprzez różnego rodzaju imprezy integracyjne (zawody, uroczystości gminne i kościelne).

Program Rewitalizacji będzie oceniany pod względem aktualności i stopnia realizacji przez Wójta co najmniej raz na 3 lata. Ocena sporządzona przez Wójta zostanie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej, dzięki czemu wszyscy interesariusze rewitalizacji będą mogli się z nią zapoznać i zgłosić ewentualne uwagi. W przypadku stwierdzenia że Program Rewitalizacji wymaga zmian, Wójt wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, uwzględniając wnioski i uwagi zgłoszone przez interesariuszy rewitalizacji.

10. System realizacji PR (struktura organizacyjna)

Realizacja Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 będzie należała do władz Gminy Korczew. Zadania wynikające z Programu Rewitalizacji zostaną przypisane poszczególnym jednostkom podległym władzom Gminy, a także interesariuszom zewnętrznym. Osobami odpowiedzialnymi za monitorowanie oraz koordynowanie działań określonych w Programie Rewitalizacji, a także za sprawozdawczość i ocenę, będą pracownicy Urzędu Gminy w Korczewie oraz jednostek organizacyjnych Gminy, posiadający wiedzę i doświadczenie w zakresie zagadnień istotnych z punktu widzenia rewitalizacji. Poszczególne zadania będą wykonywane przez pracowników Urzędu Gminy zgodnie z ich kompetencjami i zakresem obowiązków określonym w Regulaminie Organizacyjnym.

Z analizy aktualnej sytuacji Urzędu Gminy w Korczewie wynika, iż obecnie funkcjonująca struktura organizacyjna jest adekwatna do zadań, jakie Gmina realizuje oraz warunków i charakteru prowadzonej przez jednostkę działalności. Biorąc pod uwagę zakres działalności związany z wdrażaniem zagadnień poruszanych w Programie Rewitalizacji należy stwierdzić, że w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Gminy funkcjonuje odpowiednio przygotowany zespół.

Za proces przygotowania i wdrażania, w tym monitorowania Programu Rewitalizacji odpowiedzialne będą przede wszystkim następujące stanowiska:

- samodzielne stanowisko pracy d/s funduszy unijnych i spraw administracyjnych;
- samodzielne stanowisko pracy ds. budownictwa, planowania przestrzennego i zamówień publicznych;
- samodzielne stanowisko pracy d/s rolnych i ochrony środowiska;
- samodzielne stanowisko pracy d/s działalności gospodarczej, promocji gminy.

Ponadto istotną rolę w niniejszych procesach odegrają również pracownicy zatrudnieni w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Pracownicy Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ze względu na zakres swoich obowiązków i kompetencje, odpowiedzialni za wykonywanie konkretnych projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w ramach Programu Rewitalizacji, będą stanowili grupy robocze wdrażania niniejszego dokumentu.

Głównym koordynatorem wszystkich zadań przewidzianych w programie będzie Wójt Gminy Korczew.

W systemie organizacyjnym przygotowania, wdrażania i monitoringu PR należy uwzględnić także udział organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli przedsiębiorców i samych mieszkańców terenów rewitalizowanych. Efektywne włączenie przedstawicieli mieszkańców w system zarządzania PR będzie miało szczególną rolę aktywizującą społeczność lokalną

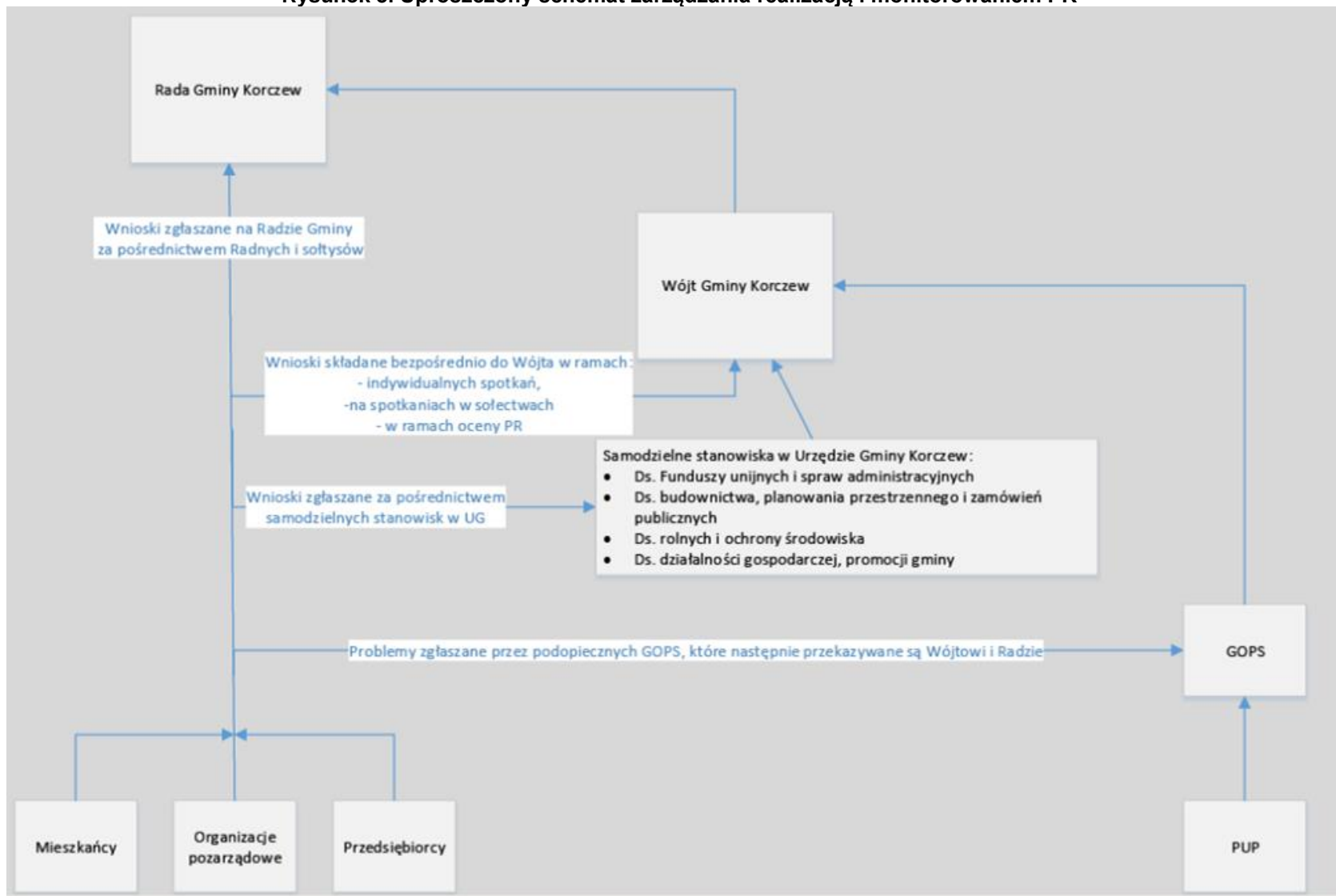
oraz budowanie tożsamości z miejscem zamieszkania. Mieszkańcy, przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe na bieżąco będą mogli zgłaszać swoje problemy oraz propozycje do ujęcia w Programie Rewitalizacji w następujący sposób:

- za pośrednictwem samodzielnych stanowisk wydzielonych w strukturze Urzędu Gminy bezpośrednio zaangażowanych w proces rewitalizacji;
- za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (w szczególności osoby będące podopiecznymi GOPS) – GOPS zgłaszane potrzeby i propozycje przekazuje Wójtowi oraz Radzie Gminy przede wszystkim w ramach sporządzanych raportów;
- bezpośrednio do Wójta Gminy Korczew w ramach indywidualnych spotkań w Urzędzie Gminy oraz na spotkaniach z mieszkańcami organizowanymi w poszczególnych sołectwach;
- za pośrednictwem Radnych i Sołtysów, którzy są bezpośrednimi przedstawicielami mieszkańców Gminy Korczew, w tym również mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Ponadto mieszkańcy, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe będą mogli brać czynny udział w przygotowaniu, wdrażaniu i monitoringu PR w ramach sporządzanej przez Wójta Gminy co najmniej raz na 3 lata oceny aktualności i stopnia realizacji Programu Rewitalizacji. Sporządzona ocena będzie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Podanie oceny stopnia realizacji Programu do publicznej wiadomości umożliwi mieszkańcom zapoznanie się z nią i zgłoszenie ewentualnych uwag. W ramach niniejszej procedury mieszkańcy obszarów rewitalizacji będą mogli również proponować nowe zadania do ujęcia w PR, co będzie miało znaczący wpływ na przebieg rewitalizacji w kolejnych latach. Zgłoszone wnioski zostaną uwzględnione podczas aktualizacji PR.

Poniżej zaprezentowano uproszczony schemat zarządzania realizacją i monitorowaniem PR.

Rysunek 5. Uproszczony schemat zarządzania realizacją i monitorowaniem PR

Źródło: Opracowanie własne

11. System monitoringu PR

Duże znaczenie dla prawidłowej realizacji Programu Rewitalizacji ma system monitoringu i oceny skuteczności działań oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu. Realizacja Programu Rewitalizacji wymaga uruchomienia systemu monitoringu, który powinien zapewnić:

1. dane ilościowe i jakościowe wskazujące postępy w realizacji programu, m.in.: stopień osiągnięcia wskaźników, zaangażowania Interesariuszy, stopień poprawy sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej obszarów rewitalizacji,
2. dane do korygowania kierunków interwencji, m.in. stopień zbieżności działań z celami, rekomendacje do wprowadzania zmian.

Dane wymagane do monitoringu i oceny zostaną pozyskane przede wszystkim z Urzędu Gminy w Korczewie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Korczewie oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach. Zebrane dane pozwolą na ocenę ilościową i jakościową prowadzonych działań.

Podstawowym elementem systemu monitoringu i oceny jest ustalenie wskaźników, które będą wykorzystywane do monitorowania postępów w zakresie osiągania celów i realizacji zadań określonych w programie. Poniżej przedstawiono główne wskaźniki monitorowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023.

Tabela 26. Główne wskaźniki monitorowania postępów rewitalizacji

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
OGRANICZENIE SKALI BEZROBOCIA I PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	AKTYWIZACJA SPOŁECZNO ZAWODOWA OSÓB WYKLUCZONYCH I PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	Dodatkowe zajęcia dla dzieci i młodzieży w Szkole Podstawowej w Nowym Bartkowie	Liczba dzieci, które rozwinęły swoje umiejętności i zainteresowania w wyniku udziału w zajęciach	0	50	Raport z realizacji projektu
		Nieodpłatne doradztwo prawne	Liczba osób, które rozwiązały problemy prawne dzięki nieodpłatnemu doradztwu prawnemu	0	70	Raport z realizacji projektu
		Projekty szkoleniowe (szkolenia i kursy) dla osób bezrobotnych	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych	0	15	Raport z realizacji projektu
DOSTOSOWANIE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ W CELU NIWELACJI ZJAWISK KRYZYSOWYCH	POPRAWA INFRASTRUKTURY MIESZKANIOWEJ NA TERENIE REWITALIZOWANYM	Termomodernizacja bloków po dawnym PGR	Liczba mieszkańców korzystających z obiektów mieszkalnych o podwyższonym standardzie energetycznym	0	144	Raport z realizacji projektu
		Budowa instalacji solarnych	Liczba mieszkańców korzystających z ciepłej wody użytkowej wytworzonej w wyniku korzystania z instalacji solarnych	0	144	Raport z realizacji projektu
		Budowa oczyszczalni ścieków	Liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej	0	144	Raport z realizacji projektu
	ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	Zagospodarowanie terenu z budową ogrodu edukacyjnego	Liczba mieszkańców, którym zapewniono miejsca wspólnych spotkań i rekreacji	0	144	Raport z realizacji projektu

Źródło: Opracowanie własne

Program Rewitalizacji będzie oceniany pod względem aktualności i stopnia realizacji przez Wójta Gminy Korczew co najmniej raz na 3 lata. Sporządzona ocena będzie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Podanie oceny stopnia realizacji Programu do publicznej wiadomości umożliwi wszystkim interesariuszom rewitalizacji zapoznanie się z nią i zgłoszenie ewentualnych uwag. W przypadku stwierdzenia, że Program Rewitalizacji wymaga zmian, konieczne będzie wystąpienie Wójta do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę (uwzględniającą zgłoszone uwagi). Efektem weryfikacji powyższych wskaźników będzie ocena, czy działania są w rzeczywistości na tyle skuteczne, na ile zakładano i czy nie jest wymagana modyfikacja Programu. Jeżeli działania nie będą przynosiły zakładanych rezultatów, konieczna będzie aktualizacja Programu Rewitalizacji. W takim przypadku, Wójt Gminy Korczew wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o ujęcie w Programie Rewitalizacji nowych przedsięwzięć, które umożliwią pełną realizację założeń Programu. Zmiana Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023 nastąpi w trybie, w jakim został on uchwalony, a jej koszty pokrywane będą z budżetu gminy.

Konieczność zmiany Programu Rewitalizacji zaistnieje w szczególności gdy nastąpi znaczny wzrost:

- liczby osób bezrobotnych na terenie rewitalizowanym;
- liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na terenie rewitalizowanym;
- liczby rodzin korzystających z pomocy GOPS na terenie rewitalizowanym.

W roku 2023 zostanie przeprowadzona kompleksowa ocena efektów realizacji, porównanie osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenie kierunków rewitalizacji na następne lata.

Jeśli w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji PR stwierdzone zostanie osiągnięcie celów rewitalizacji, Rada z własnej inicjatywy lub na wniosek Wójta uchyli uchwałę w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji dla Gminy Korczew na lata 2016-2023.

12. Spis tabel

Tabela 1. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w 2014 roku	13
Tabela 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w latach 2010-2014.....	14
Tabela 3. Przyrost naturalny i saldo migracji na terenie Gminy Korczew w latach 2010-2014	14
Tabela 4. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Korczew z uwzględnieniem grup wiekowych	15
Tabela 5. Wskaźniki społeczne – grupy ekonomiczne ludności	16
Tabela 6. Wybrane dane charakteryzujące pomoc społeczną na obszarze Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w latach 2010-2014.....	19
Tabela 7. Powody przyznawania pomocy mieszkańcom Gminy Korczew w latach 2010 – 2015	20
Tabela 8. Wskaźniki społeczne – beneficjenci pomocy społecznej.....	22
Tabela 9. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Korczew na tle powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w latach 2010–2014	24
Tabela 10. Wskaźniki społeczne – bezrobocie	25
Tabela 11. Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w szkołach podstawowych zlokalizowanych na terenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w latach 2013-2015.....	28
Tabela 12. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w Publicznym Gimnazjum im. C.K. Norwida w Korczewie, powiecie siedleckim oraz w województwie mazowieckim w latach 2013-2015.....	29
Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego.....	30
Tabela 14. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Korczew w podziale na sołectwa w latach 2010-2014.....	31
Tabela 15. Ocena stanu JCWP na terenie Gminy Korczew.....	35
Tabela 16. Wskaźniki środowiskowe	36
Tabela 17. Wyposażenie Gminy Korczew, powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego w sieć wodociągową w latach 2010–2014	38
Tabela 18. Kluczowe potencjały i bariery rewitalizacji na terenie Gminy Korczew	42
Tabela 19. Zbiorcze zestawienie wszystkich analizowanych wskaźników	46
Tabela 20. Wskaźniki syntetyczne dla sołectw Gminy Korczew.....	47
Tabela 21. Wskaźniki charakteryzujące sołectwo Stary Bartków	57
Tabela 22. Wizja i cele strategiczne rewitalizacji	64
Tabela 23. Główne projekty rewitalizacyjne	68
Tabela 24. Ważniejsze inwestycje zrealizowane na terenie Gminy Korczew w latach 2010-2015	79
Tabela 25. Główne projekty rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	82
Tabela 26. Główne wskaźniki monitorowania postępów rewitalizacji	95

13. Spis rysunków

Rysunek 1. Mapa Gminy Korczew.....	12
Rysunek 2. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Korczew.....	34
Rysunek 3. Obszar zdegradowany i rewitalizacji na terenie Gminy Korczew	56
Rysunek 4. Schemat prezentujący powiązanie i nawarstwianie się zjawisk i kryzysowych na terenie sołectwa Stary Bartków	61
Rysunek 5. Uproszczony schemat zarządzania, realizacją i monitorowaniem PR	93

14. Spis wykresów

Wykres 1. % udział osób bezrobotnych w sołectwach Gminy Korczew	25
Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie poszczególnych sołectw.....	31
Wykres 3. Obszary o największej kumulacji problemów wg mieszkańców.....	50
Wykres 4. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy wg mieszkańców	51
Wykres 5. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy w sferze infrastrukturalno-techniczne wg mieszkańców	52
Wykres 6. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy w sferze kulturowej wg mieszkańców.....	53
Wykres 7. Problemy sfery przyrodniczej według mieszkańców.....	54